

מחברים

העלון השבועי מבית עוז והדר - אור לישרים

גליון ק"כ | פרשת תרומה | תשפ"ג

ירושלים		בני ברק		ניו יורק		לונדון	
בגומם	כנסת השבת	בגומם	כנסת השבת	בגומם	כנסת השבת	בגומם	כנסת השבת
18:33	17:54	18:29	17:55	18:07	16:57	17:47	16:37

זמני כניסת ויציאת שבת קודש:

חשיפה: מה עמד מאחורי הנהגתו של רב אחד גדול בתורה, כאשר בא להתפלל בבית הכנסת (לאחר מלחמת העולם השניה) הפך את העמוד כלפי הקהל והתפלל כשפניו למערב... | עמ' י"ב

סגולה: סגולת לימוד משניות לעילוי נשמה | עמ' ג'

אקטואליה: האם יש חיוב לתת צדקה בלילה | עמ' י"ד

השבוע בגליון:

פנינים ואמרות

פנינים חכמים ואמרות נפלאות על פרשת השבוע

ויקחו לי תרומה - בשעת מתן תורה

ויקחו לי תרומה (כה, ב) במדרש (תגדב"א רבה ז', ט) בשעה שאמרו ישראל נעשה ונשמע, מיד אמר הקב"ה ויקחו לי תרומה. פירש הגה"צ רבי יוסף צבי דושינסקי זצ"ל גאב"ד ירושלים בדרך הלצה, דבשעה שששים רבוא אנשים דחקו את עצמם לומר למשה נעשה ונשמע, היו ממש סכנת נפשות, מיד אמר הקב"ה "ויקחו לי תרומה" כלומר על ידי קבלת התורה תצטרכו ליתן ממון, ובדאי לא יהיה כל כך דוחק עוד. שיח צדיקים - בפרשתנו

המקובל ששכח מהכוונה הפשוטה

ויקחו לי תרומה (כה, א). וברש"י לי לשמי. י"ל, עפ"י מה שמספרים, שהיו שני אחים, אחד מקובל גדול, והשני היה איש פשוט. פעם אחת נפגשו ממחרת הפסח, שאל האח הפשוט את אחיו המקובל, איך ערכת את הסדר, השיב לו המקובל ופירט לו בהרחבה כוונותיו שכיוון בעת עריכת הסדר, בעת לבישת הקיטל ועריכת הקערה וכו'. כאשר גמר את דבריו שאל את אחיו, ומה היו מחשבותיך וכוונותיך בעת עריכת הסדר, השיב לו האח בתום לבבו: "אין לי עסק

בנסתרות לכוון כוונות עמוקות וסודות הארז"ל, אולם כיונתי בפשיטות שהשי"ת צונו לעשות כל המצוות הללו בליל חג הפסח, ואני עושה רצוני יתברך שמו לעשות נחת רוח לפניו".

כאשר שמע זאת אחיו המקובל ספק כפיו בצער ונאנח בקול גדול, אוי לי וי לי, הלא את העיקר שכחתי לכוון לעשות רצוני יתברך, שזוהו עיקר הכוונה שצריכין לכוון.

עצת מרן השבט הלוי בנתינת צדקה - לעשות תנאי

ובזה י"ל, מה שכתב רש"י "ויקחו לי תרומה - לי לשמי", היינו שראשית מחשבותיהם של ישראל בעת נתינת התרומה לנדבת המשכן תהיה לשם השי"ת משום שכן ציוה ה' "ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם", ואח"כ אמר "מאת כל איש אשר ידבנו לכו" היינו כל איש כפי מה

בית יצחק (להג"ר אלתר יצחק א. ויינברגר אבד"ק טורקא זצ"ל) - בפרשתנו

מאת כל איש אשר ידבנו לבו תקחו את תרומתי (כה, ב).
שח מרן בעל השבט הלוי זצ"ל:
"הנה תמיד הצטערתי על המכשול שלוקחים

מסר אור החיים הקדוש לפרשת השבוע עמ' כ"ז

פניני אביר יעקב עמ' ד'

סיים הרופא את תשובתו אל האדמו"ר, בדרך כלל זהו ניתוח קל אשר אני מורגל בו מימים ימימה. אך כיון שנודע לי כי מדובר בחתנו של האדמו"ר, אחזה אותי התרגשות גדולה, עד שהתקשיתי בביצוע הניתוח כראוי, וכתוצאה מכך חלה הסתבכות.

לימים סיפר האדמו"ר, כי באותה שעה נתבהרו לו דברי המדרש התמוהים. משה רבינו, יותר מכל אדם אחר, ידע את עמקי סודותיה וגודל קדושתה של המנורה, ירכה וקנה, גביעיה וכפתוריה ופרחיה. לכן דווקא משום כך נתקשה בעשייתה. לא כן בצלאל, אשר לא הגיע לדרגתו של משה, על כן לא נתקשה בה ועשאה מיד.

ליקוטי יהודה - בפרשתנו

הרוצה להצליח בעבודתו - יהא בשמחה

הרוצה שיתקיימו נכסיו יטע בהן אדר (ביצה טו:).

"ל, עפ"י דאיתא בספר"ק תולדות יעקב יוסף שמי שאין לו סיפוק בעבודתו ובמלאכתו אינו יכול להצליח, והנה אדר הוא זמן שמחה, כמו שאמרו חז"ל משנכנס אדר מרבין בשמחה, ולכך רמזו חז"ל כאן, הרוצה שיתקיימו נכסיו ויצליח בהם, יטע בהן אדר, פירוש שיהיה בשמחה ואז יצליח, כי זה ברור גם בדרך הטבע שמי שאין לו סיפוק במלאכתו, איננו מצליח.

שה לבית (עמ רכד)

הסתבכות בניתוח שגרמה לתרץ קושיא של ארבעים שנה...

ועשית מנרת זהב טהור מקשה וגו' ירכה וקנה גביעיה וגו' (כה, לא).

איתא במדרש (ב"ר טו, ז): אמר לו הקב"ה למשה 'ועשית מנורת זהב טהור', אמר לו משה כיצד נעשה אותה וכך ואף על פי כן נתקשה משה וכו', אמר לו הקב"ה לך אצל בצלאל והוא יעשה אותה, ואמר לבצלאל מיד עשאה.

הכיצד זה משה רבינו, אדון הנביאים, התקשה בעשיית המנורה, עד שבא בצלאל ועשאה מיד.

הרה"ק החידושי הר"ם מגור ז"ע העיד על עצמו, כי במשך ארבעים שנה התקשה בדברי המדרש הללו ולא מצא להם פתרון. עד שהגיע מעשה לידיו. חתנו של האדמו"ר נאלץ לעבור ניתוח ואושפז בבית חולים בוורשה. לאחר שחלה הסתבכות בניתוח סר האדמו"ר לבית החולים לבקר את חתנו. התעניין האדמו"ר לשלומו אצל הרופא המנתח, השיב הרופא: למה הדבר דומה, למלך גדול, שהיתה גנחה באוצרותיו אבן טובה, שערכה לא יסולא בפז, אך היה בה כתם קטן. כל המומחים שהתבקשו להסיר את הכתם מן האבן נמנעו מליטול על עצמם את האחריות, כי חששו שמא האבן תפגע ותיזנק על ידם. מה עשו מסרו את האבן לבעל מלאכה פשוט, אשר לא ידע מי הם בעליה של האבן, ועשה את מלאכתו בלי כל חשש ומורא, ועלה בידו להסיר את הכתם מן האבן לשביעות רצון המלך.

כסף לתת לעני, ועד הכי והכי העני נעלם מן העין או רוצים לתת כסף גדול ולקבל עודף מהעני, והעני אומר שמיד ישוב ויביא כסף קטן [ואז יתנו לו השטר] והעני שוכח. ומחזיר האדם הכסף לכיסו, אחר שנתייחד כבר לתתו לצדקה לעני ומתערבים כספי צדקה עם כספו והוא מעשים בכל יום. והערתי שיש להתנות כהלל (-ראה להלן) שלא יחול שם הצדקה על שום כסף הנלקח ליד לתת לעני, עד שיוגיע ליד העני ממש ויזכה בו, ועד אז ישאר כסף פרטי.

"ומה מאוד שמחתי למצוא כל זה בדברי הפנים יפות פרשת תרומה עה"פ "מאת כל איש אשר ידבנו תקחו את תרומתי", שפירש כוונת הכתוב דתחילה ידבנו ואח"כ תקחו את תרומתי, דהיינו שקודם הוא ברשותו רק כנדבה שלאחר זמן יעשהו תרומה, והתרומה חלה רק משעת התקחו את תרומתי, והוא על פי הנהגתו של הלל בפסחים דף סו ע"ב, אמרו עליו על הלל מימיו לא מעל אדם בעולתו אלא מביאה חולין לעזרה ומקדישה עיין שם, וא"כ יצאל ממכשול במעשר כספים שכל חלות שם הצדקה עליהם יחול רק בהגיעם ליד עניים אף שנדבם מקודם. ושוב ראיתי שהגאון (הגר"ח קנייבסקי) בעל דרך אמונה (שליט"א) [זצ"ל] כתב בפירושו על הרמב"ם הל' מתנות עניים פ"ח ס"ק ח' בשם מרן החזו"א זצוק"ל שהיה מייעץ שכל מי שמתחיל לתת מעשר כספים, יתנה שכל המעשר שיפריש לא יחול עליו שם צדקה עד שיבוא ליד העני ע"כ.

שור"ת שבט הלוי (חלק י סימן קסו עיי"ש)

נביאים וזקנים מאידים בבדזרה

מחזור

מהדורת ח"ץ

להגדיל תורה ולהאדירה

מרכז הזמנות: 1800-22-55-66 ובחנויות הספרים המובחרות

סגולת לימוד משניות לעילוי נשמה

את הבטחתו וללמוד את ארבעים פרקי המשניות שהבטיח, שהיו טובה כה גדולה לנשמתו של הצדיק, והרעיפו עליו את הרפואה לה נכסף! את הסיפור הזה סיפר כ"ק האדמו"ר בעל הבאר יעקב מנדבורנה ז"ע, וללמדנו בא:

התורה הקדושה רצופת אהבה, אוצר של סגולות. אין סגולה כתורה, אין לומדיה כישראל. לימוד המשנה – הוא היהלום שבכתר, הפנינה שבראש התורן. לימוד המשנה הוא מפתח עוצמתי חד וכביר, שמחולל ישועות נכספות, אף למעלה מדרך הטבע.

המשנה היא הטובה הגדולה שניתן לעשות לנשמות הנפטרים זכרונם לברכה – כי משנה אותיות נשמה. גם בראי מטה זוכים ליטול ממנה ישועות ורפואות, למלא חופניהם באוצר בלום של ברכה. הבה נאמץ את המשנה בלימוד קבוע מדי יום, אם למעננו – לפתוח לנו את שערי התורה ושערי הפרנסה, ואם למען יקירינו – להעניק להם עילוי נשמה בגנוי מדומים. כך נזכה לקבל את מתנת המשנה מדי יום, ולמלא את נפשנו באוצר תורני נצחי יקר ערך! (מפי הג"ר אשר קובלסקי שליט"א).

קבוצה קטנה של יהודים התגוררה בדורוהי, עיירה קטנטנה במזרח אירופה. בראשם כיהן כרבי הרה"ק רבי יחיאל מדורוהי ז"ע, צדיק קדוש ונשגב שהתהלך בצניעות הרחק מעין רואים. הרבי היה נכד הרה"ק בעל הבאר מים חיים והבעל שם טוב הקדוש ז"ע, ולימים היה חותנו של הרה"ק רבי מאיר מקרעטשניף ז"ע, ובחר לעצמו את העיירה השקטה, למען יוכל לעבוד את בוראו בהסתדר.

באותה תקופה, התגורר בעיירה בחור צעיר כבן 16, שביום מן הימים תקפו אותו כאבים ברגליו. לא מדובר בכאבים רגילים, אלא בכאבים עזים שפשוט שיתקו אותו, ריתקו אותו למיטה. בימי ההתקף הקשים לא ידע את נפשו מכאב, לא הצליח להתרכז או לתפקד, כל כולו היה נתון בצער מכאוביו. גם בימים אחרים התקשה ללכת, תמיד נכח הכאב בכף רגלו, לא נתן לו מנוח... לאחר שכבר התייאש מהבטחות הרופאים, מהתרופות, מהשיקויים, מעשבי המרפא ומסגולות שהעלו חרס, פסע הבחור בצעדים כושלים, תרתי משמע, אל ביתו של הצדיק רבי יחיאל, לבקש את ברכתו ועצתו. הוא שירך את רגליו הכאובות, ובכניסתו אל הרבי פרץ בבכי מתמשך, כשסיפר על הכאבים העזים העוברים עליו. הרבי בירכו וחזקו, אך ההטבה טרם הופיעה...

הימים עוברים חולפים, והרה"ק רבי יחיאל נסתלק לבית עולמו, מותיר את יהודי דורוהי שבורים ואבלים, ובתוכם – מיודענו הבחור שכל שיפור לא נרשם במצבו, ההיפך הוא הנכון: עם כל יום שחלף המצב הלך והחמיר, בסתר לבו כאב על שלא זכה להבטחה מפורשת מפי הצדיק כי ייושע, על שהרבי הסתלק והותירו מיתום וכאוב...

באחד הימים, הבחור שוהה בבית הכנסת המקומי, ולפתע – שוב התקף עז של כאב ברגליו. הבחור החל לצעוק ולזעוק, לגנוח ולהיאנח. הכאב היה חד ומפלה, כואב ומטלטל... מעומק כאבו העמוק החל הבחור קורא בקול לא לו: 'נשמה מעולם האמת שתעשה עמי טובה ותפעל אצל בורא רפואות את ישועתי, אלמד לזכותה ארבעים פרקי משניות' – – – הבחור עודו מבוסס בכאבו ובדמעותיו, אך התכוון לכל מילה בהבטחתו הנואשת. הוא קיווה שאחת הנשמות בעולם העליון תשמע את דבר הבטחתו, ותפעל עבורו את ישועתו הנכספת. וכך אכן קרה. מתוך כאבו וזעקותיו נרדם הבחור, והנה חלום...

ובחלומו, והנה הוא ניצב בתוך בית המדרש הגדול בדורוהי, ובכותל המזרח יושב הרבי הקדוש, רבי יחיאל מדורוהי ז"ע, מעוטר בטלית ותפילין. לפתע התרומם הצדיק ממושב, ופונה לעברו כשבידיו הוא חובק ספר משניות גדול. עוד כמה שניות הוא מתבונן במראה הנשגב, ואז הרבי אומר לו: 'בני, הלא הבטחת ללמוד 40 פרקי משניות, ואני מבקש לזכות בהם, מעתה הם שלי. וזה לך האות – בקומך משנתך תראה כי רגליך נרפאו והכאב חלף עבר כלא היה. או אז זכור ואל תשכח למלא את הבטחתך באמונה, וללמוד לטובת נשמתו ארבעים פרקי משניות!'

אחוז בהלה ושטוף זיעה קרה התעורר הבחור משנתו הטרופה, זכר החלום עודנו מול עיניו, המראה הנשגב בו ראה את רבו מתגלה אליו מהעולם העליון עודו עומד מולו חד כתער. בידיים רועדות החל למשש את רגליו, בוחן את כל האזור שכאב, את כל המקומות בהם התפרצו ההתקפים, אך למרבה הפליאה ולגודל ההתרגשות – אכן כן, הוא נרפא לחלוטין, אין זכר לכל הכאבים והמיוחשים שתקפו אותו ברגליו מזה שנים!

למעשה, היה זה היום האחרון בו חש החסיד בכאב. מאותו יום פסק הכאב ונעלם כליל, ואותו יהודי שש שמח למלא

מחזורת חדשה מפוארת, מאירת עינים, שלא נראה נמזתה

אור המאיר המבוואר

ממזהר"ר זאב וואלף מזוטאמיר

מרכז הזמנות: 1800-22-55-66 להשיג בחנויות הספרים

בכוחה של מצוות הצדקה שקיבל על עצמו, כי העיסקה תצליח ותעלה יפה. כעבור שבועיים היא נחתמה והגיבה רווחים יפים מהמשוער... בפעם הראשונה שעמד מול מסך חשבון הבנק והביט בעיניים נוצצות על סכום העתק שהועבר אליו – ידע כי הבטחתו נשאה פרי, מצוות הצדקה החלה לעבוד עבורו...

עוד באותו שבוע יצא לעיסקה נוספת ואת רווחיו משתי העיסקות עשה – הכניס לעיסקת רכש ענקית, שגם היא הצליחה מעל ומעבר לצפיות... באותו שבוע, כתב פתק קטן על ביתו: 'כל מי שצריך עזרה עבור מזון – מזמן!' ואכן, לא מעט נקישות החלו להישמע בלחיו. לכולם פתח בחיוך רחב, שמע על צרכי המזון, ומיד רשם צ'ק. הוא לא התעכב ולא חיה, לא דחה לא המתין – כל מי שביקש עזרה עבור מזון, יצא מביתו עם סכום כסף לקניית מזון ולא פעם עם מזון מבושל ממש, מעשה ידי רעייתו...

מאז, הצלחתו עלה ופרחה וכיום הוא נחשב לאדם עשיר מאוד, מולטי מיליונר של ממש. השקעותיו מפורזות ברחבי העולם, הרווחים זורמים בכסף משביע רצון וגם כל עני ונוקק שצריך מזון מגיע לביתו ומקבל את מלוא מחסורו. זכי איך לא אעמוד בהבטחתו הוא אומר תמיד, 'זהרי במו עיניי ראיתי איך ההתחייבות הזו לספק מזון לכל נצרך הביאה את הברכה בעסקיי וזכתה אותי בעושר מופלג!'

הסיפור מוכר היטב בפלטבוש שכונת מגוריו, והכל יודעים על ההרגל הוותיק שלו לספק מזון או תלושים לקניית מזון, מלוא מחסורו של כל נוקש בבלתו. וזהו שאמר רבותינו (בבא בתרא ט:): 'כל הרודף אחרי הצדקה – הקדוש ברוך הוא מזמין לו מעות לעשות בהן צדקה, והוא זוכה גם להעניק לעניים הגונים. כלומר, אדם המקבל על עצמו להיות למען הנזקק, אדם הפועל מתוך תחושת שליחות ומסירות למען יהודים אחרים – ה' שולח לו כסף להצליח לעמוד בשאיפותיו, להצליח להעניק לעניים ונזקקים מלוא מחסורם!'

הבה נפנים את המסר העולה מהסיפור ונבין כי הנתינה לעני לא רק שאינה גורעת מכספנו, אלא להיפך – היא מעשירה אותנו ונותנת לנו רווחים גבוהים הרבה יותר!

(ספר אמונה שלימה)

ועשו לי מקדש:

המגבית להתרמת מתפללים שיקבלו על עצמם לא לדבר בשעת התפילה - והישועה הפלאית מהמחלה הנוראה

הרופא הסביר: "בדרך כלל יורדים המספרים רק כמה אלפים בתקופה קצרה כזאת, וכאן הם ירדו כמעט בשלושים אלפי!". בנוסף לזה מצאו הרופאים שהגידול החל להיעלם באופן ניכר, מעבר למצופה, והדבר נותן הרבה תקווה שאוכל להירפא ממחלתי."

"המשכתי בטיפולים וכעבור שתיים-עשרה שבועות ערכו בדיקה נוספת ושוב מתקשר הרופא בהתפעלות ומבשר, שהמספרים ירדו מתחת לשלוש מאות... לדבר שכזה לא היה תקדים! כל עובדי המחלקה יודעים לספר על הנס הגדול, שראו אצלי."

יש מצבים שצריך להחריש ואפילו לא להתפלל, אלא רק לחכות, להאמין ולבטוח בקב"ה שיקיים הבטחתו לבניו. אבל ישנם מצבים שלשתיקה עצמה יש כוח להשתיק את המקטרגים – 'מידה כנגד מידה', ועל כך במעשה הבא. לרגל שמחת האופורף של אחיינו, טס ר' אלכסנדר משה הי"ו ממקום

ויקחו לי תרומה:

ההבטחה לה' בעיצומה של ערב שבת - ההצלחה שבאה אח"כ - והתרומות שזרמות עד היום לידי עניים ואביונים... עתה, היתה השעה אחת בצהרים. בעוד כמה שעות תיכנס השבת וביתו ריקן מכל דבר מאכל לכבד את השבת. הוא יצא אומנם לקניות, אך אין לו מזומנים בכיס וגם הבנק לא מאפשר לו למשוך מזומן. הוא ממשיך להרהר, אוי, כמה השקיע יכולות ומאמצים, לילות כימים ואף סכומי כסף ניכרים, בניסיון לפרנס את בני משפחתו ברווח. אפס, כי כל מאמציו עלו בתוהו והוא הפך לדל ואביון שאין לו מזון לשבת! לפתע, תוך כדי הדאגה והמבוכה, נפל במוחו רעיון...

היה זה לפני למעלה מעשר שנים. ביום שישי בצהרים. ברחוב שקט וצדדי בפאתי שכונת פלטבוש שבברוקלין ניו יורק. רבי יעקב ישב ברכבו ומולל את עטו בעצבנות, מצחו קמוט בדאגה ומתח גדול כיסה את פניו. זה עתה הגיעה הבשורה המרה, כי גם ההשקעה הנוכחית בה השקיע – כשלה, והצטרפה לקודמותיה שהמיטו עליו אסון כלכלי.

זה לא שרבי יעקב היה משקיע לא מחושב או לוקח סיכונים מיותרים. ההיפך, רבי יעקב נודע בזהירותו הרבה ונכנס רק לעיסקות שהבטיחו לא לפחות מתשעים אחוזי הצלחה. אך מזה תקופה ממושכת, לצער ולצעד בני משפחתו, תמיד עשרת האחוזים האחרים התגברו על הרוב המוצק והותירו אותו חסר כל, מבכה בשקט את סכומי העתק שהשקיע בעיסקות הכושלות.

עתה, היתה השעה אחת בצהרים. בעוד כמה שעות תיכנס השבת וביתו ריקן מכל דבר מאכל לכבד את השבת. הוא יצא אומנם לקניות, אך אין לו מזומנים בכיס וגם הבנק לא מאפשר לו למשוך מזומן. הוא ממשיך להרהר, אוי, כמה השקיע יכולות ומאמצים, לילות כימים ואף סכומי כסף ניכרים, בניסיון לפרנס את בני משפחתו ברווח. אפס, כי כל מאמציו עלו בתוהו והוא הפך לדל ואביון שאין לו מזון לשבת! לפתע, תוך כדי הדאגה והמבוכה, נפל במוחו רעיון.

הוא עצם את עיניו בחוזקה, נשא את ראשו אל על, וקרא ברורות: 'דיבונג של עולם הזן ומפרנס את כל ברואי תבל! אני מבטיחך נאמנה, כי אם תוציאני ממצבי הקשה ואם תזכה אותי לשוב לדרך המלך ולהתפרנס בכבוד, אני מבטיח לשאת בכוחי ובממוני בעול הציבור, להיות שליח נאמן לתת אוכל ומזון לכל מי שחסר לו ולהקדיש חלק נכבד מכספי לביצוע שליחותי לדאוג למחסורם של בניך!'

אבא שבשמים! – הוסיף בהתרגשות – 'אני מודע לחלוטין לכובד המשימה שאני נוטל על כתפיי, אך אני מתחייב בפניך בצורה הכי ברורה וחדה, שאם תפתח לי את שערי הפרנסה ואשוב להיות בעל יכולת – כל אחד מבניך שלא יהיה לו אוכל יהיה מזומן אליי, כל יהודי שיתקשה בהשגת מזון לבני משפחתו – יהיה סמוך על שולחני, כל אדם שלא תהיה לו אפשרות לתת מזון לילדיו – אני אפתור לו את הבעיה הזו, בהתחייבות!'

הוא פקח את עיניו וניגב את הדמעות שזלגו מהן. הוא שב על ההתחייבותו פעמיים ושלוש וההתחייבות החזקה הזו נטעה בו כוחות, הטעינה אותו באנרגיות חדשות. הוא השיג הלוואה לקנות מעט מצרכים עבור השבת המתקרבת, ובכל יום השבת היה שרוי בהתרוממות הרוח, לנוכח הבטחתו האמיצה והכנה, שכל אדם שחסר לו מזון הוא יעמוד איתן לצידו ויעזור לו להביא טרף לבני ביתו! השבת חלפה בנעימים, וביום ראשון יצא שוב לחפש הזדמנות להתפרנס.

מישהו הציע לו עיסקת תיווך והוא נכנס אליה במלוא העוצמה – בטוח

להסתיר את המצב, חשובתי, כי כמה שיותר אנשים יתפללו עלי, יש יותר סיכויים שיתקבלו התפילות בשמיים ובורא עולם ישלח לי רפואה שלימה".

"שבת ראשונה לא באתי להתפלל בביהמ"ד בו אני מתפלל עקב חולשה נוראה שתקפה אותי. במשך השבוע לאחר מכן החלו כוחותי אט אט לחזור, דיברתי עם אנשים שנסכו בי תקווה. ניסיתי להתחזק בכל כוחי באמונה שלימה בבורא עולם שיושיע אותי ולא הנחתי לייאוש להשתלט עלי בשום אופן".

"בשבת השנייה חשתי יותר טוב והלכתי לביהמ"ד לתפילה. לפני התפילה פנה אלי הגבאי וביקש את הסכמתי לערוך עבורי 'מגבית', והדגיש שזה לא מגבית של התרומת כספים... הסכמתי לכך. לפני קריאת התורה תיאר הגבאי את מצבי הקשה והאומלל, הוא פנה בבקשה נרגשת למתפללים לקבל על עצמם לא לשוחח בעת התפילה ובקריאת התורה מתחילה ועד הסוף והוסיף: 'ובזכות זה ישלח ה' יתברך רפואה שלימה לאחד מבני החבורה'.

"קריאתו נענתה בקרב המתפללים וביום שלישי לאחר מכן עלה לביתי לבקר אותי, הוא הגיש לי דף עם שמונים חתימות של המתפללים, אשר חתמו שהם מתחייבים לא לשוחח שום שיחת חולין בזמן התפילה מתחילתה ועד סופה, אף לא בעת מכירת העליות, והדבר יזקף לזכותי שאזכה לרפואה שלימה. ובאמת בשבת שלאחר מכן שרר שקט מוחלט בביהמ"ד בכל עת התפילה וקריאת התורה".

במקביל המליץ רופא גדול בתחום לקחת סוג מסוים של טיפול כימותרפי, כניסיון לראות כיצד המחלה תגיב לזה.

ברגע שהתחלתי לקבל את הטיפול חל שיפור מדהים בגופי. בהתחלה - לפני הטיפול - עמדו המספרים במחזור הדם על 33,000 ... כשלאדם רגיל המספר עומד על 32 בלבד. ואילו לאחר שתיים-עשרה שבועות כאשר ערכו בדיקה חוזרת, נדהמו הרופאים להיווכח, שהמספרים ירדו באופן דרסטי ועמדו על 3,200! ... הרופא התקשר אלי ואמר בהתרגשות, שהדבר בלתי נתפס, ועפ"י מדעי הרפואה אין אפשרות להסביר עובדה שכזו".

הרופא הסביר: "בדרך כלל יורדים המספרים רק כמה אלפים בתקופה קצרה כזאת, וכאן הם ירדו כמעט בשלושים אלף!". בנוסף לזה מצאו הרופאים שהגידול החל להיעלם באופן ניכר, מעבר למצופה, והדבר נותן הרבה תקווה שאוכל להירפא ממחלתי".

"המשכתי בטיפולים וכעבור שתיים-עשרה שבועות ערכו בדיקה נוספת ושוב מתקשר הרופא בהתפעלות ומבשר, שהמספרים ירדו מתחת לשלוש מאות... לדבר שכזה לא היה תקדים! כל עובדי המחלקה יודעים לספר על הנס הגדול, שראו אצלי".

"אני בטוח, שזכות זו של שתיקה בשעת התפילה היא שעמדה לי, ועומדת לי בהווה ובעתיד. מצבי השתפר מיום ליום, הכאבים חלפו והפכתי להיות ככל האדם".

"לקראת ראש השנה, כתשעה חודשים מאז פרצה בגופי המחלה, כתבתי מכתב מרגש לכל ידידי בביהמ"ד, הודיתי להם מקרב לב על המאמצים וההשתדלויות שעשו עבורי, וביקשתי שימשיכו להיזהר ולהקפיד על דבר חשוב ונשגב זה".

"כאשר הגעתי הנה, התרגשתי מאוד לראות את המודעה בכניסה ש'שתיקה בשעת התפילה מסוגלת לכל הישועות'. אמרתי, אספר את סיפורי, למען ימשיכו להתחזק ולדעת, כי יש דברים בגו, ואכן זו סגולה גדולה ועצומה עד מאוד!".

(גל פרפרת)

מגוריו ביוניון-סיטי שבארה"ב למונטריאול שבקנדה. ליל שבת התפלל בביהמ"ד שהיה סמוך לבית אכסנייתו. כאשר נכנס לביהמ"ד, הבחין שבכניסה מתנוססת מודעה גדולה ובה כתוב: "מובא בשם החפץ חיים זיע"א ששתיקה יפה בשעת התפילה וקריאת התורה, ומסוגלת לכל הישועות". מודעה זו קשה לפספס, לא ייתכן מצב, שייכנס אדם לבית המדרש, מבלי שיבחין היטב במודעה.

התרגשות עזה תקפה את ר' אלכסנדר משה, כאשר הבחין כי קרוב לעשרה מניינים התפללו שם בנוסף להרבה ילדים ובחורים, ומתחילת התפילה ועד סיומה לא נשמע אף לא משפט אחד של שיחה בטלה! הוא חש בהתעלות נפשית רוחנית גבוהה בקבלת שבת ובתפילת ערבית שלאחריה.

למחרת הגיע לתפילת מנחה, לאחר מכן שוחח עם הרב של הביהמ"ד והביע את התפעלותו, שאתמול בזמן קבלת שבת וערבית לא שוחחו אנשים באמצע התפילה, התפילה נערכה מתוך יראת כבוד כראוי לבית מקדש מעט, וההקפדה שלא לדבר ולשוחח בעת התפילה נראתה היטב בכל מקום, וזו הסיבה שבא עכשיו להתפלל כאן פעם נוספת. התרגשות נוספת חש בליבו, כשראה את המודעה הגדולה שהשתיקה מסוגלת לכל הישועות, כשהוא עצמו חווה על בשרו עד כמה באמת השתיקה בתפילה היא סגולה לכל הישועות!.

כששמע הדיין את סיפורו, ביקש ממנו לספר זאת בסעודה שלישיית. הוא הסכים לכך ובאמת בסעודה שלישיית הושלך הס' ור' אלכסנדר משה החל לספר את סיפורו.

"הסיפור שלי החל בסוף חודש טבת ה'תשע"ה, התחלתי להרגיש כאבים חזקים באזור הכליות. בתחילה חשבתי, שאולי מדובר באבנים בכליות, אולם תוצאות הבדיקה הראו, כי לא מדובר באבנים בכליות".

"הרופא שלח אותי לבדיקות מקיפות כולל סי.טי, ובדיקות דם שונות. לאחר מספר ימים, הרופא ביקש ממני להיכנס אליו בדחיפות ואז הודיע לי את הגרוע מכל, גידול ממאיר ל"ע, שהתחיל באזור הכבד, התפשט לכל האיברים הפנימיים, והוא הגורם לכאבים העזים אותם אני חש".

"הוא הוסיף, שהסיכוי לצאת מזה אפסי, ההתפשטות היא כה מקיפה שבשום ניתוח לא יצליחו להוציא ולנקות את כל הגוררות. הרופא אף הקציב זמן, בו ניתן לחיות עם מצב שכזה, מספר חודשים בלבד!...".

"המצב וההרגשה שלי הייתה ככי רע. סיפרתי זאת לחברי וידידי. לא ניסיתי

"אני בטוח, שזכות זו של שתיקה בשעת התפילה היא שעמדה לי, ועומדת לי בהווה ובעתיד. מצבי השתפר מיום ליום, הכאבים חלפו והפכתי להיות ככל האדם".
"לקראת ראש השנה, כתשעה חודשים מאז פרצה בגופי המחלה, כתבתי מכתב מרגש לכל ידידי בביהמ"ד, הודיתי להם מקרב לב על המאמצים וההשתדלויות שעשו עבורי, וביקשתי שימשיכו להיזהר ולהקפיד על דבר חשוב ונשגב זה"

זָהָב וְכֶסֶף וְנַחֲשֵׁת:

**סייעתא דשמיא מופלאה איך הצליח
העשיר לקבל חזרה את כל כספו מהלווה
הנוכל...**

**המזימה שבמוחו הייתה ברורה וסדורה. עכשיו יחזיר
למלווה את הכסף וידרוש את השבת המשכון. המלווה
לא יוכל להחזיר את המשכון, וזו הזדמנות הפז
שנקרתה לפניו - הוא ידרוש כי ישלם את ערכו המלא,
שלושת-אלפים קרונות!**

**בתוך זמן קצר היו בידו חמש-מאות קרונות. הוא הלך
אל ביתו של העשיר להשיב לו את ההלוואה. שוב הגיב
המלווה באמירה שלא בוער לו לקבל עכשיו את הכסף,
ומצידו האיש יכול להוסיף להחזיק בכסף.**

**ליבו של הלווה חישב להתפוצץ. "לא, איני זקוק עוד
לכסף. רצוני להחזיר לך את ההלוואה, ולקבל בחזרה
את המשכון!" אמר.**

**הצורך המומחה הרכיב את הזכוכית המגדלת על עינו
והחל לבחון את תכשיטי הזהב משובצי היהלומים
שלפניו. בארשת פנים קפואה בחן אבן אחר אבן.**

"אין כאן שום אבן יקרה", אמר בהבעת אכזבה. "האבנים המשובצות
כאן הן זכוכיות צבעוניות". הוא החזיר את התכשיטים ליהודי הנדהם
העומד מולו. "לעזרי, התכשיטים האלה חסרי ערך", סיים את דבריו.

העיר ברדיוב שוכנת בצפון-מזרח סלובקיה. שנים רבות פרחו בה
קהילות יהודיות, ורבנים נכבדים עיטרו את כס הרבנות שלה. אחד
מתושביה היה יהודי נשוא פנים, נכד לבית צדיקי רימנוב. האיש היה
עשיר גדול, שהרבה להפריש מממונו לצדקה וחסד.

כל מי שנוזק להלוואה ידע את כתובתו, וקיבל מידי את ההלוואה
המבוקשת. הוא נהג לסמוך על נאמנותם של הפונים, ואלו בדרך כלל לא
אכזבו ועמדו במועדי הפירעון.

יום אחד בא לביתו אחד מתושבי העיר, ובפיו בקשה להלוות לו חמש-
מאות קרונות. "זה סכום גדול מאוד!", התפלא העשיר. הוא הכיר את
האיש וידע שאינו נמנה עם הסוחרים העושים עסקאות בסכומים כאלה.
"אל דאגה", הרגיעו האיש. "הכנתי מראש משכון יקר, כביטחון
להחזרת ההלוואה". הוא הוציא מתיקו קופסה מהודרת ושפך את תכולתה
על השולחן. תכשיטי זהב, מעוטרים ביהלומים יקרים, נצצו מול עיני
בעלת הבית.

למראה המשכון נעתר העשיר לבקשה ונתן ללווה את הסכום שביקש.
הם קבעו תאריך להשבת ההלוואה, ונפרדו בידידות.

מועד הפירעון הגיע והלווה בושש לבוא. העשיר המתין עוד כמה
שבועות, אך הימים חלפו והאיש אינו בא.

בתחילה היה העשיר רגוע. בכספת ביתו מונח המשכון היקר. אך כאשר
חלפו הימים החלה דאגה לקנן בליבו. הוא שם את פעמיו אל צורך מומחה,
כדי שיעריך את שווי המשכון שבידו.

כאשר התברר לו כי אלה תכשיטים מזויפים, חסרי ערך, צנח ליבו
בקרב. מעשה הרמייה פגע בו עמוקות. הוא התהלך אכול דאגה, ולא מצא

שום עצה שתשיב לו את הכסף.

מצוקתו של העשיר לא נעלמה מעיניו של ר' דב-בעריש ריינמן, יהודי
פיקח ובן לשושלת אדמו"רים, והוא שאל אותו לפשר דאגתו. "בכל מקרה
לא תוכל לעזור לי", הגיב האיש.

אך ר' דב-בעריש התעקש. "לא אניח לך עד שתספר לי מה מעיק
עליך", אמר בנחישות. העשיר נכנע וסיפר לו את אשר אירע. ר' דב-
בעריש נשען על השולחן והרהר כמה רגעים.

"אם תסכים לעצתי, כספך יוחזר לך בהקדם", אמר בקול בוטח. הוא
הציג את תכניתו, וקיבל מייד את הסכמתו של העשיר.

ר' דב-בעריש סיפר לכמה מידידיו כי סיבת עיצובו של העשיר היא
היעלמות משכון יקר של תכשיטים משובצים יהלומים יקרים ביותר,
שקיבל מאחד הלווים. הוא אינו יודע מה יעשה כאשר יבוא הלווה להשיב
את הכסף.

ר' דב-בעריש ידע לספר כי התכשיטים יקרים מאוד, ושויים עומד על
אלפיים או שלושת-אלפים קרונות; סכום
גבוה גם בעבור אדם עשיר מאוד.

בתוך כמה שעות נפוצה השמועה
בעיר. היא עברה מפה לאוזן במהירות
רבה. כל אחד ידע לספר כי מביתו של
העשיר נשוא הפנים נגנב משכון יקר
ערך, השווה כאלפיים או שלושת-אלפים
קרונות, והוא נותר אובד עצות.

השמועה עשתה את דרכה במהרה גם
אל אוזנו של הלווה. זה הבין כי הזדמנות
פז נקרתה לפניו. במוחו החלה להירקם
תכנית זדונית, והוא מיהר לבצע.

עדיין היה בידו חלק נכבד מסכום
ההלוואה שלקח. הוא ניגש למלווה והודיע
לו כי בקרוב ישיב לו את ההלוואה. את
היתרה תכנן להשיג על-ידי מכירת חלק
מרכושו.

"איני לחוץ להחזרת ההלוואה", אמר
לו העשיר. הלווה התמלא שמחה, כי הבין
מהתשובה שאכן המשכון נעלם, והעשיר
מנסה לדחות את השבתו.

המזימה שבמוחו הייתה ברורה וסדורה.

עכשיו יחזיר למלווה את הכסף וידרוש את השבת המשכון. המלווה לא
יוכל להחזיר את המשכון, וזו הזדמנות הפז שנקרתה לפניו - הוא ידרוש
כי ישלם את ערכו המלא, שלושת-אלפים קרונות!

בתוך זמן קצר היו בידו חמש-מאות קרונות. הוא הלך אל ביתו של
העשיר להשיב לו את ההלוואה. שוב הגיב המלווה באמירה שלא בוער
לו לקבל עכשיו את הכסף, ומצידו האיש יכול להוסיף להחזיק בכסף.

ליבו של הלווה חישב להתפוצץ. "לא, איני זקוק עוד לכסף. רצוני
להחזיר לך את ההלוואה, ולקבל בחזרה את המשכון!" אמר.

בארשת שלוה לקח העשיר את צרור הכסף ופנה לחדר צדדי. בצאתו
משם הניח לפני הלווה הנדהם את המשכון שקיבל. "הרי שלך לפניך. קח
את התכשיטים שנתת לי כמשכון, והיפרד ממני לחיים טובים ולשלום..."
אמר בחיוך.

(גל שיחת השבוע)

בארשת שלוה
לקח העשיר
את צרור הכסף
ופנה לחדר
צדדי. בצאתו
משם הניח לפני
הלווה הנדהם
את המשכון
שקיבל. "הרי
שלך לפניך. קח
את התכשיטים
שנתת לי
כמשכון, והיפרד
ממני לחיים
טובים ולשלום..."
אמר בחיוך

פנינים על הפרשה:

יזהר במורא בית הכנסת

וישמר כל הדברים שאמרו חכמינו ז"ל בעניני בית הכנסת, דהינו שיהיה עליו מורא בית הכנסת לפי שהשכינה בבית הכנסת, וכיון שהשכינה שם צריך להיות עליו מורא השכינה שלא ידבר שם דברי חל רק דברי תפלה. גם יטהר מחשבתו שלא יחשוב מעניני העולם, כי עקר התפלה בלב היא, כמו שנאמר (דברים יא יג) 'ולעבדו בכל לבבכם'. לכן צריך שיהיה לבו פנוי מכל מחשבה, כדי שיתפלל בכונה, ולא ידלג שום תבה ויגעה פראוי, ויחשוב בלבו כי לא נברא כי אם לעבודתו יתברך, וינהג קדשה יתרה בבית הכנסת:

יהיה מעשרה ראשונים בבית הכנסת

וגם כן צריך שיהיה מקדים לבית הכנסת להיות מעשרה ראשונים, שגדול שכר עשרה ראשונים כדאמרו רבותינו ז"ל (ברכות מז:). וגם כן צריך להתאחר שלא לצאת מהרה מבית הכנסת שלא יהיה נראה עליו כמשאוי. וזה רמזו גם כן במלת בראשית, בראשית כמשמעה שיהיה ראשון בבית הכנסת, והיא נמי אותיות 'בשארית', דהינו דצריך להשאיר מהאחרונים בבית הכנסת. ובעל התשובה צריך להזהר בזה יותר:

(נגזי המלך, תיקון התשובה אות יא)

תפילה ללא כוונה - לא מתקבלת

דבר אל בני ישראל ויקחו לי תרומה מאת כל איש אשר ידבנו לבו תקחו את תרומתי (שמות כה ב). אפשר לרמוז על התפלה, דידוע דעקר תפלה היא בלב, כמו שנאמר (דברים יא יג) 'ולעבדו בכל לבבכם', ואמרו רבותינו זכרונם לברכה (תענית ב.) איזוהי עבודה שהיא תלויה בלב, זו תפלה. שצריך כונה בלב בשעת התפלה, ואם אין אדם מכוון לבו בשעת תפלה, רק מוציא הדברים בפיו ולבו בל עמו, אין תפלתו מתקבלת. והתפלה נקראת 'דברים העומדים ברומו של עולם' (ברכות ו:), והטעם, משום דהתפלה היא דברים, והדברים הללו עולים לשמי מרומים ועושים פעולה ומעלים השכינה מעלה מעלה, ולא שרץ שתעשה הפעולה הזאת כי אם בכונת הלב כפראוי:

עילוי השכינה ע"י תפילה בכוונה

מורא ופחד מקדושת בית הכנסת

ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם (שמות כה ח). אפשר לרמוז דנקודות מקדש הן נקודות 'יראה', להורות דעקר המקדש ובית הכנסת הוא שירגיש האדם בעצמו וידע שהשכינה מצויה שם, וישב שם במורא ופחד שהרי יושב לפני השכינה, וכמו שאמר (תהלים נה טו) 'בבית אלהים נהלך ברגש', דהינו שירגיש וידע שהרי הוא בבית אלהים, פרוש בבית שאלהים מצוי שם. וכמו שאמר יעקב אבינו עליו השלום (בראשית כח יז) 'מה נורא המקום הזה אין זה כי אם בית אלהים', כלומר מאחר שהוא בית אלהים הוא נורא מאד, והיושב בו צריך לישב במורא גדול ובקדושה. וכמו שתמה יעקב אבינו עליו השלום שאמר (שם פסוק טז) 'אכן יש ה' במקום הזה ואנכי לא ידעתי, ופרש רש"י ז"ל שאם ידעתי לא ישתני במקום קדוש כזה:

וכמו שאמר דוד המלך עליו השלום (תהלים ה ח) ואני ברב חסדך אבוא ביתך אשתחוה אל היכל קדשך ביראתך, הכונה, אמר דוד המלך עליו השלום, חסד גדול ורב מאד עשית עמנו אשר זכיתנו לבוא עד הלם, שאמרת לנו עשו לי בית אשר שם אהיה מצוי עמכם, וכיון שכן הוא, צריכים אנו מפני כבודך המצוי שם לישב במורא ופחד. וזה שאמר 'אני ברב חסדך אבוא ביתך', דהינו חסד רב עשית עמי שאמרת לי זה ביתי, הנני מצוי בו, בוא ושב עמי, וכיון שכן הוא, משעת כניסתי בו אכנס ביראה, וכל ישיבתי שם ביראה, וזהו 'אשתחוה אל היכל קדשך ביראתך':

(מחשוף הלבן פרשת תרומה)

מורא בית הכנסת והשכמה לתפילה

בראשית (בראשית א א). אותיות 'בית ראש', לרמוז על בעל התשובה שצריך להזהר להשכים ולהעריב לבית הכנסת מדי יום ביומו, כי הוא תקון גדול לכפרת עונותיו ולקבלת תשובתו, מפני שהתפלה במקום קרבן, כמו שנאמר (הושע יג ג) 'ונשלמה פרים שפתינו'. ויותר מזה אמרו (ברכות לב:), דגדולה תפלה יותר מן הקרבנות, שנאמר (ישעיה א טו) 'גם כי תרבו תפלה'. וכיון שכל כך גדול חכה של תפלה צריך להזהר בעל התשובה שלא יבטל שום תפלה:

עצות וסגולות:

ענייני ענווה (ג')

בלי ענוה לא שייך שיהיה אדם מתוקן

והנה (תקון האדם הגדול) [תקון הגדול לאדם] היא מדת הענוה, שהיא המתקנת כל מדות האדם, דבלתי ענוה לא שייך שיהיה מתקן, וכשיהיה ענו אז יהיה מרובה לשכינה פראוי, וכל התורה והמצוות שיקים יאירו בו כפראוי.

(מחשוף הלבן פרשת נח, ד"ה עשה לך)

בלי ענוה אינו משיג יראת שמים כראוי

'קדושים' גימטריא 'שפלים', שתהיו עניים ושפלים, שהעקר הוא מדת הענוה והשפלות, שעל ידי מדה זו זוכה אדם ליראת שמים שלמה, ובלעדה אין אדם משיג יראת שמים כראוי (משלי כב ד). ובמדה זו נשתבח משה רבנו עליו השלום על כל המדות.

(מעגלי צדק אות דל"ח, ד"ה דבר)

היצר מגרה את הלומדים להתגאות בדברי תורה

יצר הרע אינו מניח שום אדם שאינו מתגרה בו, אפלו תלמידי חכמים בשעה שעוסקים בתורה מפתה אותם להתגאות איש על אחיו בדברי תורה וכו' (שבת סג.). כלומר, מפתה יצר הרע אף העוסקים בתורה שנתנה בהר סיני על המדבר להתגדל ולהתתקף איש על אחיו.

(פיתוחי חותם, לך לך, ד"ה ואת החורי)

כשיודע ששכינה על ראשו - ודאי יהיה שפל

הירא את ה' צריך שיהיה מוכנע וענו, והולך וראשו כפוף, כמו שנאמר (איוב כב כט) 'ישח עיניו יושע'. ומי גורם זה לאדם, צריך שיודע וישכיל שהשכינה למעלה מראשו, ובזה לא ילך בגאווה ויהיה שפל ראש (קידושין לא. זוהר ח"ג קפז:). וזה הצדיק כך עושה.

(פיתוחי חותם פרשת שלח)

הענוה - תפארת לעושיה

'ענוה שפלות הכנעה גימטריא' היא תפארת, דהינו זו היא תפארת האדם עם השמים והבריות כשיתנהג בענוה ושפלות. וזהו שאמר כאן דוד המלך עליו השלום דבקה לעפר נפשי, דהינו נתדבקתי במדת הענוה עד קצה האחרון ושמתני נפשי כעפר לכל בני העולם, ולכן גם אתה חני כדברך, שכן דברת מפי כבודך שאין לך משבח ומעלה יותר מן הענוה.

(מעגלי צדק אות דל"ח, ד"ה דבקה לעפר)

פניני אביר יעקב

מחברים לתורתו של המקובל האלוקי רבי יעקב אבוחצירא זי"ע

כבודך. וכך הוא פרוש הכתוב, כל ברוך אתה ה' שהיא בחקיך שהם התפלות, למדני אותה כדי שאתפלל לך כראוי. וזה נמי קאי על מה שאמר (פסוק י) 'אל תשגני ממוצותיך', דמיידי נמי על ברכות המצות, שלא ישנה בהם, שיהיה יודע כונת ברכת כל מצוה ומצוה על אמתתה כתקונה: (מעגלי צדק אות ב"ת)

וזהו שאמר דבר אל בני ישראל ויקחו לי תרומה, היא התפלה הנקראת דברים העומדים ברומו של עולם. והזהירם והודיעם דעקר התפלה היא בלב, וזהו מאת כל איש אשר ידבנו לבו, דהינו, מכון לבו כראוי בשעת התפלה, ממנו תקחו את תרומתי, דהינו תקבלו את תפילתי, ומי שאינו מכון את לבו רק הדברים מהשפה ולחונץ, לא תקבל תפלתו: (פיתוחי חותם פרשת תרומה)

לא יחשוב בעת התפילה אפילו בדברי תורה

ראה כי פקודיך אהבתי ה' כחסדך חניני (תהלים קיט קנט). אף על גב דדבק בתורה הרבה ואינו פורש הימנה, מכל מקום בעת התפילה אינו מחשב בדברי תורה, רק דעתי עם התפלה, דזמן תורה לחוד וזמן תפלה לחוד (שבת י). וכמו שאמרו רבותינו ז"ל (ברכות לא.), אין עומדים להתפלל אלא מתוך הלכה פסוקה, שאם אינה הלכה פסוקה יהיה לבו טרוד בעיון אותה הלכה, ולא יהיה לבו שלם בתפלה. ועקר התפלה בלב, כמו שכתוב (דברים יא יג) 'ולעבדו בכל לבבכם':

וזהו שאמר ראה כי פקודיך אהבתי, דהינו, אף על גב דאני דבק בתורתך כל כך, מכל מקום פקודיך שהם תפלותיך, אהבתי, בעת התפלה אני מפנה דעתי מדברי תורה ואיני נותן דעתי כי אם בתפלה, דזמן תורה לחוד וזמן תפלה לחוד. ואף על גב דאני אוהב התפלה ונותן דעתי בה, איני סומך על זה שבשביל כך תעשה בקשתי, איני בוטח רק בחסדך הגדול שתעשה עמי חסד, וזהו שאמר כחסדך חניני:

(אלף בינה קיט אות ר)

לכל תפילה יש כוונה מיוחדת עבורה

ברוך אתה ה' למדני חקיך (תהלים קיט יב). הנה כתבנו באות אל"ף (בפסוק אחלי יכנו דרכי לשמור חוקיך) דמלת חקיך מדבר על התפלות, שהם חק קבוע ערב ובקר וצהרים. וכונת התפלות אינן דומות זו לזו, וכל ברכה וברכה יש לה כונה מיוחדת בפני עצמה, ואינן דומות זו לזו. וגם כן אינו דומה כונת הברכות דתפלה זו לכונת הברכות שבתפלה אחרת, וכן נמי בין חל לשבת, ובתפלות שבת בעצמם אינן דומות זו לזו, וכן בימים טובים, כמו שכתב רבנו זלה"ה (שער הכונות דרושי התפילין דרוש ה), פרי עץ חיים שער התפילה פ"ז), ועמק גדול יש בהם:

דוד בקש לידע שורש כל תפילה

ושואל מהקדוש ברוך הוא שילמדנו כונת כל ברכה וברכה על אמתתה. וזהו היא כונתו, כלומר ברוך אתה ה' שאני מברך לך בכל תפלה הודיעני שרשה, שאדע כל ברכה על אמתתה, כדי שתהיה תפילתי מקבלת ומרצה לפני כסא

ישועות יעקב

דקה מתורתו של ה'אביר יעקב'

לשמיעת השיעורים 073-2951871

וכמה טרחתי יומם ולילה
 כמו עשר שנים רצופות בקיבוץ חיבור זה
 מאת ברוב מימוני

אוצרותיהם של מגידים

מראהו של הקבצן העומד שם מעליהם וממתין לתרומה, הטריד את מנוחתו של הגוי שקנה את החמץ מידי בית הדין, והתבטא בזלזול: "הרב ייתן לו כמה גרושים וילך מכאן..."
הרב וואזנר ניעור מעיסוקיו, הרים את ראשו לעבר הקבצן, וקידם את פניו בחיוך רחב ובמאור פנים בברכת 'שלום עליכם'. הוציא מכיסו מסוים והעניק לו מתוך כבוד מופגן, והבעת חמלה ליהודי מר נפש וקשה יום, שאולץ בדחקותו לכתת רגליים, לקבץ כספים ולהתבזות לצורך מחייתו. כשראה זאת הגוי, נאלץ גם הוא, מדרכי הנימוס, להוציא פרוטה ולהעניק לאיש...

הגאון רבי אליעזר טורק: היסוד הנפלא ששמע ממורו ורבו
הגאון רבי חיים ברים בנתינת צדקה, וממה שראו עיניו אצל מרן הרב וואזנר
בעל השבט הלוי זצ"ל איך צריך לתת צדקה לקבצן מר נפש...

בין האחד למשנהו. בשמים יחשיבו את תרומתו של הראשון כפי שוויה האמיתי של התרומה, מחצית השקל ותו לא. אולם השני שהעריך והחשיב את התרומה, שש ושמו לקיימה, הלולה בשמים רבה היא, ואין ערך לחשיבותה. למרות שבפועל היא היתה זהה לסכום שנידב הראשון, אך באיכות אינן דומות התרומות זו לזו.

לפני עשרות שנים, נוכחתי במעמד מכירת חמץ בבית ההוראה של רבינו מרן הגאון רבי שמואל הלוי וואזנר זצ"ל, בעל 'שבט הלוי'. והנה בעת שהרב וואזנר היה שקוע כולו בעסק המכירה, בכתיבת השטר ועשיית הקניינים, נכנס לפתע קבצן מסוים וביקש נדבה. הרב לא הבחין כלל בנעשה סביבו, והקבצן נשאר על עומדו, המתין והמתין דקות ארוכות...

מראהו של הקבצן העומד שם מעליהם וממתין לתרומה, הטריד את מנוחתו של הגוי שקנה את החמץ מידי בית הדין, והתבטא בזלזול: "הרב ייתן לו כמה גרושים וילך מכאן..."

הרב וואזנר ניעור מעיסוקיו, הרים את ראשו לעבר הקבצן, וקידם את פניו בחיוך רחב ובמאור פנים בברכת 'שלום עליכם'. הוציא מכיסו מסוים והעניק לו מתוך כבוד מופגן, והבעת חמלה ליהודי מר נפש וקשה יום, שאולץ בדחקותו לכתת רגליים, לקבץ כספים ולהתבזות לצורך מחייתו. כשראה זאת הגוי, נאלץ גם הוא, מדרכי הנימוס, להוציא פרוטה ולהעניק לאיש...

כעומד מן הצד התרשמתי לראות את ההבדל המהותי בין נתינה לנתינה. את התהום הפעורה בין נתינה של יהודי לנתינה של גוי...

הם הם הדברים שאמרנו: לפי שכלו כן יהי הלול!

הגאון רבי אליעזר טורק - מתוך הספר 'אוצרותיהם אמלא'

ושורשי, כרחוק מזרח ממערב. במה דברים אמורים?

הראשון, כששמע את הדברים, אמנם החליט להרים את תרומתו, אך כשהגיע הגובה לגבות את התרומה עשה זאת מתוך אילוץ, בסתר לבו נתינתו היתה בניגוד לרצונו המוחלט, מתוך חוסר חשק ורצון. כוונתו היתה רק כדי 'לצאת ידי חובה' ותו לא. הוא נתן משום ש'כולם נותנים'... משום שאין ברירה אחרת...

אולם השני לעומתו, שעמד סמוך אליו ושמע יחד איתו את הציווי, מאותו הרגע החל לבו לפעום בחזקה, כלתה נפשו מתי תבוא המצווה לידי לקיימה. קשה היתה עליו ההתאפקות לחכות ולהמתין עד שיבוא הגובה ליטול את התרומה ממנו. הוא ייחל לרגע הנכסף, בו המטבע שלו תצטרף לחלק ממשכן השם, וייהפך הוא לשותף קבוע בכל קרבנות הציבור שיקריבו במשך השנה. כבר משעות הבוקר המוקדמות הכין הלה את עצמו בסילודין. פיו מלמל כל העת תפילות, ולבו היה מלא תקוות, שמחצית השקל שלו תשמש לדברים הכי נעלים בעבודות המקדש...

כל בר דעת מבין מהו החילוק הגדול והעצום

מאת כל איש אשר ידבנו תקחו את תרומתי (כה, ב).

בשנים שלמדתי בישיבת רח"ן בבני-ברק, שימש בה כראש הישיבה אחד מפארי גדולי ירושלים וצדיקיה, הגאון הצדיק רבי חיים ברים זצ"ל, והיתה לי הזכיה לשמע ממנו אז שיעורים ושיחות מוסר. דבריו היו נאמרים בטעם זקנים ובחן מיוחד שערבו לאזני השומעים.

זכורני ביאור נפלא ששמעתי ממנו, לבאר כוונת הדברים הנאמרים ב'וצרות' לפרשת שקלים:

"ועד מקום שאנוש יכול למנות, נמסר לו למדוד וגם למנות, לפי כחו ולפי מעוט חילו, הקצב לו מעוט הון שקלו, ולפי שכלו כן יהי הלול".

רבי חיים הסביר פירושה של דברים כך:

הנה לעצם בניין המשכן היה כל אחד מוסר כפי מה שליבו חפץ, כפי שנאמר: "כל נדיב לבו יביאה את תרומת ה' זהב וכסף ונחושת" (שמות לה, ה). אבל עבור יסוד המשכן – האדנים, היה צריך כל אחד מישראל להשתתף במידה שווה, סכום של מחצית השקל בלבד. סכום פועט, שווה לכל נפש, העשיר לא הרבה והדל לא המעיט מסכום זה.

אך למרות כן, חשיבות התרומה היתה חלוקה ושווה לגמרי בין בני האדם השונים, ונמדדה לפי ערך מחשבתו והערכתו של כל איש ואיש בפני עצמו כלפי התרומה. זהו שנאמר: 'לפי שכלו כן יהי הלול'.

הוא ניסה לתאר באוזנינו כיצד נראו פני הדברים:

משה רבינו דיבר אל כל ישראל, והשמיע להם את דבר השם על עניין מחצית השקל. הוא ביקש מכולם לשאת בעול שווה בשווה, העשיר לא ירבה והדל לא ימעיט. והנה, לפנינו שני אנשים שעמדו זה לצד זה ושמעו את הדברים יחדו, ושניהם בסופו של דבר נתנו מכספם סכום שווה, אולם הבדל חשיבות המצווה ביניהם הוא מהותי

אוצרותיהם של מגידים

הבה נגדיר זאת מדעית: הסיכון לפריצה הוא, נאמר, אחד למאה אלף. אם יש בביתו רכוש הנאמד במאה אלף שקלים, שווה הסיכון שקל אחד. בגלל סיכון של שקל אין השינה נודדת. אבל יהלום הכתר שווה מאה מליון, וגם אם היה אחוז הסיכון שווה - היה עומד על אלף, וזה כבר סכום נכבד! שלא לדבר על כך שהפורצים לוטשים עין לשלל כה נכבד, ואחוזי הסיכון גדולים פי כמה וכמה...

הגאון רבי שלום מאיר וולך שליט"א: לפני כמה שנים התפוצצה פרשיה: שטפו איזה מאגר מים ביותר מדי כלור, או משהו כזה. מיד הסתערו רבבות, מאות אלפים, על החנויות, רוקנו את מדפי המים המינרליים. נשאו סלים, מילאו בגזים, בהיסטריה המונית. והם צדקו: בריאות זה לא צחוק! - הלקח לחיים היום יום...

לכל אדם, בכל דור. מה עלינו ללמוד מהלכה זו, משמירה יתירה זו של ארון הברית? נניח, שמכרנו דירה וקיבלנו תמורתה. מה נעשה עם הכסף? יבוא מכר, ויאמר: "זה בסדר, תן לי, לא תפסיד. סמוך..." רגע, מה פירוש? זה חצי מליון, לא כסף קטן! מה כוונתו כשהוא אומר 'לא תפסיד', צמוד לדולר, למדד? ומי אומר שיחזיר את הכסף, מי יערוב עבורו? אין ספק, אף על של ספק: את כספנו לא יראה! אנחנו נכתת רגליים, נלך מבנק לבנק, נתעניין, נשווה תכניות, נתמקח, נוריד עמלות, כי כסף זה לא צחוק!

לפני כמה שנים התפוצצה פרשיה: שטפו איזה מאגר מים ביותר מדי כלור, או משהו כזה. מיד הסתערו רבבות, מאות אלפים, על החנויות, רוקנו את מדפי המים המינרליים. נשאו סלים, מילאו בגזים, בהיסטריה המונית. והם צדקו: בריאות זה לא צחוק! תורים משתרכים לפני התחנה המרכזית, לפני הכניסה לכותל המערבי: פותחים תיקים, מעבירים בשער מצפצף, מתחקרים. והכל מתקבל בהבנה, כורח הנסיבות. כי בטחון זה לא צחוק!

בחור חובש כיפה הולך ברחוב, ונתקף רעב. נושא עיניים, רואה שלט "כשר", ונכנס. לאן? על סמך מה? מי עומד מאחורי השלט, מי מעניק לו ערובה? האם הפירות אינם ערלה, האם הופרשו תרומות ומעשרות כדין? הרי הבשר המפוקפק, תוצר "השחיטה השחורה", זול בהרבה! והאם הומלח כדין, האם נוקר החלב, שאיסורו בכרת? היה כנה עם עצמך: כסף אינו צחוק, ובריאות אינה צחוק. ודיני התורה, הוראות הכשרות!...

הגאון רבי שלום מאיר וולך שליט"א - וקראת לשבת עונג)

שקל אין השינה נודדת. אבל יהלום הכתר שווה מאה מליון, וגם אם היה אחוז הסיכון שווה - היה עומד על אלף, וזה כבר סכום נכבד! שלא לדבר על כך שהפורצים לוטשים עין לשלל כה נכבד, ואחוזי הסיכון גדולים פי כמה וכמה...

הדברים פשוטים, ויש להם מקור בהלכה: פרה אדומה, הגדירה כל כך, הואיל ודמיה יקרים זקוקה היא לשמירה יתירה. ועוד: כידוע, על הכהן הגדול להיות נשוי, שנאמר "וכיפר בעדו ובעד ביתו". ואם אלמן הוא, למשל, לא יוכל לכהן ביום הכיפורים. גזירת הכתוב היא. ומה אם תמות אישתו בעיצומה של עבודת היום הקדוש? שאלה זו הטרידה את רבי יהודה. והקשו בגמרא (סוכה כ"ד, א) מכמה מקומות, שרבי יהודה אינו חושש למוות פתאומי! ותירצו: "מעלה עשו בכפרה". לאמר: אם כל כפרת יום הכיפורים תלויה בכך, חוששים אף לדבר שאינו שכיח!

התורה הקדושה נצחית היא, ומסריה נצחיים.

את קרשי המשכן נשאו בעגלות. על כל עגלה הרתומה לצמד שוורים הניחו תריסר קרשים. כל קרש, גובהו עשר אמות, אורכו אמה ומחצה ורחבו אמה. חישוב פשוט יורה, שהיו כאן כחמישה עשר מטרים מעוקבים עץ, כנפח חצי חדר! תמהני אם צמד שוורים בדורנו יכול להמיש ממקומה עגלה טעונה משא כזה.

כלי המשכן, לעומת זאת, נישאו בכסף. במוטות שהוחדרו בטבעות לקראת המשא, ונשלפו מהם עם הקמת המשכן במקומו החדש. כל הכלים, פרט לאחד: ארון הברית. המוטות מצופי זהב נשארו בו תמיד, ואסור היה לשלפם. כאמור: "בטבעות הארון יהיו הבדים, לא יסורו ממנו". המסירים עובר בלאו, ולוקהו מדוע? מה הרעיון הטמון באיסור זה?

בספר החינוך כתב בטעם המצוה: "לפי שהארון משכן התורה, והיא כל עיקרנו וכבודנו, ונתחייבנו לנהוג בו כל כבוד וכל הדר בכל יכולתנו, על כן נצטוונו לבל נסיר בדי הארון ממנו, פן נהיה צריכים לצאת עם הארון לשום מקום במהירות". וזה מובן כל כך! אף אדם לא אוהב לבוא הביתה, ולגלות שמישהו פרץ לדירתו ורוקן את הוויטרינה, נטל עימו את התכשיטים. אבל שנתו אינה נודדת מפני הידיעה שיש נגבים ומתבצעות פריצות. משום כך לא יהפוך עצמו לאסיר בדירתו, ולא יקיף עצמו באמצעי איתור והתרעה.

אבל אם יהלום הכתר יופקד ברשותו, אזי לא יהי די בכל אמצעי השמירה. מובטח לו שלא יעצום עין מפחד ומחשש! ומדוע? הבה נגדיר זאת מדעית: הסיכון לפריצה הוא, נאמר, אחד למאה אלף. אם יש בביתו רכוש הנאמד במאה אלף שקלים, שווה הסיכון שקל אחד. בגלל סיכון של

אוצרותיהם של מגידים

"בהגדה של פסח אומרים 'זכר למקדש כהלל', אם כן זו ראייה מפרשת שהלל היה צדיק. אני לא יודע מי היה הלל, אבל אם לא היה צדיק לא היו עושים לו זכר... מסתמא היה צדיק".
"בסדר, היה צדיק, אז מה אתה רוצה?" - שאל אחד האורחים.
"יש לי סתירה. - בתהלים כתוב מפרש 'כִּי הִלֵּל רָשָׁע' (תהלים י, ג). אז מה באמת הוא היה, צדיק או רשע?"
כלם פרצו בצחוק מתגלגל, כזו שאלה גויית לא שמעו מימיהם. ורבי זושא ישב על מקומו ברצינות, עם השאלה שלו.
בעל הבית צחק יותר מכולם. דבר כזה לא שמע מעולם...

הגאון רבי ראובן קרלינשטיין: הראש הקהל שרצה לזרוק את האורח מביתו בגלל שאינו תלמיד חכם, ולבסוף קיבל תוכחה שלא היה יכול לעמוד בה, וביקש תקנה על מעשיו...

"לא יודע כלום".
"במשך השנים בודאי שמעת משהו דברי תורה, תאמר בשם אחרים".
"תן לי לחיות..."
נהיתה במקום מהומה.
בעל הבית הציע באדיבות נוספת: "אז תגיד משהו מהחמט".
והוא השיב: "אבל אני לא יודע כלום!"
בעל הבית שמע את הדברים והבין כי אינו יודע מאומה: "אם ככה! אין לי בררה. קח את הרגלים וְגַיִי נְעוּזוֹטְעֵרְהֵיִיט' - לך לחיים ולשלום..."
הבאלעבוסקטע שמעה מה קורה ונתקפה בבהלה: "לא אסכים! לזרוק מהבית, מהבית שלי לא יזרקו יהודי! אם הגבאי לא היה מביא אותו - נחא, אבל הוא כבר כאן, לא יזרקו אותו בשום אופן" - הכריזה הגברת.
מה יעשה בעל הבית? יש לו גדר שאינו מכניס מי שלא לומד, והבאלעבוסקטע שלו לא נותנת לסלק אותו - - - נהיה בלאגן.
נגש אחד האורחים אל רבי זושא ואמר לו: "אתה עושה כאן עגמת נפש גדולה. אל תהיה שוטה. תפתח חמט תגיד משהו וגמרנו".
"מה אתם רוצים מהחיים שלי, נעבעך אני לא יודע כלום, לא מלה לא פסוק, כלום, רק להתפלל אני יודע ולומר תהלים".
"טוב תגיד משהו על תהלים. כי אם אתה לא אומר - אתה מקלקל לנו את כל סעודת השבת".
מכריו רבי זושא: "אתם יודעים מה, אני אגיד משהו על תהלים".
נהיה שקט: "הוא הולך להגיד חדוש על תהלים. בואו נשמע מה העם הארץ הזה הולך להגיד".
פתח רבי זושא: "יש לי סתירה מההגדה של פסח על תהלים...".
דבר כזה לא שמעו מעולם... הטו אזנם כאפרכסת:

תעשה קדוש בשקט, תאכל בצד, לא ישימו לב אליך, ותלך".
הוא הוביל את רבי זושא לבית ראש הקהל, הביא לו יין, הושיב אותו בצד, שלא ישימו לב, והכין אותו לעשות קדוש. רבי זושא נעמד לעשות קדוש, וכי אפשר לא לשים לב? הקירות רעדו בעת שהצדיק קדש על היין בקול רם ונשא: מי זה הצדיק הזה?
הסתים הקדוש, בעל הבית קם לקראתו והושיט יד לשלום עליכם: "מסתמא אתה תלמיד חכם".
"אני עם הארץ גדול".
"לא יכול להיות".
"לא קריתי ולא שניתי, הנני כלי ריק".
"אם כן למה אתה כאן? האם לא אמרו לך, כי אצלי בבית אוכלים רק 'לומדים'?"
שקט השתרר. רבי זושא השפיל את עיניו בדממה.
"שמע, קשה להאמין עד כדי כך" - אמר לו בעל הבית. - "יש לי הצעה, גם אם אינך תלמיד חכם, די לי אם תגיד איזה חדוש, ומה שתגיד טוב לי".
"אני לא יודע, ואיך אתה יכול לבקש דבר שאיני יכול? מה אתה רוצה ממני?"
"בכל זאת תאמר משהו".

דבר אל בני ישראל ויקחו לי תרומה (כה, ב)
הרבי רבי זושא ז"ע הגיע לעיר פלוגית לשבות את שבתו. לא ידעו מי האיש ובודאי לא שמעו עדיין את שמעו. חשבו כי הוא אורח שהגיע לעיירה - ככל עוברי דרך שבאמצע הדרך שובתים בעיר יהודית, ותושבי העיירה מקיימים בהם בשמחה מצות הכנסת אורחים.
מנהג העיר היה, שאחרי מעריב לביל שבת, הגבאי הממונה מסדר לכל אורח את מקומו לפי ראות עיניו - מי יכול להתאים למי, ומי יקרא לשלחנו של מי.
רבי זושא האריך בתפלה בדביקות רבה בצדי בית הכנסת, ולא שמו לב אליו. הגבאי סיים לחלק את האורחים והם התלוו לבעלי הבתים להתארח על שלחנם. אז סיים רבי זושא את תפלתו, נגש מיד לגבאי ושאל: "היכן אני?"
אמר לו הגבאי בכאב: "גוט שבת, עכשו באים?... לא לקחתי אותך בחשבון, עכשו נזכרת?"
כיון שמתפקידו של הגבאי לקים את המצוה בשלמות, התאמץ, חשב ואז אמר: "אתה יודע מה, ראש הקהל שלנו, אצלו הבית פתוח. יושבים אורחים לרוב, שלחן מלא עניי, לשם אפשר ללכת. אבל אגיד לך, יש לי בעיה קטנה. כי יש לו תנאי קודם למעשה. הוא מענין שעל שלחנו יסבו רק לומדים תלמידי חכמים. מסתמא אתה תלמיד חכם - - -".
אמר רבי זושא: "לא, אינני תלמיד חכם, אינני יודע ללמד".
"-אם כן יש כאן בעיה, ראש הקהל לא יקח סתם אנשים".
הגבאי הציץ שוב על פניו של רבי זושא ואמר: "אתה ודאי אומר כך מענוה. משנה בדבורך...".
"מה פתאום, וכי אשקר? אני לא יודע ללמד, אף פעם לא למדתי כדבעי".
"אם כן יש לנו בעיה, מה אני עושה אתך? טוב, אתה יודע מה? אני אביא אותך לראש הקהל,

אוצרותיהם של מגידים

הקדש? זושא, ווי זושא! הרי עשית את העבירה הזאת ביום הזה, את העבירה הזו ביום פלוני... החל לפרט כמה עבירות למיניהן, כאלו על עצמו, אך היו אלו עבירות שבעל הבית עשה - - -

ראה בעל הבית, שהוא יודע בדיוק אלו עבירות הוא עבר. הבין שבאמת יש לו רוח הקדש. בבכי גדול שאל אותו: "רבי, מאי תקנתא" - אני רוצה תקון.

- "תקון זה לא אני. בשביל תקון חסע לרבי - למגיד הגדול ממעזריטש, הוא יתן לך תקון".

למדנו מכך, שיכול להיות שאדם עושה מעשי חסד ומצוות, אבל הם לתאות נפשו, וזה לא לשמה כלל.

כבר אמרנו, כי אם מעונינים לזכות להשראת השכינה, בתוך האדם, יש צורך ב"לשם שמים", כי גם אם חובה לקיים מצוות אף שלא לשמה, כי מתוך שלא לשמה בא לשמה, אבל כדי לזכות להשראת השכינה, זה כבר משהו אחר - לכך יש צורך בעשייה לשם שמים.

(הגאון רבי ראובן קרלנשטיין זצ"ל - יחי ראובן)

- "התרוץ: הלל מה'הגדה' הוא ודאי צדיק - והראיה, שאמר קדם לכן 'כל דכפין ייתי וייכול', הוא הכניס לביתו כל אחד, לא רק את הללו שלומדים, אם כן הוא באמת צדיק. כונתו לשם הכנסת אורחים - לשמה.

אבל הלל שבתהלים, הוא רשע מרשע. מדוע? 'כי הלל רשע על תאות נפשו' - מה שעושה, נעשה רק בשביל הכבוד, בשביל גאותו. ואם רואה שהאורח לא תלמיד חכם ולא מתאים לכבודו, הוא זורק אותו מהבית.

כל הצחוק התהפך. בעל הבית הבין מה שכולם לא הבינו [ובעקר, כי לבעל הבית קראו, בשמו הנוסף: הלל]. מיד הביא לאורח בשר ודגים וכל מטעמים, סעודת שבת כראוי.

בעל הבית כבר הבין כי לא מדבר כאן באיש פשוט. לאחר ברכת המזון הלך אחריו בשקט לבית המדרש, התחיל לבכות לו שיסלח לו על מה שעשה, והתנצל כי לא ידע שהוא איש קדוש.

- "אבל יש לי שאלה אליך: איך ידעת שקוראים לי הלל? כולם קוראים לי בשמי האחר. האם יש לך רוח הקדש?"

קרא ר' זושא בתמיהה: "וכי לזושא יש רוח

"בהגדה של פסח אומרים 'זכר למקדש כהלל', אם כן זו ראייה מפרשת שהלל היה צדיק. אני לא יודע מי היה הלל, אבל אם לא היה צדיק לא היו עושים לו זכר... מסתמא היה צדיק".

"בסדר, היה צדיק, אז מה אתה רוצה?" - שאל אחד האורחים.

- "יש לי סתירה. - בתהלים כתוב מפרש 'כי הלל רשע' (תהלים י, ג). אז מה באמת הוא היה, צדיק או רשע?"

כלם פרצו בצחוק מתגלגל, כזו שאלה גויית לא שמעו מימיהם. ורבי זושא ישב על מקומו ברצינות, עם השאלה שלו.

בעל הבית צחק יותר מכולם. דבר כזה לא שמע מעולם.

לאחר שסימו לצחוק, שאל אחד הנוכחים בקול: אולי לתלמיד חכם' הגדול, יש תרוץ על הקשייה...?

"נו נו.. יש לך תרוץ על הקשייה החזקה הזאת?" - שאלו היושבים את ר' זושא.

- "כן".
ששש... משתיקים את כלם, הקשיבו.

כעבור תקופה נולד הילד השלושה עשר, והנה זמן קצר אחר כך קיבל האברך לביתו מכתב מבית המשפט, ובו נכתב שעליו להתייצב בתאריך המיועד לפני חבורת השופטים במקום פלוני, הוא תמה מאוד, כי לא היה יכול להעלות בדעתו שום סיבה להזמנה הזאת, אך כיון שנצטוו להגיע לא היה לו ברירה והתייצב במקום בזמן המיועד...

הגאון רבי מאיר צוויבל שליט"א: מה עמד מאחורי הנהגתו המוזרה לכאורה של רב אחד גדול בתורה, כאשר בא להתפלל בבית הכנסת (לאחר מלחמת העולם השנייה) הפך את העמוד כלפי הקהל והתפלל כשפניו למערב...

לה על הטוב של חבירו.

ברצון עז יכול אפילו המטופל בבנים ללמוד מתוך הרחבת הדעת

אמרו חז"ל באבות (פ"ד ט"ט) 'כל המקיים את התורה מעוני סופה לקיימו מעושר וכו', ודבר זה נראה לעינים, וישנם סיפורים רבים המראים במוחש כיצד מתקיים מאמר זה, ואף אנו נביא עובדא אחת אשר מלמד על הכלל.

מעשה שהיה בעיר מאנטשעסטער בחתן מופלג שקיבל על עצמו אחר גישואיו להתמסר כולו ללימוד התורה ולשקוד על דלתותיה, ובענין הפרנסה בטח בבוראו שלא יניחנו ויזמין לו פרנסתו אף בלא שיעשה מלאכה. ואכן כן עשה, האברך שקד בלימוד התורה והסיר מעצמו כל עול ודאגה גשמית, חלפו כמה שנים והמשפחה

ופניהם איש אל אחיו (כה, כ).

שמעתי מעשה שהיה ברב אחד גדול בתורה, שאחר המלחמה כאשר בא להתפלל בבית הכנסת הפך את העמוד כלפי הקהל והתפלל כשפניו למערב, הציבור חשבו שמחמת מוראות המלחמה נשתבשה דעתו רח"ל, והעירו לו שמנהגו קודם המלחמה היה להתפלל לצד מזרח, ענה ואמר: "יש לי כוונה מיוחדת בזה, כי ראיתי בעיני כיצד הובילו הרשעים אלפי יהודים לעקידה בגא"ז קאמער"ן (לתאי הגזים), ועתה אני שש ושמה בכל יהודי שאני רואה, על כן הפכתי את העמוד כלפי הקהל כדי שאוכל לראות את המתפללים ולהודות לה' בתפילתי".

ויש לרמוז הדבר בפסוק בפרשתן (כה, כ) ופניהם איש אל אחיו, רמז שעבודתנו לפנות איש אל אחיו, ולשוש ולשמוח בראותו ולהודות

אוצרותיהם של מגידים

נפטר כאן בעיר יהודי עשיר שלא השאיר אחריו קרוב או גואל, ובצוואתו ציוה ליתן את כל רכושו למשפחה הגדולה ביותר בעיר, בדקנו ברשימות, ונמצא שאתה יש לך את מספר הילדים הגבוה ביותר בעיר, וממילא זכית בכל רכושו של העשיר, וברגע זה נעשית גביר אדיר".

כך זכה האיש וזכו כל קרוביו לראות עין בעין כי נאמנו דברי חז"ל, וכיון שזכה לקיים את התורה ולהדבק בה מתוך הדחק של עניות, זכה לבסוף לקיים שאיפתו הטהורה מתוך עשירות ורוחב לב. (הגאון רבי מאיר צוויבל – נר המאיר)

הלחץ מצד חבריו וידידיו גברו, וניסו בכמה אופנים לשכנעו שיפסיק ללמוד ויצא להמציא טרף לביתו, אך הוא אטם אזנו משמוע, והוסיף להשתעשע בתורה הקדושה.

כעבור תקופה נולד הילד השלושה עשר, והנה זמן קצר אחר כך קיבל האברך לביתו מכתב מבית המשפט, ובו נכתב שעליו להתייצב בתאריך המיועד לפני חבורת השופטים במקום פלוני, הוא תמה מאוד, כי לא היה יכול להעלות בדעתו שום סיבה להזמנה הזאת, אך כיון שנצטוו להגיע לא היה לו ברירה והתייצב במקום בזמן המיועד, השופטים בידרו קודם לכן אם אכן הוא האיש שנקרא לבוא, ולאחר מכן אמרו לו: "לאחרונה

גדלה ונתרבו צרכי הבית, אך הוא המשיך ללמוד במסירות נפש תוך שהם מתפרנסים בדוחק, כאשר נולד הילד העשירי והעניות בבית גברה עד מאוד, כבר פנו אליו כמה בני משפחה וידידים וניסו להסביר לו שאי אפשר להמשיך כך, ועליו לצאת לפחות לחצי יום לעסוק במלאכה שמכבדת את בעליה ולקיים בעצמו (דברים טו, ד) 'אפס כי לא יהיה בך אביון', אך הוא התעלם מדבריהם והמשיך לעמול בעסק התורה ביתר שאת.

כעבור שנה נולד לו הילד האחד עשר, ולאחר מכן הילד השנים עשר, ואז באה הבת הבכורה בברית האירוסין, ומלבד עול הפרנסה הרגיל נוסף עוד לחץ זו הדחק של הוצאות הנישואין,

מחוברים

הניוז היומי מבית עוז והדר - אור לישרים

- ווארט יומי • סיפור יומי • הלכה יומית
- אור החיים הק' יומי • פניני אביר יעקב
- זוהר יומי • פניני הדף היומי • זכרון לצדיק

ישירות למייל האישי

או לחץ
כאן

להצטרפות:

newsletter.mechubarim@gmail.com

נכה
מתחילים
את היום!

תשובות אקטואליות

מבית הוראה אביר יעקב

השבוע במדור:

חיוב צדקה בלילה | בנין בית כנסת | מורא מקדש | שלא לאבד ולהזיק
בתי כנסיות או בתי מדרשות | האם יש איסור מועל בהקדש בבית כנסת
| מה דין חצר בית הכנסת | עליית בית הכנסת אי יש בה קדושה | פתח
בית הכנסת | גובה בית הכנסת | האם חפצי ביהכ"נ צריכים להיות 'מן
המותר בפוך' | נורה במקרר - טעות לעולם חוזרת? | הוצאת עצמות מדג
שמגישים לקטן | נטילה למי שקם באמצע השינה | נטילת ידיים שחרית
לקטן | נטילת ידיים לאחר תספורת | נטילת ידיים לאחר תרומת דם |
תרומה על תנאי פרסום לעילוי נשמת - ובטעות לא פרסמו

שאלות ניתן לשלוח למייל: rav@abiryaakov.com

הגאון רבי משה שטרנבוך שליט"א
ראב"ד העדה החרדית מח"ס תשובות והנהגות

חיוב צדקה בלילה

שאלה: האם יש חיוב לתת צדקה בלילה והאם מותר לדחות את המבקש ליום שזוהי זמן מוכשר יותר?

תשובה: בספר ברכי יוסף יר"ד סי' רמ"ז אות ב' הביא בשם האריז"ל שבערבית אין הזמן ליתן צדקה, והטעם שבעצדקה זוכה לבטל דינים, ובלילה זמן שליטת דינים וקשה לנצח לכן ראוי ליתן צדקה ביום, וסיים בשם הר"י צמח שגם בלילה הצדקה מועלת אלא שאין התיקונים והכוונות שווים ומביאים מספר חרדים (ז) מפורש שכן, וגם בירושלמי שקלים (פ"ה ה"ד).

ושמעתי מת"ח אחד שדחה הבאים אצלו לקבל כסף ליום, שזוהו זמן המוכשר לצדקה, אבל לדעתי אסור לדחות צדקה וראוי לחשוש ללאו דלא תקפוץ ירך אם תבעו ולא נתן וכמבואר

ברמב"ם (פ"ז ה"ב) דמתנות עניים, ואם דוחה בלי סיבה שרוצה ליתן לעני אחר, רק שרוצה לתת ביום אין בזה היתר כלל, ואף המקובלים אומרים שהצדקה בכל עת מועלת וכמבואר ביר' שקלים פ"ה הט"ז, עיין בברכ"י או"ח ר"ס רל"ה, ועכ"פ ראוי להבטיח מיד, שעל האמירה מקבל ברכה שנאמר כי בגלל הדבר הזה יברכך, והנתינה יתן

ביום אם לא צריך עכשיו הכסף. אמנם האמת נראה שגם המקובלים מיירי בגבאי צדקה שבא לחלק ולא תבעוהו, אבל בתבעו אותו נותן מיד גם בלילה, וש"מ כן בסידור בית יעקב מהגאון היעב"ץ (לפני תפלת מעריב). ועיין בחידושי הגאון רבי מנחם זעמבא זצ"ל (חידושי הגרמ"ז סימן כ"ח) שמביא מספר חרדים שתפילין וצדקה סוכה ולולב חיובם רק בזמנים שונים, ומפרש הגרמ"ז שהכוונה שאין חיוב צדקה בלילה, וזה חדוש גדול ולא משמע כן כלל בפוסקים, ועיין בפע"ח פ"ב שער ט"ו מפורש שבלילה הדין גובר ולא הזמן לצדקה שממתיק דינים ובלילה אינו הזמן לזה, אך מ"מ הצדקה בכל עת מועלת, וכן הוא בברכי יוסף (ר"ס רל"ה), וע"ש שהביא כן מירושלמי פ"ה דשקלים הט"ז, ומסתברא דבעניינים לכתחילה ראוי להשתדל לקיים המצוה ביום, אבל בהחזקת תורה לא שמענו מדקדקין לכתחילה ליתן ביום.

תשובות אקטואליות

מבית הוראה אביר יעקב

הגאון רבי אשר וייס שליט"א

בעל מנחת אשר

ראש בית המדרש 'דרכי תורה' ואב בית דין 'דרכי הוראה'

ד. האם יש איסור מועל בהקדש בבית כנסת

מעילה – כתב היראים (מצוה ק"ד) דכשם שאסור מן התורה להנות מן ההקדש והנהגה מעל בהקדש, כך אסור להנות מבתי כנסיות ומבתי מדרשות שנתייחדו לתפילה שגם הם הקדש ע"ש. והנה ברור דאין מעילה ממש בנהגה מבית הכנסת ונכסיו, וכי יש בזה אשם מעילות והשלומי חומש ואתו נאמר דעל ידי מעילה יוצאים נכסי בית וכנסת לחולין ופקע רשות ההקדש. וצ"ל דאף שאין בבית הכנסת דין מעילה אפשר שיש בו איסור מעילה, וכמו שכתבו התוספות בגדרים (ע"א) לגבי קדשים קלים שאין בהם מעילה דמכל מקום יש בהם אסור הנאה דאורייתא, ועדיין צ"ע.

ה. דין חצר בית הכנסת

בקצות החושן סי' ר' סק"א הביא את דברי האגודה דאין ביהכ"נ קונה משום שאין חצר להקדש, והתו"ט טען לעומתו דיש חצר להקדש, וכבר נחלקו הראשונים בבבא בתרא (ע"ט ע"א) אם יש חצר להקדש. הרשב"ם והתוספות נקטו שאין הקדש קונה בחצר והרמב"ן חולק על דבריהם ונקט שההקדש קונה בחצר. והתו"ט נוקט כשיטת הרמב"ן בבואו לחלוק על דברי האגודה. אך מ"מ הניחו לדבר פשוט דדין בית כנסת כדין הקדש לענין קנין, והקצות שם תמה עליהם וכתב דביהכ"נ הוא כחצר השותפין ואין בו דין הקדש כלל, ע"ש.

ומ"מ חזינן מדברי האגודה והתו"ט שדנו דין בית הכנסת כדין הקדש אף לענין גדר קנין, ואף דלכאורה סברת הקצות פשוטה ועצומה דהלא אין כאן הקדש כלל ומילתא דפשיטא דעצם בית הכנסת קנין הצבור הוא וכשותפות הוא כמבואר בגדרים מ"ח ע"א, נראה בדעת האגודה והתו"ט דמ"מ כיון דיש בבית הכנסת מקדושת המקדש, אם להקדש אין חצר גם לביהכ"נ אין חצר, ולענין זה דין בית כנסת כדין הקדש, וד"ק בזה. (אך תמה אני על מה שהאר"ק הקצות שם לתמוה ממעות שנמצאו בהר הבית והניחו לדבר פשוט שיהר הבית בבעלות הקדש הוא ולהדיא מבואר בגדרים שם דהוי של עולי בבל ולא של הקדש כלל, וע"ע).

ומצינו כמה הלכות באופן בנין ביהכ"נ ותוקף קדושתו הנגזרים מדמיון בית הכנסת למקדש, וכבר כתב המהר"ק בסוף שורש קס"א, דלהרבה דברים נקראו בתי כנסיות ובתי מדרשות בית מקדש מעט, ונפרט. אלא שבבית יוסף בסוף

ב. מורא מקדש

כתב היראים במצוה ת"ט "דמצינו ביהכנס" ובית המדרש שנקראו מקדש דתניא והשימותי את מקדשכם וכו' לרבות בתי כנסיות ובתי מדרשות, ואמרינן במגילה (כ"ט) ואהי להם למקדש מעט אלו בתי כנסיות ובתי מדרשות שבבבל, למדנו כשאמרה תורה את מקדשי תיראו שבתי כנסיות ובתי מדרשות בכלל" הרי לן גם לענין מצוה זו דדין בית כנסת כדין בית המקדש, וכ"ה בסמ"ק מצוה ו' שכתב להדיא "לירא מקדש... ובזממה"ז הוי בית הכנסת מקדש מעט".

ג. שלא לאבד ולהזיק בתי כנסיות או בתי מדרשות

"לא תעשון כן לה' אלוהיכם", כתב הרמב"ם במנין המצוות ל"ת ס"ה "שלא לאבד בית מקדש או בתי כנסיות או בתי מדרשות", הרי כתב להדיא דגם בתי כנסיות ובתי מדרשות בכלל, וכ"ה במדרכי מסכת מגילה סי' תתכ"ו, "בית הכנסת נקרא מקדש מעט ולכן אסור לנתוץ דבר מביהכנס"ם, דתניא בספרי מנין לנותץ אבן מן ההיכל ומן המזבח ומן העזרה שהוא בלא תעשה, ת"ל ונתצתם את מזבחותם וגו' לא תעשון כן לה' אלוהיכם, ואם נתן על מנת לבנות שרי דההיא נתיצה בנין מקדש, הרי לן מדבריהם דכשם שאסור לנתוץ מאבני המזבח וההיכל, כך חל אסור זה גם על בתי כנסיות ובתי מדרשות,

אמנם, צ"ע מדברי הרמב"ם בפ"ו מהלכות יסודי התורה הלכה ז' "הסותר אפילו אבן אחת דרך השחתה מן המזבח או מן ההיכל או משאר העזרה לוקה שנאמר... לא תעשון כן לה' אלוהיכם" הרי שאין איסור אלא במקדש. וע"ע בספר המצוות ל"ת ס"ה שם כתב "מן המזבח ההיכל והזומה לו" ולשון זה משתמע לשני פנים. וכבר הארכתי בזה מאד במק"א (שבירת הלוחות, פרשת תשא, תשס"ד)

בית כנסת כמקדש מעט

בנין בית כנסת | מורא מקדש | שלא לאבד ולהזיק בתי כנסיות או בתי מדרשות | האם יש איסור מועל בהקדש בבית כנסת | מה דין חצר בית הכנסת | עליית בית הכנסת אי יש בה קדושה | פתח בית הכנסת | גובה בית הכנסת | חפצי ביהכ"נ | צריכים להיות "מן המותר בפיק"

שאלה: באיזה דברים מתבטא קדושת בית הכנסת דהוי מקדש מעט, והאם יש איסור מועל בהקדש בבית כנסת?

תשובה: בפרשתנו ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם (כה, ח).

'כמה חביבין אינון ישראל קמי קב"ה דבכל אתר דאינון שריין קב"ה אשתכח בינייהו בגין דלא אעדי רחמימותא דיליה מנהון, מה כתיב, ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם, ועשו לי מקדש סתם, דכל בי כנישתא בעלמא מקדש אקר, והא אוקמוה. שכינתא אקדימת לבי כנישתא. (זוה"ק במדבר נשא, אות ק"ה)

"ואהי להם למקדש מעט בארצות אשר באו שם" (יהצקאל י"א ט"ז) – אלו בתי כנסיות ובתי מדרשות שבבבל. (מגילה כ"ט ע"א)

נפלאים הם דברי הזוהר, ונפלאים הם דברי הגמ', ומהם למדנו דכל בי כנישתא, מקדושת המקום יש בו.

הנה אף שדברי חז"ל אלה לכאורה דברי אגדתא הם, נראה דכמה וכמה הלכתא גבירתא למדנו מהם, ולכמה עניינים יש נפקותא בהלכה במה שבתי כנסיות ובתי מדרשות נקראו מקדש מעט, ונבאר.

א. בנין בית כנסת

בשדי חמד מערכת הכללים אות ב' מ"ד (כרך א') האריך לדון אם יש מצות עשה לבנות בית כנסת, והביא מדברי הזוה"ק הג"ל "ועשו לי מקדש, כל בי כנישתא בעלמא מקדש אקר" דאף לבנות בית כנסת בכלל מצות בנין המקדש הוא, והביא כן מספר שנות ימיו, וספר נחמד למראה, ולעומתם הביא פוסקים רבים דאין מצוה בבנית בית כנסת, אלא הכשר מצוה בלבד היא. ע"ש.

תשובות אקטואליות

מבית הוראה אביר יעקב

שגם הלכה זו נלמדה מהמקדש כמבואר.

ט. האם חפצי ביהכ"נ צריכים להיות 'מן המותר בפיר'.

בסימן קנ"ג סעיף כ"א כתב הרמ"א "אסור לעשות מאתנן זונה או מחיר כלב דבר של מצוה כגון ביהכ"נ". ומקור הלכה זו בר"ז ובמהרי"ל, ושם במשנ"ב סק"ז דהוא הדין כלי בית הכנסת שדינם לכל דבר כדין ביהכ"נ. הרי שגם הלכה זו נלמדה מדין המקדש וע"ע בשו"ת חת"ס אר"ח סי' ל"ט שכתב לפי דבריהם דה"ה שכל חפצי ביהכ"נ צריכים להיות "מן המותר בפיר". אמנם במגן אברהם שם סקמ"ו כתב דאין כל זה אלא מדרבנן ולא מה"ת, ע"ש.

ומלבד כל אלה שבהם הזיגן שבתי כנסיות ובתי מדרשות כביהמ"ק הם לא רק במישור הסגולי אלא אף להלכה ולמעשה. עוד למדנו מדברי השו"ע שגם דיני התפילה נלמדו מדיני הקרבנות כמבואר בס' צ"ח סעיף ד' "התפילה היא במקום הקרבן ולכך צריך ליזהר שתהא דוגמת הקרבן בכוונה ולא יערב בה מחשבה אחרת כמו מחשבה שפוסלת בקדשים ומעומד דומיא דעבודה וקביעות מקום כמו הקרבנות שכל אחד קבוע מקומו לשחיטתו ומתן דמו. ושלא יחויף דבר בינו לקיד דומיא דקרבן שהחציצה פוסלת בינו לקיד וראוי שיהיו לו מלבושים נאים מיוחדים לתפילה כגון בגדי כהונה אלא שאין כל אדם יכול לבזבז על זה ומ"מ טוב הוא שיהיו לו מכנסים מיוחדים לתפילה משום נקיות.

הקריב קרבן, ומש"כ נהגו דמברכין ברכת הגומל כאשר עולים לתורה כמו שהקריבו קרבן תודה ע"ג המזבח.

אמנם בשו"ת חת"ס אר"ח סי' כ"ח, כתב דהבימה הוי כנגד מזבח הקטורת ע"ש, ונראה לכאורה דזה תלוי במה שנסתפק הב"י אם בית כנסת קדוש כקדושת ההיכל או כקדושת העזרה כ"ל, דאם הוי כהיכל מסתבר כהחת"ס דהבימה כנגד מזבח הזהב, ואם הוי כעזרה מסתבר דהוי כנגד מזבח החיצון, ומ"מ לפי דברי המכתב סופר בעצם הוי ביהכ"נ כנגד בית המקדש כולו, ארון הקודש כנגד קדש הקדשים, קדמת בית הכנסת כנגד ההיכל ועמוד התפילה כמזבח הקטורת, מרכז ביהכ"נ ומקום ישיבת הצבור הוי כעזרה, ובמרכזו הבימה כנגד המזבח החיצון, וז"פ. ונראה עוד בדרך זה מה שנהגו לעשות פרוכת לארון הקודש כנגד הפרוכת שחצצה בין קה"ק להיכל.

ז. פתח בית הכנסת

בשו"ע סי' קנ"ג סעיף ה' איתא "אין פותחין פתח בית הכנסת אלא כנגד הצד שמתפללים בו" וטעם הלכה זו מבואר בבית יוסף דילפינן מהיכל שפתחו היה במזרח מול קדש הקדשים, וכך בבית הכנסת הפתח צריך להיות מול ארון הקודש, ע"ש.

ח. גובה בית הכנסת

שם בס"ב איתא "אין בונים בית כנסת אלא בגובהה של עיר ומגביהן אותו עד שיהיה גבוה מכל בתי העיר שמשתמשים בהם" ובמשנ"ב סק"ה משום דכתיב לרומם את בית אלוקינו, הרי

סי' קנ"א הביא להסתפק אם קדושת ביהכ"נ כקדושת ההיכל, וגם עליותיו נתקדשו או שמא הוי כקדושת עזרה ועליותיו לא נתקדשו ע"ש.

ו. עליית בית הכנסת אי יש בה קדושה

נהגה כתב בשו"ע סי' קנ"א סעיף י"ב "יש להזהר מלהשתמש בעליה שעל גבי בית הכנסת תשימש קבוע של גנאי, כגון לשכב שם, ושאר תשמישים יש להסתפק אם מותר", ושורש הספק כתב בבית יוסף שם אם קדושת ביהכ"נ כקדושת ההיכל היא שעליותיו נתקדשו או כקדושת העזרה שעליותיו לא נתקדשו, ועיין במשנ"ב שם סק"מ שהביא דבריו. הרי לן נפקא מינא להלכה במהות קדושת בית הכנסת ובמה דומה היא לקדושת המקדש.

והנה מהלך נפלא כתב הגר"ש סופר במכתב סופר ח"ב סי' א', ויסוד דבריו דכל מבנה בית הכנסת וצורתו מכוון כנגד בית המקדש. ארון הקודש ובו ספרי תורה - כנגד קודש הקודשים ובו לוחות העדות וספר תורה שבארון, עמוד התפילה - כנגד מזבח הקטורת שבהיכל, דכתיב "תכון תפילתי קטורת לפניך משאת כפי מנחת ערב", מנורה בדרום דהיינו נר תנוכה - כנגד מנורת המאור שבדרום, והבימה שבמרכז בית הכנסת כנגד מזבח החיצון, ולכן נהגו לעשות בימה זו מוגבהת - לעלות בה כשם שעולין למזבח ע"ג הכבש. ע"ש בעומק דבריו. והבימה הוי כנגד המזבח לפי ד' בגמ' במגילה ל"א ע"ב דקורין בתורה פרשיות הקרבנות כדי שיחשב כאילו

הגאון רבי מנחם מנדל פומרנץ שליט"א

אב"ד ק"ק באר ישראל

כך עברה עליו התפילה, אבל כשעמד בסוף התפילה עם חבריו כדי לאחל לרב השכונה שבת שלום, עלתה בדעתו מחשבה, הוא פנה לחברו ושאל אם יוכל לתאר לו את המקדש שאת דלתו פתח. מהר מאד התברר שהשכן פתח את המקדש הישן שלנו שהמשכנו להשתמש בו לצד המקדש החדש, אך תדירות השימוש בו פחתה ובשבתות לא היינו פותחים אותו כלל. התברר שכל הלחץ היה בטעות, והכל בסדר, נורת המקדש ובו הסלטים ושאר המאכלים והמשקאות נותקה כרגיל ומותר לפתחו.

אך האם המחשבה השגויה בשעת כניסת השבת שלפיה אסור להשתמש במקדש, הפכה אותו ואת תכולתו למוקצה?

תשובה: תכולת המקדש אינה מוקצה, ואין כל מניעה להשתמש במקדש ובתכולתו.

ביתנו, ואמר לו שיכול להכניס את האוכל למקרר ולנעול אחריו את הדלת.

קעת מתברר שכשפתח אלעזר יוסף את דלת המקדש, אחרי שכבר קיבל על עצמו שבת, נדלקה נורת המקדש. הוא נבהל ונרתע לאחוריו. הדלת נסגרה מאליה והוא חזר לביתו, שלח את ילדיו לחפש מקום אחר לאכסון הקופסה ומיהר לצאת גם הוא לבית המדרש. בעלי הצטער על שגם לחברו לחלל שבת אף שכמוכן היה החבר 'מתעסק' במלאכה זו שכן לא עלה על דעתו שאינו רק פותח דלת מקדש, ובעיקר כעס על עצמו ששכח לנתק את הנורה כדרכו מדי יום שישי. הוא שיער שכל בני הבית לא יאהבו את העובדה שיהיה עליהם לוותר השבוע על כל המאכלים והמשקאות שבמקרר וניסה לעודד את עצמו, שזהו הנסיון שלו, לשמוח בשבת למרות הכל.

נורה במקרר - טעות לעולם חוזרת?

שאלה:

דקה לפני שבת, הגיע אלעזר יוסף נסער לבית המדרש, הוא ניגש לבעלי ואמר לו: "לא נעים לי לספר לך, סך הכל עשית לי טובה, אבל גם נכשלת בגרימתך בחילול שבת וגם אין לך סלטים לסעודות השבת...". אני הייתי בקבלת שבת בהוסטל לתשושי נפש, שאותה אנו מארגנות מדי שבת מזה תקופה ממושכת, בעלי היה בדרכו לבית המדרש לתפילת מעריב של ליל שבת, כשפגש את שכנו אלעזר יוסף בחדר המדרגות וזה ביקש ממנו לאכסן במקדש שבביתנו קופסה גדולה של אוכל הטעון קידור. בעלי מיהר כדי להספיק קבלת שבת בניחותא, הוא ידע שאלעזר יוסף ידע היכן מונח מפתח

תשובות אקטואליות

מבית הוראה אביר יעקב

מקורות לעיין והרחבה:

שו"ע אורח חיים סימן שי סעיף ד. סיכום רחב בדעת הפוסקים שמוקצה [בבין השמשות] בטעות אינו מוקצה, ראו בפסקי תשובות סימן שי הערה 53.

במקרה שלפנינו, נראה שיש שתי סיבות לכך שאין כאן אפילו 'מוקצה בטעות':

א. מאחר שהיו לו 2 מקררים, וגם לא ראה את הבעיה בעיניו, מסתבר שלא הקצה את המאכלים מדעתו לגמרי, אלא היה מסופק בינו לבין עצמו במציאות הדברים, וככל הנראה חשב שיבוא לביתו ורק אז יתברר לו המצב לאשורו.

ב. דעת הרמב"ן שכל שהמוקצה הוא מחמת סיבה חיצונית שאינה קשורה למאכל או לדבר עצמו, אין אומרים 'מינו דאתקצא'. וכן פסק בשו"ע סימן תק"ח סעיף ט'. אמנם הביאור הלכה כתב שיש להקל בזה רק בשעת הדחק. אך באופן שלפנינו, היות שלא דחה את המאכלים בידיים, אין לחוש מצד 'מינו דאתקצא'. הרחיב על כך בארחות שבת פרק יט הערה תקלט.

הוצאת עצמות מדג שמגישים לקטן

שאלה: לאחרונה התחלנו להגיש בסעודת שבת דגים שלמים מבושלים או אפויים לצד הגעפילטע פיש. ילדיי הגדולים מאד אהבו את התוספת החדשה וכמה מהם שלא אכלו עד עתה דגים התחילו לאכול. לימדנו אותם שמוותר לקחת רק אוכל מתוך פסולת כדי שלא להיכשל באיסור בורר, ואת החתיכות הדבוקות בעצמות הדג, הם מכניסים לפה ואז שולפים את העצם מהפה.

הבעיה שנתקלנו בה הייתה עם בתנו הקטנה תח', היא לא מסתדרת עם כל זה, את העופות אנו מפרקים לה ונותנים את החלק הצמוד ממש לעצם לילד אחר, אבל בדגים הפתרון הזה לא היה אפשרי, ושאלתנו האם יש דרך להאכיל ילד דג עם עצמות בלי לעבור על איסור בורר. תודה מראש.

תשובה: קל להוציא את רוב בשר הדג מעל ומבין העצמות בצורה שבה מוציאים את האוכל מתוך הפסולת, ובאופן כזה כשמאכלים את הילד

מיד, הדבר מותר לכתחילה.

לגבי החלקים הצמודים לעצמות, יש שהתירו להסיר את העצמות מהדג כאשר מגישים אותו לקטנים שאי אפשר לתת להם דג עם עצמות, ובתנאי שזה יהיה סמוך לאכילה ממש. לדעת אותם פוסקים, מותר גם להוציא גרעינים מאבטיח כאשר מגישים אותו לתינוק.

למעשה היות שבדרך כלל אפשר להפריד את הבשר מהעצם, ולהוציא אוכל מפסולת, ראוי לעשות כן ולא להקל ולהוציא את העצם מהדג.

מקורות לעיין והרחבה:

בשו"ת אג"מ (ח"ד סימן עד בורר אות ז) התיר באופן שאי אפשר, על פי דברי הפרי מגדים (אשל אברהם סימן שכ"א ס"ק ל). דברי הפרי מגדים נאמרו לגבי קליפות של פירות, שאי אפשר בלי לקלף, ולכן נראה שבעצמות דג ככל שישנה אפשרות להפרידת האוכל מתוך הפסולת אין להתיר [בדרך כלל אפשרי להפריד בידיים]. וראה חזו"א א"ח הלכות שבת ס' נה סק"ה שדן במשיכת האוכל מתוך העצם, אם נחשב בורר האוכל או בורר הפסולת, עיי"ש שכתב שגראה להקל.

הגאון רבי בן ציון הכהן קוק שליט"א
ראש בית הוראה הכללי ירושלים
גאב"ד מרכז פתח תקוה

נטילה למי שקם באמצע השינה

שאלה: קם באמצע הלילה לטפל בילדיו, האם צריך ליטול ידיו למרות שחוזר להמשך שנת הלילה.

תשובה: הטוב ביותר שייטול ידיו, וכן נהג למעשה רבינו מרן הגר"ש אלישיב זצ"ל, שהכין כמה ספלי מים לצד מיטתו מדי לילה. אך בשעת הצורך, ניתן להסתמך על היתר האשל אברהם בוטשאטש (ד) בשם נטע שעשועים. ואמנם המחמיר ליטול תבוא עליו ברכה (וזכור לאברהם א, ג). ובדעת נוטה (א, קעט) חילק שרק אם נוגע במאכל או שנצרך לנקבו יש לו ליטול ידיו.

נטילת ידיים שחרית לקטן

שאלה: מאיזה גיל יש ליטול ידיים שחרית לקטן.

תשובה: מזמן שהולך, ונראה שיש שייכות

ראשו של הקטן לפני חלאקה, האם צריך ליטול ידיו לאחר מכן.

תשובה: חיוב נטילת ידיים חל על המסתפר ולא על הספר, ומה שהובא בפסחים (קיב, א) שנטל ידיים בכה"ג, היה זה לאחר שסיפר עצמו שהרי נכתב שם "שקל מזייה" ולא "שקל מזייה". אמנם המחמיר ליטול ידיו יש לו על מי לסמוך (וכן נהג הגרא"ל שטיינמן ליטול ידיו לאחר תספורת לילדי חלאקה, וכששמע זאת הגר"ח קניבסקי [בשנת תשע"ב]. החל לנהוג כן בעצמו ומשפשוף ידיו במעט מים).

נטילת ידיים לאחר תרומת דם

שאלה: לאחר תרומת דם ובדיקת דם, האם מחויב בנטילת ידיים.

תשובה: צריך נטילה כיון שמוציאים ממנו כמות גדולה של דם, והרי הוא כמקוץ דם מן הכתפיים (אורח חיים ד, יט). אמנם לאחר בדיקת דם רגילה אין צריך נטילה, כיון שמוציא רק מעט דם.

בין נטילה זו להליכה ממה שיש להיזהר שלא ללכת ד' אמות ללא נטילה (משנה ברורה א, ב) ולכן כל שעוד לא הולך לא שורה עליו הרוח הרעה מהלילה (שו"ע הרב, פניני תפילה סד).

נטילת ידיים לאחר תספורת

שאלה: ספר או רב הגוזז מעט משערות

תשובות אקטואליות

מבית הוראה אביר יעקב

הגאון רבי יצחק בירך דסקל שליט"א
דיין ומורה הוראה, מח"ס בינת המשפט

של גניבה אבידה חייב. ונראה שטעות זו היא אונס, דדרך כל קלדניות לעשות טעויות, ומוטל על בעל הספר להגיה את החומר, או לתת להגהה, בפרט שלענין הפסד התרומה, כיון שיש הרבה שימחלו, הרי זה גרמא ולא גרמי. וכל זה מן הדין, אבל ראוי ליידיע את התורם, שביטול התרומה מזיק לעילוי נשמת הנפטר, ושידע שיש עילוי נשמה יותר גדול על ידי היתור כמבואר בחתם סופר.

תרומה על תנאי פרסום לעילוי נשמת - ובטעות לא פרסום

שאלה: "תרמתי חמשת אלפי שקלים להוצאת ספר קודש, לעילוי נשמת אבי מורי ז"ל, בתנאי שיודפס בעמוד הראשון, שהספר נדפס לעילוי נשמת אבי מורי ז"ל. לתדהמתי, הקלדנית טעתה בשם, וכתבה שם אחר. אני לא רוצה לשלם על התרומה, כי היא היתה על תנאי שלא קיים. בעל הספר טוען, שאם לא אשלם, הוא יטול את הנזק מהקלדנית, האם באמת אני חייב לשלם על תרומה זו. ואם אני פטור, האם הקלדנית תצטרך לשלם".

העולה מזה: נדר תרומה להוצאת ספר, על תנאי שיעשו הנצחה לאביו על הספר, והקלדנית טעתה בשם. מעיקר הדין פטור מלשלם את הנדר, והקלדנית גם פטורה מהנזק שגרמא, כיון שזה קרוב לאונס. ועוד, שהרבה ימחלו וישלמו. אבל צריך ליידיע את התורם שיש עילוי נשמה גדול יותר בלא פרסום.

היתה על תנאי, ורוב בני אדם מקפידים על זה מאוד, ויבטלו תרומתן, הרי שאין חייב לתרום מה שנדר. ומכל מקום הקלדנית פטורה, דביארנו בסימן רז ובעוד מקומות, דפועל דינו כשומר שכר, שאם הזיק באונס פטור, ואם בשגגה כגדר

תשובה: אף על פי שיש עילוי נשמה למת גם בלא הדפסת שמו, מכל מקום, כיון שהתרומה

לילות שישי ושבת זה אור החיים המבואר

אור החיים המשולב

תמצית עשירה ממדורי הביאור 'מאורי אור' וילקוט מאורי החיים' ביאור משולב שזור באומנות בינת המילים 'אור תורה' | 'תורת חיים' הערות, צינים ומקורות עימוד מרהיב עין

אור החיים המבואר

10 כרכים של מחיקת נצחית: הביאור המקיף על כל ספר האור החיים' הק 'מאורי אור' - מאיר עיני הלומד 'מאורי החיים' - מקורות מחודל ביאור רש"י עימוד מרהיב עין

חיים של תורה

ארה"ב: 437-0054 | אירופה: 44-20-8806-0176
להשיג בחנויות הספרים המובחרות

מרכז הזמנות: 1800-22-55-66

מסכת נזיר דף כד-מ

שלא לברך בורא פרי הגפן על יין צמוקים קטנים שאין בהם גרעינים, אבל יש מקילין, ולאחרים אינני אומר כלום.

בורא נפשות על שתייה חמה

בגמ': בכותה הבבלי א"ל הנה לכותה הבבלי דליכא כזית בכדי אכילת פרס אי דקא שריף ליה מישורף בטלה דעתו אצל כל אדם אי מישטר קא שטר לא משכחת כזית בכדי אכילת פרס (נזיר לו, ב).

בסוגיין מבואר שהיות וכותה הבבלי הוא מאכל מאד חריף, ואין רגילים לאכול ממנו כמות שיש בה כזית חמץ בכדי אכילת פרס, לכן אין חייבים על אכילתו בפסח משום אכילת חמץ.

יש שרצו להוכיח מכך לנידון הפוסקים אם מברכים ברכה אחרונה על משקאות חמים, שאין הדרך לשתותם בשיעור הזמן שרגילים לשתות רביעית, שיש שצידדו שהיות וכך היא הדרך לשתות משקאות אלו, על כן מברכים עליהם ברכה אחרונה, ואף שהשותה שווה בשתייתם יותר מבמשקה רגיל.

אולם יש שצידדו שאעפ"כ אין מברכים עליהם ברכה אחרונה, והוכיחו כן מסוגיין שעל אף שהמדובר הוא על מאכל חריף שאין דרך לאכול ממנו כזית בכדי אכילת פרס, מכל מקום אין שיעור 'כדי אכילת פרס' משתנה, ואין חייבים על אכילתו משום אכילת פרס, ולא אומרים שהיות והמאכל הוא חריף על כן השיעור גדול יותר וחייבים אף על אכילת כזית בשיעור זמן גדול יותר, (מ"מ ברכות פ"ג ה"ב).

אמנם המנחת חינוך (מצוה שיש אות ה) דחה ראייה זו, על פי חילוק יסודי, שבסוגיין הנידון הוא על אכילת חמץ, ושיעור הזמן לאכילת כזית חמץ הוא בכדי אכילת פרס, ולכן אף על מאכל חריף כל שלא אכלו בשיעור זמן אין חייב על אכילתו, ואף שהדרך לאכול מאכל חריף בזמן גדול יותר, מכל מקום הדרך באכילת חמץ היא בשיעור כדי אכילת פרס. מה שאין כן בנידון ברכה אחרונה, שהנידון הוא בכל מאכל ומאכל לגופו – מה הוא שיעור אכילתו, ובמשקה חם הדרך היא לשתות בזמן רב יותר, ולכן אף אם שהה בשתיית המשקה זמן רב, עליו לברך ברכה אחרונה.

בנידון זה האריך גם הברכי יוסף (א"ח סי' רד סק"ה) שכתב: בברכה אחרונה על שתיית הקאב"י [קפה] פליגי בה רבנן בתראי. ובכל גלילות טורקיה וארץ מצרים וארץ הצבי נקבעה הלכה שלא לברך. והוסיף בשם ה"ד אהרן שכתב, ראיתי לאנשי מעשה שמניחין את הקאהב"י [קפה] שתצטנן ואח"כ שותין אותה ומברכין, וראיתי בגליון כתוב מיד הקדוש מופת דורנו הרב בתי

ואוכל ואפילו אם עיקר כוונתו על המשקה. אלא א"כ אינו מתכוין לאכילתם כלל אלא כדי שלא יטנפו את הידים מהדבש, או שורה ביי"ש וכוונתו על היי"ש בלבד אלא שמפני שהוא חזק וקשה לו לשתותו לבדו הוא שורה בו פת ואוכלה אע"פ שאינו מתאוה לה כלל כגון מי ששורה אחר הסעודה מעט פת ביי"ש ואוכלה לעכל המאכל שאז נעשית הפת טפילה ליי"ש וצריך לברך עליה שהכל כדון יי"ש הבא לעקל המאכל.

ובמשנה ברורה (סי' ריב סק"ה) כתב בשם המג"א: מי ששורה אחר גמר אכילתו מעט פת ביי"ש לעכל המאכל, יש לברך על היי"ש, שעיקר כוונתו אז על היי"ש כדי לעכל, ואין שייך להסעודה, ורק מפני שחזק לו לשתותו שורה בו פת להפיג קצת מרירותו, וה"ל היי"ש עיקר. אולם הביא שמהאליה רבה משמע שטוב באופן זה שישתה תחלה מעט יי"ש קודם ששורה בו הפת ויברך עליו.

קידוש על יין מענבים בלא גרעינים

בגמ': מה תלמוד לומר מחרצנים ועד זג לומר לך וכו' (נזיר לד, ב).

בשול"ת צפנת פענח (סי' קע) נשאל אם אפשר לעשות קידוש על יין שנעשה מענבים שאין בהם גרעינים. וכתב להוכיח לנידון זה ממה שאמרו בסוגיין שהפסוק 'מחרצנים ועד זג' בא לרבות את 'בין הביניים', כלומר: שגם אם הנזיר אכל את בשר הענב [שהוא בין הקליפה לגרעינים] עבר על איסור והרי הוא לוקה, הרי שאף זה בכלל ייין, וכשם שלעניין ניריות הוא בכלל יין, כך גם לגבי קידוש. וכיוצא בזה כתב להוכיח בתשובות אבני חפץ (א"ח סי' יט). ועיין בשדי חמד (פאת השדה מערכת ברכות סי' כג) שהאריך בזה.

אמנם בשול"ת ויען יוסף (א"ח סי' רכב) נשאל בזה, וכתב: אודות יין צמוקים, אני מחמיר לעצמי

בורא פרי הגפן על פת טבולה ביין

במשנה: וכל היוצא מן הגפן מצטרפין זה עם זה (נזיר לד, א).

כתב מהר"ל (ח"ב, נט"י סעודה וברכות סי' ז) אמר מהר"ש, פת שנפל ביין תוך הסעודה, יש לברך עליו בורא פרי הגפן. והביא סמך לזה, ממה שאמרו בסוגיין לגבי נזיר, שגם השרוי ביין האוכלו הוי בכלל שתייה.

בנידון זה האריך השכנה"ג (סי' קסח הגהב"י ס"ק יא) שחקר על יין שספוג בפת השרויה בו, אם נפטר בברכת הפת מפני שהוא טפל לה ובא ללפתה, או שכיון שייין חשוב אינו נפטר גם בכה"ג, ואחר שהוכיח שנידון זה הוא מחלוקת ראשונים במסכת ברכות, הביא דברי מהר"ל בשם המהר"ש הנ"ל, והסיק שכדי להוציא נפשו מספק, הוא נוהג לברך תחילה בורא פרי הגפן על היין, ואח"כ לשרות בו את הפת.

ובשולחן ערוך הרב (א"ח סי' ריב ס"ב-ד) כתב: מי שאוכל לפני סעודה פת שרויה ביי"ש, אע"פ שעיקר כוונתו בזה על היי"ש אלא מפני שהוא חזק וקשה לו לשתותו לבדו שורה בו פת ואוכלו, מכל מקום כיון שהוא לפני הסעודה ודאי כוונתו גם כן לסעוד הלב ולפיכך אין הפת טפילה להיי"ש וצריך לברך עליה המוציא ופטר את היי"ש, אפילו אין כוונתו בו כדי לעורר תאות המאכל שלא היה נפטר בברכת הפת אם היה שותתו בפני עצמו. וכן אפילו אם שורה פת ביין שצריך לברך עליו בורא פרי הגפן אף בתוך הסעודה, א"צ לברך על הבלוע בפת השרויה בו, שכיון שכוונתו ג"כ לסעוד הלב הפת עיקר והיין טפל, שכל תערובת מין דגן עם מין אחר, הדגן עיקר לעולם כל שמתכווין גם כן לאכילתו אע"פ שעיקר הכוונה הוא בשביל מין האחר. ולפיכך אפילו פת הבאה בכסנין שמברך עליה בורא מיני מזונות, אם שורה אותה ביין או יי"ש ושאר משקין, א"צ לברך על משקה הבלוע בה, ולא על משקה שעל גבה כגון שמטבל בדבש

כהונה, שכתב שאין דרך שתייתו בכך שאין דרך בני אדם לשנות קפה קר, ומי ששותו קר הוא שלא כדרך, ואין זה דרך הנאתו ותיקונו, ואנשים הללו בטלה דעתם אצל כל אדם, והוכיח כן ממה שאמרו בסוגיין על אכילת הכותח שמי שאוכלו בלא תוספת בטלה דעתו אצל כל אדם, וסיים שם: ומכל הנזכר עינין תחזינה משדים שאנשי מעשה הללו לא עשו כלום, שעל כל פנים לענין ברכה אמרינן כל כי האי גוונא בטלה דעתם, וזה ברור.

אמנם יש שהורו הלכה למעשה לברך ברכה אחרונה על כוס תה או כוס קפה חמים, וכמו שהעיד בשו"ת מהר"ם שיק (או"ח סי' פה) שראה את רבו מרן הגאון בעל חתם סופר שהיה נוהג לברך אחר הקפה בורא נפשות רבות. ובשו"ת מלמד להועיל (חלק אורח חיים סימן כה) כתב, שהגאון רבי יוסף שאול נתנון בעל שואל ומשיב היה נוהג לברך על הקפה ברכה אחרונה, ושכן נוהג הגאון רבי יוסף באב"ד בעל המנחת חינוך.

ובמשנה ברורה (סי' רי סק"א) כתב, הנה לענין שתיית טה"ע וקאפ"ע שהדרך לשותתו כשהוא חם וקשה לשותתו בלא הפסק כדרך שאר משקין כי אם מעט יש מחלוקת רבה בין הפוסקים אם צריך לברך ברכה אחרונה, ובמחצית השקל ובחיי אדם מצדדים שלא לברך, וכ"כ בדרך החיים, וכן הוא מנהג העולם. ואנשי מעשה נוהגין שלבסוף שתיית מניחין כדי שיעור רביעית שיעטנן מעט כדי שיוכל לשותת רביעית בלא הפסק ולברך ברכה אחרונה וטוב לעשות כן כדי לצאת אליבא דכו"ע ובפרט לדעת הגר"א שפסק שגם בשתיית שיעור הצירוף הוא כ"די אכילת פרס, וממילא אף אם אינו שותת את הקפה בשיעור הזמן שרגילים לשותת רביעית, כל ששתה בכדי אכילת פרס, מברך עליו ברכה אחרונה [וכ"כ בעל התניא בסדר ברכת הנהנין (פ"ח אות ו)], ולכן בודאי נכון לנהוג בעצה הנ"ל, שלבסוף השתייה להניח כדי שיעור רביעית שיעטנן מעט כדי שיוכל לשותתו בבת אחת.

הסכם ישכר זבולון כשהלומד אינו לומד לשמה

בגמ': דתניא כל אשר יגע בבשרה יקדש יכול אפי' שלא בלע ת"ל בבשרה עד שיבלע בבשרה יקדש להיות כמוה שאם פסולה היא יפסל (גזיר לו, ב).

בסוגיין אמרו שבשר שנבלע בו מהחטאת הרי הוא קדוש, ודין קדושתו תלויה בדין החטאת, שאם החטאת פסולה, גם הבשר שנבלע בו ממנה פסול, ואם החטאת כשרה, גם דין הבשר כדינה.

הגאון רבי אברהם פאלאגי (ויקרא אברהם סי' צו פסקא ה', דף לב טור ג) הביא להוכיח מסוגיא זו לענין אדם שמחזיק שכר הלימוד, שאם התלמיד

שכר, הרי גם למחזיק אין שכר כלימוד לשמה יען כי מכחו הוא בא לו, ואם המקור מושחת מאין ימצאו מים במורד, אבל בודאי יש למחזיק שכר כמחזיק לעשות מצוה ונאנס ולא עשאה, אבל לא שכר גמור כמי שעוסק בתורה ממש.

ובשיחות הח"ח (סי' ז דף לט) כתב, זכורני פעם בברכו ברכת המזון כשהגיע החפץ חיים בברכת רחם וכו' ואל תצרכנו לידי מתנת בשם ודם שלא נבוש ולא נכלם לעולם ועד, נאנה, ובגמור לברך שאלתינו על מה נתאנחת כל כך, ענה לי, אנחנו אומרים שלא נבוש ולא נכלם לעולם ועד, ולכאורה אינו מובן מהו לעולם ועד, האם האדם חי לנצח, אבל הכוונה היא כמו שאנחנו רואים לפעמים שאחד מאנשי העולם מחזיק תלמיד חכם ומהנהגו בכל יכלתו, בחושבו כי אם אין לו פנאי לעסוק בתורה ומצוות יהיה לי חלק בזכויותיו של הלומד ההוא, ולאחר מאה שנה כשאותו אדם יתן דין וחשבון על מעשיו וישאלו אותו למה לא עסקת בתורה ישיב כי פלוני התלמיד חכם למד גם בעדי והענקתי לו מנכסי תמיד, ואמנם כל זה אם הלומד למד לשמה שלא להתנאות ולא לקנטר, אבל אם יפשפשו בתורתו של הלומד ויפסלו את הסחורה שלו ויחזרו למחזיק ויודיעו לו שמה שסמך על הלומד היה משענת הקנה הרצון, הרי הוא יוציא ללומד את עיניו ויאמר למה רימיתני אני בעצמי לא עסקתי בתורה כאשר סמכתי עליך, וכמה בושה וחרפה יגיע ללומד ההוא, ולפיכך אנחנו מבקשים ואל תצרכנו לידי מתנת בשר ודם וכו' שלא נבוש ולא נכלם לעולם ועד, כלומר שלא נבוש בחיים הנצחיים מהמחזיקים אותו.

קידוש על כוסית לחיים

בגמ': א"ר אלעזר עשר רביעיות הן וכו'. (גזיר לח, א).

בסוגיין מנו עשרה דברים ששיעורם הוא ברביעית, אולם לא הזכירו ששיעור כוס של קידוש הוא ברביעית, ובמפרשים האריכו לדון

חכם לא לומד לשמה, מאין יבא שכר למחזיק שכר הלימוד, והיינו שכשם שבקבלת קדושה מבשר חטאת אין דין הבשר השני אלא כפי בשר החטאת, מפני שכל כוח קדושתו אינו אלא ממנו. כך גם לגבי קבלת זכות בלימוד התורה שלא יתכן לומר שהמחזיק יקבל זכות יותר מהלומד, שהרי כל כוחו אינו אלא ממנו.

אמנם בשו"ת אפרקסתא דעניא (ח"א סי' נו) כתב שאע"פ שהלומד אינו עוסק לשמה, מ"מ משכורתו של זבולון שלמה מאת ה', כי לא יחשוב לו ה' מחשבת און של הלומד, כיון דהוא כונתו רצויה, והקב"ה מצרף מחשבתו הטובה למעשה הלימוד של חבריו והיו לאחדים בידו.

בספר בתורתו יהגה (ח"ג עמוד פח) הביא בשו"ת בית שלמה (סקאלא, י"ד ח"ב סי' צד) כתב שמחזיק תלמידי חכמים שוכן בטוח יותר מתלמידי חכמים עצמן דתלמידי חכמים עצמן אין עבודתן שלימה אלא בלומדים לשמה לא בלומדים לקנתר ונעשית לו סם המות אבל המחזיק עושה בשלימות כי אסור להרהר אחר תלמיד חכם ובודאי לומד לשמה, ובזה פירש את מאמר הכתוב 'עץ חיים היא למחזיקים בה' שלתלמיד חכם אמרו זכה נעשה לו סם חיים וכו' אבל למחזיקים בה הוא תמיד עץ חיים.

וביואל משה (מאמר ישוב א"י סי' קב) הביא דברי הבית שלמה להלכה, וכתב דכל שכן דשייך כן בתלמידי חכמים שבארץ ישראל, כי הדר בארץ ישראל אף אם הוא ירא וחרד, ואינו הולך ח"ו בעצת רשעים ובדרך חטאים, מכל מקום היא אחריות גדול שלא יהיה נתפס ח"ו באיזה חטאים שחמור הוא שם מאד, וח"ו יוכל להיות יצא שכרו בהפסידו, אבל השולח המעות למי שהוא בחזקת כשרות ואין לו חלק ונחלה עם הרשעים וכיון שעל חזקה זו הוא שולח המעות אין לו חלק בחטאים שלו אלא בתורה ומצוות שלו, עיי"ש.

ובספר תורתו יהגה (שם) הביא שבספר אמרי שפר למהר"ש פרימו (דרוש לפרשת בהר דף כו) כתב שאם התורה היא לא לשמה, וללומד אין

מדוע לא הזכירו זאת, ראה על כך בילקוט ביאורים.

והנה בנידון שיעור הכוס של קידוש האריכו הפוסקים. בשולחן ערוך (א"ח סי' רע"ב ס"ט) מבואר שמעיקר הדין יש לברך על היין, ואם אין יין מצוי יכול לברך על שכר, אלא שנחלקו הפוסקים אם הדין כן רק בקידוש היום או רק בקידוש הלילה, ובמשנה ברורה (ס"ק כז) פסק שלדינא יש ליזהר לכתחלה שלא לקדש בלילה על שום משקה חוץ מן היין, או פת אם אין יין בעיר. אולם בקידוש היום, אם חביב לו יין שרף, יכול לקדש עליו לכתחלה במדינה שהוא חמר מדינה, אך שיזהר ליקח כוס מחזיק רביעית, ולשתות ממנו מלא לוגמיו שהוא רוב רביעית, ובדיעבד או בשעת הדחק שאין יכול לשתות כמלא לוגמיו ואין לו יין ושאר משקין אפילו שתית כל המסובין מצטרפין למלא לוגמיו.

הרי לנו דעת המשנ"ב שאפשר לקדש על י"ש ובלבד שיהא הכוס מחזיק רביעית, וישתה ממנו שיעור מלא לוגמיו.

אולם בשו"ת מהרש"ם (ח"א סי' קעה) כתב, העיד לפני תלמיד חכם זקן שהיה בעצמו במעמד בפני הגה"ק אבד"ק ראפשיץ זצ"ל שצוה לתלמידיו לקדש ביום על יין שרף על צלוחית קטן כדרך שתיתו, ואין צריך שיעור כוס, והגם שהיה לפניו יין על השלחן, אמר שמכבדהו ב"ש כדי להורות הלכה לתלמידים.

וכן הועד לפני בשם הגאון החסיד אבד"ק קאמינקא זצ"ל שנהג כן תמיד, והיינו על פי דברי הט"ז (א"ח סי' קצ) ומשום שכך דרך שתיתו ושיבעת גרונו. וכיון ששתית י"ש נתפשט מאוד והוי חמר מדינה לשתות כמעט בפני כל סעודה צלוחית קטן, וקשה לשתות יותר מפני חריפותו, לכן שיעורו גם לענין קידוש בכך. וכן הועד לפני בשם הרה"ק מלובלין זצ"ל, וכדאי הם לסמוך עליהם בקידוש היום, ודוקא בין ושכר בעינין שיעור כוס.

בטעם מנהג זה, ביאר האפרקסתא דעניא (סי' עה) על פי מחלוקת הט"ז (א"ח סי' רי סק"א) והמג"א (סי' קצ סק"ד) אם השותה מעט י"ש מברך על כך ברכה אחרונה משום שאין הדרך לשתות אלא מעט י"ש. שלדעת הט"ז מברכים על כך ברכה אחרונה, ולדבריו יש לבאר שעל כן אפשר אף לקדש על מעט י"ש, מפני שכן הדרך ששותים ממנו מעט.

וסיים שם וכתב, עכ"פ נאמנים עלינו דברי הגאון מהרש"ם ז"ל שהעיד בגדלו בשם עמודי עולם מאורי אור שנהגו כך, וכן אנא זעירא נוהג בהיות שהיין קשה לי, אלא שאם יש אחד אתי השותה יין, הנני נוהג לו כוס יין שיקדש הוא תחלה, ואני מדקדק ג"כ לקדש על כוס גדול שבכוסות הקטנים שמחזיק עכ"פ כזית שהוא

לכל ביצי הכינים, אלא רק לאותו הסוג שנקרא 'ביצי כינים' ורק להם יש חיות. ועיין בספר באר אליעזר (ע"ז ג: רש"י ד"ה ביצי כינים) שגם ביאר כן ברש"י בסוגיין.

ולדינא, בספר פחד יצחק (מערכת צידה דף כא) כתב 'אי לאו דמסתפינא אמינא דבזמננו שחכמי התולדות הביטו וראו וידעו וכתבו שכל בעל חי יהיה מי שיהיה הוה מן הביצים וכל זה הוכיחו בראיות ברורות א"כ שומר נפשו ירחק מהם ולא יהרוג לא פרעוש ולא כינה ואל יכניס עצמו בספק איסור חטאת ובדבר הזה אמינא שאם ישמעו חכמי ישראל ראיות אומות העולם יחזרו ויודו לדבריהם אלא ששאלתי את פי מאור עיני מוהר"ד יהודה בריל נר"י ממנטובה וקיים ההיתר בתשובתו וז"ל זאת נשאלתי אם בעת הזאת שמלאה הארץ דעת החוקרים העסקנים בדברים האומרים כי כל בעל חי נולד ומתוהו מביצה מותר להרוג כנה בשבת והשבותי שאין לשנות הדינים המיוסדים על קבלת קדמוננו בשביל חקירות חכמי אומות העולם וא"כ הדין אמת ויציב ונכון וקיים על מקומו ואין לשנותו כלל ועיקר מחמת תואנות באו.

ובספר מכתב אליהו (ח"ד עמוד 355) נשאל גם כן בענין זה, והשיב שאין הדין משחנה לעולם בין לחומר ובין לקולא, והוסף לבאר שהכלל ידוע שחז"ל קבעו הדברים לפי מה שמורגשים לחושי האדם ומכיון שביצי הכינים הם קטנים ביותר עד שלא ניתן היה לראותם כלל בתקופת מתן תורה אין אנו מתחשבים כזה כלל והכינה נחשבת כמתוהו מן החומר שגדלה בו וניזונת ממנו היינו מהזיעה.

אמנם בשו"ת שובט הקהתי (ח"ג סי' קכו) כתב שאמנם בזמן חז"ל הכינים לא היו פרים ורבים, אך בזמנינו כיון שידוע שהם פרים ורבים אסור להורגם, ואף שבדאי חז"ל ידעו מכך שהרי הכל החיה גלוי לפנינהם, מכל מקום צריך לומר שבזמן חז"ל הכינים שבראש לא היו פרים ורבים, וכן הביא בשם בעל הקובץ תשובות שהחמיר בזה.

כחצי ביצה שהוא שלישי רביעית, כיון שהשו"ע לא הכריע במשקה אם צריך רביעית או די בכזית כבאכילה.

אולם בשערי תשובה (סי' רפט סק"ג) כתב שאין נכון לנהוג כן, וכן בספר ארץ חמדה באזהרות, צווח על זה ככרוכיא, ועיין בספר בירור הלכה (ח"ד א"ח שם) שהאר"ן טובא בעניין זה.

הריגת כינים בשבת

בגמ': תא שמע מהא אינבא חיה וכי' (נזיר לט, א.)

בשולחן ערוך (א"ח סי' שטז ס"ט) פסק המחבר להתיר להרוג כנה בשבת, וביאר המשנה ברורה (ס"ק לח) שהיות וכל מלאכות שבת למדים מהמשכן, והריגת בעלי חיים למדים משחיטת אילים מאדמים שהיו במשכן בשביל עורותיהן, ואמרו מה אילים מאדמים שפרים ורבים אף כל שפרים ורבים, משא"כ כנה שאינה באה מזכר ונקבה אלא באה מן הזיעה אינה חשובה בריה ומותר להרגה, אולם פרעוש אע"פ שגם היא אינה פרה ורבה מ"מ כיון שהויתתה מן העפר יש בה חיות כאלו נברא מזכר ונקבה וחייב עליה משום גטילת נשמה.

הפוסקים דנו בדין הריגת כינים בזמנינו שהחוקרים אומרים שהם פרים ורבים, ורואים שהם מטילים ביצים, אם יש לאסור להרגם בשבת, או שמא אין לביצים אלו חיות ואין חשש בזה.

המהרש"ם בדעת תורה (סי' שטז ס"ט) הוכיח לנידון זה ממה שאמרו בסוגיין 'תא שמע מהא אינבא חיה' ובמפרש ובתוס' ביארו ש'אינבא' היינו ביצי כינים, הרי ראייה מפורשת שאף לביצי כינים יש חיות.

אולם דחה ראייה זו ממה שמבואר במסכת שבת (קז). שישנו מין כינים שנקרא 'ביצי כינים', אם כך יתכן שמה שאמרו בסוגיין 'אינבא' אין הכוונה

הרה"ק רבי ישראל אלתר מגור זי"ע

ה'בית ישראל'
ב' אדר תשל"ז

המלך ע"ה שרקד לפני ארון הקודש, והרי מידה טובה מרובה, ואם כן השמח בשמחת מצוה כמו בחתונה שמצוה לשמח חתן ומרקד עם הרוקדים בוודאי סגולה היא להפקד בזש"ק. והוסיף: הרבי שלנו, הרה"ק ה'בית ישראל' מגור זיע"א, הרבה להזכיר את הענין הזה שמידה טובה מרובה, וציוה לאברך אחד שירקוד עם כולם בשביל שיפקד בזש"ק.

(ספיר ויהלום פר' בראשית תש"פ - להגה"ח ר' מנחם מנדל פומרנץ שליט"א)

מודה ועוזב

בחצירו של הרה"ק השפת אמת זיע"א זכה אברך בשם זעליגל להיות משמש בקודש לפני ולפנים. מדי יום ביומו באשמורת הבוקר היה עליו להכניס אל הרבי כוס תה חמה. פעם אחת באישון לילה הגיע לעיירת גור חסיד חשוב עשיר ויחסן בכדי להזכיר אצל הרבי חולה מסוכן ששוכב על ערש דווי. מפני השעה המאוחרת כבר לא יכול היה החסיד להיכנס עם בואו אל הקודש פנימה כדי להזכיר את החולה. שלשל הגביר מטבע יפה לידיו של זעליגל כדי שיניח לו להכניס בהשכמה את כוס התה אל הרבי, ובהזדמנות זו הזכיר את החולה לרפואה שלימה.

כנראה לא היה הדבר לרוחו של השפת אמת מפני טעמים כמסים שבכבשונו של עולם, וכשינסה זעליגל לתרץ את עצמו בתירוצים שונים אשר לא עלו יפה, אמר לו השפת אמת: מוטב שתדע כי לא נהגת כהלכה, לא תעשה פעם נוספת כדבר הזה. ואילו אם תמציא תירוצים תישאר לתמיד בעל מום 'א קאליקר' אפילו תחשוב שהנך צודק, וכי יפה עשית?

הרה"ק ה'בית ישראל' זיע"א היה מסביר את אוזני המקושרים אליו עם סיפור נפלא זה את תביעתו התמידית, שגם מי שנפל ונכשל אל יתרץ את עצמו בהתנצלויות אשר לא יועילו מאומה, ואדרבה יקשו את ערפו כביכול עדיין הוא צודק, ומה יתנו לו תירוצים ומה יוסיפו לו אם בסופו של דבר הוא ישאר 'א קאליקר', אלא חובה על החוטא להכיר בחטאו וליתן תודה על מעשיו ובכך לא ישוב לכסלה עוד.

(ספיר ויהלום פר' בראשית פ"א - להגה"ח ר' מנחם מנדל פומרנץ שליט"א)

חסידות גור עבר לאחיו האדמו"ר רבי שמחה בונם ה'לב שמחה' זצוק"ל.

משוך ידך הימנה

הרה"ק ה'בית ישראל' מגור זיע"א אמר על דברי הגמרא (גיטין ע). 'סעודה שהנאתך ממנה משוך ידך הימנה'. שהצדיקים היו נוהגים שלפני האכילה היו דוחפים הקערה מהם כדי שלא לאכול מיד. חסידים עשו אחריהם גם כן כך. פעם בעת סעודה נזדמן אחד מחסידים הללו עם אחד מחסידי קאצק, ואותו חסיד נהג כמנהגו והזיז את הקערה מלפניו. החסיד מקאצק שישב על ידו לא חשב הרבה, לקח קערה זו והתחיל לאכול ממנה. החסיד מקאצק עשה זאת לא כדי לצחוק ח"ו על מנהג זה, אלא מפני שידע שחסיד שהוא אינו אוהז בזאת ועושה כן רק כדי לחקות את רבותיו.

(ספיר ויהלום פר' כי תשא תשע"ט - להגה"ח ר' מנחם מנדל פומרנץ שליט"א)

בשמחה של מצוה

בחתונת אחד מחסידיו הנאמנים אמר הרה"ק רבי יוחנן מטאלנא זיע"א דהנה כתוב אצל מיכל בת שאול שלא זכתה לבנים היות ולעגה על דוד

האדמו"ר רבי ישראל אלתר מגור זצוק"ל נולד בשנת תרנ"ה לאביו רבי אברהם מרדכי מגור בעל "אמרי אמת" בנו של ה"שפת אמת" ונכד ה"חידושי הר"ם". בבית אביו הגדול קיבל חינוך לחיי תורה וקדושה ולמאס בתענוגי בשרים.

התחתן עם בת דודו רבי יעקב מאיר בידרמן והתיישב בווארשא. כדרך אבותיו הסתייג מלהנות מאחרי ועסק במסחר בעראי ועיקר זמנו הקדיש לעליה בתורה ויראת שמים. כבר אז הראה סימני של מנהיג בחסד עליון. הוא יסד חבורות חבורות של צעירים עוסקים בתורה וחסידות. במוחו הנפלא הכיר את כל אחד מאלפי בחורי חמד בווארשא שהשתייכו לחסידות גור.

עם פרוץ מלחמת העולם השנייה התנסה בכל פגעי הזמן. אשתו וי"ח נספו בשואה, והוא נמלט ביחד עם אביו והגיע לארץ ישראל שבור ורצון על שכול משפחתו ועל עם ה' כי נפל לפני צר. הוא עמד כיד ימינו של אביו הגדול שהיה אז כבר חולה ותש כה, והדריך את החסידים - בעיקר הצעירים - לתורה ולעבודה.

בחג השבועות תש"ח נפטר אביו ועול ההנהגה נפל על שכמיו. עם התמנותו כאדמו"ר מגור הוכר כאחד ממנהיגי הדגולי של היהדות החרדית. בחכמתו ובתבונתו ידע להלוך לרוחו של כל אחד ואחד. עד מהרה הפך בית מדרשו לתל תלפיות, ומכל החוגי ומכל שכבות העם דפקו על פתחי ביתו לקבל עצה והדרכה, עידוד וחיזוק, סבלנות לא ידעה גבול, ובפרט למרי לבב ולפליטי השואה שלהרבה מהם היה בבחינת אב ואם.

הרבי תבע מחסידיו עליה מתמדת. הוא מאס בשטחיות ושם דגש גדול על עניני קדושה והתמדת התורה לכל שכבי העם, מבחורי ישיבה ועד בעלי בתים הטרודים על המחיה והכלכלה. בתבונתו ורוחב אופקיו הרחיב את גבולות הקדושה בהקמת בתי מדרש ומוסדות חינוך בארץ ישראל ובתפוצות.

עשרים ותשע שנים ניהל ה'בית ישראל' את חסידיו מחצרו שבירושלים עיה"ק זכה לראות דורות דורות בני תורה, חסידים ואנשי מעשה יוצאים ממוסדותיו באותו קו ובאותו דרך כבשנים קדמוניות, קודם חורבן אירופה.

החזיר את נשמתו ליוצרו ב' אדר תשל"ז, הוא לא זכה להשאיר זרע של קיימא, ונשיאות

הגה"ק רבי מרדכי יפה זצ"ל

בעל הלבוש ג' אדר ב' שע"ב

לקרוא באדר השני היינו משום דליסמוך גאולה לגאולה עדיף (פורים ופסח, רש"י). וכתב הלבוש שהענין להסמך גאולת מרדכי הצדיק לגאולת משה רבינו, כשם שאחרי גאולת משה רבינו את בני ישראל ממצרים קיבלו עליהם את התורה, כמו כן אחרי גאולת מרדכי הצדיק את היהודים מגזירת המן ואחשוורוש קיבלו עליהם את התורה, וכמו שאמרו חז"ל קיימו מה שקבלו כבר, וביותר שאצל משה רבינו היה בכפיה ועכשיו קיבלוהו מרצון מאהבת הנס, עכת"ד.

ותבט עיני בשורדי בספרי מהר"ל מפראג זי"ע שכתב לבאר ענין זה על פי הא דאיתא (בבא בתרא ד':) המקיף את חבריו משלש רוחותיו וגדר את הראשונה ואת השניה ואת השלישית אין מחייבין אותו רבי יוסי אומר אם עמד וגדר את הרביעית מגלגלין עליו את הכל. והכוונה, כי בזמן שחבירו הקיף גם את הרביעית גילה דעתו בזה שניחא ליה גירדת שלש הרוחות האחרות שגדר הראשון, ולזה מגלגלין עליו להשתתף בהכל. כמו כן במתן תורה שהקבלה היתה בכפיה, אבל כשהדר קיבלוהו מרצון בימי אחשוורוש, והוסיפו מצוות נוספות של קריאת המגילה ומשלוח מנות ומתנות לאביונים, גילו בזה את דעתם דניחא להו בקבלת התורה שהיה במעמד הר סיני, ונמצא שיר"ט של פורים גדול מאוד, שאז היתה גילוי דעת שכל התורה קבלו ישראל מרצון, עכת"ד. ובוזה יש לפרש מה שמצינו במדרשים שכל המועדים בטלים לעתיד לבוא אבל ימי הפורים אינם בטלים לעולם, וכדכתיב במגילת אסתר (ט, כח) וימי הפורים האלה לא יעברו מתוך היהודים וזכרם לא יסוף מזרעם וגו'.

ויש לתמוה מה ראו ימי הפורים להתקרב יותר משאר המועדים שעתידיים להיות בטלים לעתיד לבוא. ולדרכינו יתכן לומר, שכיון שבימי הפורים זכו היהודים לקבל עליהם את התורה מתוך רצון ואהבה להש"ת, כדאיתא בשבת (פח.) הדור קיבלוהו בימי אחשוורוש, ופירש רש"י מאהבת הנס שנעשה להם, עכ"ד. נמצא שפורים כולל את כל התורה וכל המועדים, כי פורים היא גילוי דעת לקבלת כל התורה מרצון, ולפיכך אינם בטלים לעולם וזכרם לא יסוף.

(שיחות מלוה מלכה - להגה"צ רבי נתן גשטטנר זצ"ל)

מקרא ותרגום ומקרא. ומדברי הלבוש מתבאר שכן דעתו, שכתב, "נראה לי שאם אדם קורא אחד מקרא ואחד תרגום לבדו, ואחר כך כשקורין הפרשה בבית הכנסת קורא עם החזן מילה במילה - הרי זה קיים "שנים מקרא ואחד תרגום", עיין שם, הרי שכתב מפורש דהתרגום יכול להיות באמצע. ואף שכתב שם דרבינו הבית יוסף לא סבירא ליה שיצא בזה - זהו משום דסבירא ליה דלא יצא מהשליח ציבור, עיין שם, אבל לא מפני שהתרגום באמצע. וכבר כתבו הגדולים פרישה וא"ז) דגם רבינו הבית יוסף אינו חולק בזה, אלא דמיירי דבשמיעה לא יצא. אבל אם אומר עם החזן מילה במילה - יצא.

(ערוך השולחן סימן רפה - אות ג)

ימי הפורים האלה לא יעברו מתוך היהודים

ראיתי להלבוש ז"ל שכתב באחד מספריו בדברי הגמ' (מגילה ו, ב) אין בין אדר הראשון לאדר השני אלא קריאת המגילה ומתנות לאביונים. ובגמ' פליגי אמוראי אם לקרוא באדר הראשון או באדר השני, ומאן דאמר לקרוא באדר הראשון היינו משום דאין מעבירין על המצות, ומאן דאמר

רבינו מרדכי יפה זי"ע נולד בפראג לאביו רבי אברהם, בשנת ר"צ. בנעוריו נסע לפולין וקיבל תורה מפי רבותיו הקדושים המהרש"ל והרמ"א זי"ע.

בשובו לפראג יסד ישיבה ועמד בראשה, כשהוא מרביץ תורה להמוני תלמידים עד שנת שכ"א.

בשנת של"ב נתמנה לרב ורב"ד בק"ק הוראדנא שבליטא, על מקומו של הגאון רבי נתן ב"ר שמעון שפירא זצ"ל, בעל מבוא שערים.

בשנת שמ"ח נקרא להרביץ תורה ולעמוד בראש הישיבה שבולובלין, על מקומו של המהר"ם מלובלין - שעבר לקרא. משם עבר לכהן כאב"ד בקרעמניץ שבמדינת וואהלין. וכעבור תקופה קצרה, בחודש אייר שנת שנ"ב, חזר לעיר מולדתו פראג, למלא מקום המהר"ל כרבה של פראג - שעבר לפוזנא.

בשנת שנ"ט נתחלפו העטרות, והמהר"ל שב לכהן בפראג, ורבינו נקרא לשבת על כסא רם ונשא דק"ק פוזנא - שם ישב עד יומו האחרון עלי האדמות, ביום ג' לחודש אדר שני שנת שע"ב לפ"ק, ושם מנוחתו כבוד.

הלבוש חיבר עשרה ספרים על שם הפסוק במגילת אסתר (ח, טו) "ומרדכי יצא מלפני המלך בלבוש מלכות תכלת וחור ועטרת זהב גדולה ותקדיח בוץ וארגמן והעיר שושן צהלה ושמחה ליהודים היתה אורה ושמחה וששון ויקר" וגו', והיות ששמו היה מרדכי נתן לספריו שמות על שם הלבושים שמצינו גבי מרדכי הצדיק.

וכדלהלן, חלק ראשון של אר"ח - לבוש מלכות תכלת, חלק שני של אר"ח - חור, חלק י"ד - עטרת זהב, חלק אהע"ז - תכריך בוץ וארגמן, חלק חר"מ - עיר שושן, עוד ספר חיבר על התורה בשם 'האורה' והוא פירוש על ס' הריקאנטי מרבינו מנחם ריקאנטי, 'שמחה וששון ויקר' אחד מהם על ס' מורה נבוכים להרמב"ם, ואחד על עניני קידוש החודש.

מקרא תרגום ומקרא - האם יצא ידי חובת שמו"ת

ויש להסתפק, אי בעינן דווקא שנים מקרא מקודם, ואחר כך תרגום, או שיצא כשקרא

הרה"ק רבי זאב וואלף מטשארני-אוסטראה זי"ע ה' אדר תקפ"ג

תשובה, ובה נתעלה קמעא ונקרע קצת מן הקליפות, אבל אל הקדושה עדיין לא נכנס, ולכן לא יכולנו עליו.

ואמר: כתיב (אסתר ה, ט) וַיֵּצֵא הַמֶּן בַּיּוֹם הַהוּא שְׂמֵחַ וְטוֹב לֵב, וכי מהיכן בא לו לרשע זה שמחה וטוב לב, אלא מכיון שהסב בסעודתה של הצדקנית אסתר המלכה, נתקרב במקצת אל הקדושה, ומכיון שיצא קצת מן הטומאה, אך לכלל קדושה עדיין לא בא, בזה נטרד מן העולם. (מאמר מרדכי סלאנים, דף פ"ח)

סיפורי צדיקים סגולה לאמונה

כל ימיו היה ישן בעינים פתוחות, ופעם בסוף ימיו הבחין אחד מגדולי תלמידיו שהוא ישן בעינים סגורות, וחשש שמא נפטר רבו והתחיל לבכות בכיה גדולה, אז פתח הר"ד וועליל את עיניו הקדושים ואמר לו אני עדיין חי, ומה שסגרתי את עיני כי הסתכלתי על ימות המשיח, וראיתי שאפילו אנשים כמותך, בעלי מדריגות, יהיו צריכים לסיעתא דשמיא, להצל מחשבות של מינות ר"ל, ובכה תלמידו מאד, ושאל ומה יהיה העצה על כך, ענה לו שהעצה הוא לספר סיפורי מעשיות של צדיקים, ואפילו מאתנו. (יהי אור דף צ"ב)

לישראל, ומת ונאבד במיתה משונה מן העולם, והיו חסידי הרבי רבי זושא מאניפולי ואנשי הרה"ק רבי זאב מטשארני-אוסטראה מתווכחים ביניהם, אלו אומרים שרבים פעל זאת, והללו אומרים שרבים פעל זאת.

פעם נזדמנו שני הצדיקים לפונדק אחד, ונענה הרה"ק ר' זושא: מחותן לעבן, איך פעלתם זאת, והשיב הרה"ק רבי זאב וסיפר, במוצאי יוה"כ כשעמדתי עדיין בחפילת נעילה, חלף איש זה על יד ביתי, ושמע קול תפילתי, ונכנס בו הרהור

הרה"ק רבי וועלוועלי מטשארני-אוסטראה ז"ע, היה חד מבני היכלא קדישא - תלמידו הרה"ק המגיד הגדול רבי דוב בער ממעזריטש.

נולד לאביו רבי נפתלי צבי זצ"ל. כבר בהיותו רך בשנים ניכרו בו כשרונות מיוחדים, התמדתו ומסירותו ללימוד התורה היו להלפאי. אף בצל המגיד ממעזריטש הסתופף כבר בילדותו, כשהמגיד מקרבו בחיבה יתירה.

לאחר הסתלקות המגיד דבק בהרה"ק רבי משולם פייבוש מזבאריז בעל "יושר דברי אמת", והיה לו לתלמיד חבר. כשהחל הרה"ק מטשארני-אוסטראה להנהיג עדה. דבקו גאוני וקדושי ארץ. מתלמידיו המובהקים היו הרה"ק האהבת שלום מקאסוב, הרה"ק רבי דוד שלמה אייבשיץ אבד"ק סארקא בעל ה"ערבי נחל", ועוד. עם פטירת הרה"ק מזבאריז עלה להתגורר בארץ הקודש, וקבע מושבו בטבריה, ברבות הימים עמד בראש עדת החסידים הטבריה ופעל רבות למען בני הישוב בארה"ק.

ביום ה' באדר שנת תקפ"ג השיב הרה"ק את נשמתו ליוצרה, ומנחותו כבוד בבית החיים הישן בטבריה.

המסור שנאבד מן העולם

מעשה במסור אחד בן בליעל שהצר מאד

הגה"צ רבי דניאל פרוסטיץ זצ"ל

ראב"ד פרעשבורג ו' אדר תר"ו

אלקים, תפארת הדור, גור החכמים, צדיק נשוגב, סיני ועוקר הרים. חיבר ספר מחנה דן עמ"ס פסחים. נטמן בצמוד לקברו של רבו מרנא החתם סופר בעיר פרעשבורג.

הפסק של שינה לגבי אכילת חלב אחרי בשר

הגאון רבי יצחק וייס מווערבווי מביא (זכרון למשה' מכתב טז): סיפר הרה"ג בעל המחבר ספרי ז"ן מדניאל ושאר ספרים, אודות זקינו הגאון המקובל מ"ה דניאל פרוסטיץ זצוק"ל, שהגיד בשם מרנא החתם סופר זיע"א שאמר לו, שבעיינו בהלכות בשר וחלב, המציא דבר שמה שפסק (ביו"ד סי' פט) לשהות אחר אכילת בשר

רבי דניאל נולד בשנת תק"ט לאביו רבי בנימין זאב זצ"ל, היה ראב"ד בעיר פרעשבורג בתרופת החתם סופר במשך חמישים שנה.

הכתב סופר העיד עליו בשם אביו מרן החת"ס כי כבר בימי נעוריו היה מפורסם בגדלותו בתורה ובצדקותו. היה מקורב מאוד לרבו מרנא החתם סופר וסייע לו בהנהגת הקהילה בפרעשבורג. קהילות רבות הציעו לו לכהן אצלם כרב, אולם הוא נשאר עד סוף ימיו בפרעשבורג.

בשנת תר"ו שש שנים לאחר פטירת החתם סופר, נסתלק לגנזי מרומים בהיותו בן שמונים ושבע שנים.

בהלווייתו הספידו הכתב סופר אבד"ק פרעשבורג, על מצבתו נכתבו התוארים: איש

רבה שניידמיל, והשאיר אחריו את בתו הצעירה של רע"א, שרל בת ה-22 ושתי בנותיה. רע"א פנה בדחיפות בעניינה לרבי משה סופר רבה של פרשבורג, בשאלה אם בקהילתו ישנו אלמן המתאים לבתו. החתם סופר שהתאלמן זמן קצר קודם לכן, העביר את המכתב למקורבו רבי דניאל פרוסטיץ, והוא פנה במכתב לרע"א והציע לשדך את בתו לרבה של פרשבורג. גם אחיו של רע"א, רבי בונם איגר, רבה של מטרסדורף תמך ברעיון השידוך, והוא יצא לפועל.

להחם, נשבר לו הכלי ונשפך כל הקפה לארץ, אז אמר: רואה אני שמן השמים אין מסכימים להוראתי זו, אלא לא פלוג חכמים בזמן שהייה אחרי בשר כיומם כלילה זמן אחד להם. (ספיר ויהלום פר' ראה ע"ח - להגה"ח ר' מנחם מנדל פומרנץ שליט"א)

השדכן של מרנא החת"ס

בשנת תקע"ב נפטר חתנו הצעיר של רבי עקיבא איגר זצ"ל רבי אברהם משה קלישר

ששה שעות, דהוא מטעם עד אז זמן העיכול, זה לא נאמר רק למי שאוכל ביממא, אמנם כן האוכל בשר בלילה וישן אחר כך, אף שלא עברו ששה שעות מעת אכילת הבשר, מותר לשתות חלב, באשר על ידי שישן בינתיים ממחר העיכול לבוא, ואחר שבידר מרנא דבר זה הכין לעצמו לאחר שאכל בשר בלילה, כלי אשר בו ניתן חלב עם קפה לשתות אחרי שינה דאיזה שעות, ולפני אשמורת הבוקר כאשר קם מרנא ללמוד ולקח הכלי אשר הכין ופעל בו הקפה לתתו על האור

הגאון רבי ישראל יצחק רייזמן זצ"ל חבר בד"ץ העדה החרדית ז' אדר תשכ"ט

מהרבי מגור שיבוא לבקר גם אותו. הרבי מגור הגיע בעוד ליל, וניקש על הדלת, והלז היקץ מקול הדפיקות ופתח בזעקה ובקריאת גנב וכדומה, שחשב שאיזה גנב מטרידו, והרבי מגור ריבע וחישש לדפוק עד שהג'ל פתח הדלת, ונפחד ממראה עיניו שהרבי מגור הוא הוא שדפק, ואמר לו הבית ישראל, וכי בכדי לשמועך קורא אותי גנב הייתי מחויב לבקרך? וד"ל, כי ידע צדיק מי הגבר אשר משיים לילות כימים בתורה ועבודה.

(יפה שיחתן - עמ' פו אות קיא)

נולד בא' אדר שנת תרמ"ט בעיר העתיקה לאביו הרה"ח רבי נתנאל. אביו עלה לארץ ישראל מפראגא, פרבר של ורשה, ונסע לחצרותיהם של החידושי הרי"ם, רבי אברהם מטשכנוב ורבי ישעיה מושקט מפראגא. נשא את בת הגה"צ רבי שלום לייב אייזנברג, מחבר ספר "באר יצחק".

היה תלמידם של הגאונים הרבנים רבי שניאור זלמן מלובלין, ה"תורת חסד", ורבי אברהם שמחה הורוביץ מבארנוב. כמו כן היה חסידו של הרה"ק רבי דוד צבי שלמה בידרמן, הרבי מלעלוב. בהמשך היה מקורב לאדמו"רי גור זצ"ל האמרי אמת והבית ישראל. למד קבלה מהגה"ק רבי חיים שאול דוויק הכהן.

הגה"צ רבי יוסף חיים זוננפלד ביקשו לכהן כדיין בבית הדין של העדה החרדית אך הוא סירב. בשנת תש"ב, נענה לבקשתו של הגה"צ רבי יוסף צבי דושינסקי והחל לכהן כדיין. בהמשך החל גם לכהן כראב"ד קהילות החסידים

מסר שיעורי תורה רבים במספר בתי כנסיות בירושלים. נודע בידיעותיו המופלגות, והתבלט בחזרותיו המרובות על הש"ס והשולחן ערוך. היה שותף להקמת ישיבת שפת אמת בירושלים. שימש גם כגבאי צדקה, ומצעירותו נהג לאסוף כסף לצורכי שבת לעניים.

בצוואתו ביקש לא לכתוב על מצבתו תוארי

כבוד, ולא להספידו. נקבר בחלקת פולין בהר הזיתים.
נפ' בז' אדר שנת תשכ"ט.

היה נייעור מחצות לילה בשיעוריו הרבים

שמעתי שהרה"ק ה"בית ישראל" מגור זצ"ל היה דרכו בקודש לבקר את הגה"צ ר' ישראל יצחק רייזמן זצ"ל בעוד חשכת לילה, כי היה נייעור מחצות הלילה ואילך בשיעוריו הרבים כידוע. שכנו של הריי"צ התקנא בכבוד הזה, ותבע

הגה"ק רבי יוסף יעבץ זצ"ל

החסיד יעבץ
ח' אדר רס"ח

דרשות ולקוסים

להחזיק ר' יוסף יעבץ זל

הנמצאים במסר

תורת חסד

שחבר והוציא השלם דורפא המצוינה כחיד יצחק
יעבץ בן הוציא השלם חנעלה כחיד שלמה
יעבץ זל בן הוציא השלם כחיד יצחק יעבץ
זל בן החסיד כמפורד יוסף יעבץ זל

בעל הצמח דוד ז"ע, היה פעם אצל הרה"ק רבי יהושע מבעלזא ז"ע, וידוע שבבעלזא החשיבו מאד את ספרי הבני יששכר' לכן מטבע הדברים ששיחתם נסובה גם אודות ספרי אביו.

אמנם כשפתחו לדבר על הספר 'מעין גנים' (פירוש על ספר אור החיים למרן רבי יוסף יעבץ) התבטא מהר"י מבעלזא "ספר זה אינו ספר!" בשמוע הצמח דוד' כן חלשה אז דעתו, מתוך שסבר שבביטול אמר כן.

בשעת הכושר נכנסה הרבנית ושאלה את בעלה לביאר דבריו התמוהים שאמר בזלזול על הספר 'מעין גנים' שאינו ספר, נענה מהר"י וביאר: "אכן הספר אינו ספר ס'איז א שטיק הארץ-וויטאגו" [=כל הספר נתחבר מתוך כאב לב]. והסביר את כוונתו על פי מעשה שהיה לפני שכתב הבני יששכר' ספר זה: בימים ההם היה מוטל על ערשו בחולי כבד, והרופאים שבאו לבדוק בגופו הק' לא מצאו בו שום חסרון וחולי, כי היו כל רמ"ח אבריו שלמים בתכלית, ולכך לא ידעו ולא הבינו מנין באה לו זאת המחלה, והסיקו שאין זאת אלא שדבר מה מעיק על לבו וכיון שאינו מוציאו לחוץ הגיע לידי סכנה.

ואכן ידע הבני יששכר' שענין ההשכלה אינו נותן לו מנוח ומרגוע לנפשו, וע"כ חלה, לפיכך החליט להוציא לאור את ספרו 'מעין גנים' כדי להוציא רגשותיו החוצה.

ואכן כאשר סיים בכתיבת הספר הק', הוציא אנחת רווחה מפיו ואמר שעתה יוטב לו מאחר שגלה לעיו כל את פרצופם הטמא של המשכילים. זהו התכוון מהר"י מבעלזא לומר שאין זה הספר כשאר ספרים הכתובים בדיו על גיר אלא מדם לבו ומכאבו של אותו צדיק נחרטו הדברים עלי גליון.

מפי ספרים וסופרים - מסכת אבות (ה"א עמ' רסז בהערות)

רבינו יוסף יעבץ הידוע בכינויו החסיד יעבץ היה אחד מגדולי הרבנים בתקופת גירוש ספרד, מחבר הספר "אור החיים" על ענייני האמונה, וכן פירוש היעבץ לאבות, ועוד.

החסיד יעבץ נולד בסביבות שנת ה'ר' בעיר ליסבון שבפורטוגל. שם למד אצל כמה מגדולי הרבנים באותה תקופה. כעבור מספר שנים נשא לאישה את אחותו של הגה"ק רבי יצחק עראמה (מחבר הספר עקידת יצחק). ולאחר מכן נולד לו בן בשם יצחק, שהפך לרב חשוב.

לאחר גירוש ספרד בשנת ה'נ"ב הוא התחיל במסע נדודים עם בנו: תחילה נסע לעיר נאפולי שבאיטליה ומשם, לצפון איטליה, לעיר פרארה. כעבור שנה נסע לעיר מנטובה שם כתב את ספרו "חסדי ה'". במשך נדודיו וגם בהמשך חייו עסק הרבה בסיוע למגורשים מספרד גם מבחינה פיזית אך בעיקר מבחינה נפשית - הוא היה נותן דרשות על אמונה ועל השגחת ה' בעולם והיה מפיח תקווה בלבם של הפליטים.

החסיד יעבץ נפטר בח' באדר רס"ח.

'תשלום גמול' של הרה"ק מאניפולי

כתב הרה"ק הבני יששכר' זיע"א (אגרא דפרקא' אות ג): נאמר לי ממגידי אמת ששמעו מכבוד חסידא סבא קדישא כבוד דודי זקני מו"ה משולם זושא [מאניפולי] זצוק"ל, שאינו מצפה לתשלום גמול עולם הבא על מה שעבד את הש"ת בעת שכבר נתוודע לו אמיתיות גדולתו ית"ש, רק שמצפה לתשלום על מה שעבד את הש"י באמונת אומן מדרך הקבלה. (וג'ל' כמו שכתבנו כבר בספר 'מעין גנים' על מה שאמר הפילוסוף בעצמו כיון שאמונת מציאותו מושג בשכל אינו מוגיע שכר על זה, ואמרנו על זה דמשום הכי צוה אותנו ה'

יתברך במצוה אנכי ה' אלקיך להאמין אמונת המציאות אמונה דוקא, בכדי שנקבל שכר ע"ז יעו"ש דברינו באריכות).

והנה אנחנו בענייני כבר אמרנו בזה, הלא בספרנו הנ"ל, על מה שכתב מהר"י יעבץ בספרו אור החיים (פ"ב וסוף פ"ה) אשר צווח ככרוכיא על המתפלספים בחקירות אנושיות על אמונת מציאותו ית"ש, והנה הראה בחוש שבדורו היה בעוה"ר גזירות שמד בספרד אזי החוקרים שהמציאו האמונה בחקירה המירו כבודם בלא יועיל, והנשים וקלי הדעת אשר הספיק להם הקבלה עמדו בנסיון וקדשו שם הנכבד והנורא עכ"ד.

(ספיר ויהלום פר' ראה ע"ט - להגה"ח ר' מנחם מנדל פומרנץ שליט"א)

על איזה ספר ממרן הבני יששכר התבטא מהר"י שאין זה ספר, ומדוע?

בנו של הבני יששכר' הרה"ק רבי דוד מדינוב

תאות הממון

זאת יקחך עמו עד למחוז חפצך. עשה ר' לייב כאשר נצטווה, מצא את העגלה השקועה ברפש כפי שהובטח ואף הוסע על גביה עד למחוז חפצו ממש.

היהודי הכפרי אשר נדהם מהופעתו הפתאומית של האורח בצל קורתו, ביקש לנערו מעליו בכל מחיר ולזכות מישהו אחר בהכנסת האורחים הבלתי קרואה שבאה לידו. ברם משגילה לו ר' לייב כי שלוח הוא הלום באופן מיוחד מאת רבי מאיר, החוויר הכפרי כסיד

ובעל כורחו ענה אמן. לאחר חצות של ליל שבת נשמעו לפתע נקישות עזות על תריסי מעונו של היהודי. חש בעל הבית להרגיע את האורח שנתקף בחרדה, ולאט לו חרש: לנקישות אלו התכוון הרבי!

מסתבר כי שכנים רעים, נוכרים מבני הכפר השיאו את שכנם היהודי כי ישתתף עמם בשוד גדול שתיכנונו לבצע ביער הסמוך, תוך הבטחת חלקו בשלל הגדול שאמור היה ליפול לידיהם. בהתלקק בקרבו תאוות הממון מצא לו הכפרי הנבער 'היתרים' אוויליים כיצד יוכל להשתתף באירוע מבלי לעבור איסור ולחלל את השבת. נוכחותו הכפויה של האורח במעונו, ובעיקר הידיעה כי שליח שלוח הוא מעם רבי מאיר לשמור את צעדיו, הסירה את הרוח הרעה שאחזה בו בכפרי והוא הודיע לשותפיו כי עקב הופעת אורח בלתי צפוי בביתו אנוס הוא לחדול מלהשתתף עימם. לאחר השבת נסע היהודי הכפרי עם ר' לייב לפרמישלאן שם השמיע רבי מאיר באוזניו דברים כדברונות ולא זז משם ער שקיבל על עצמו בקבלה גמורה שלא ישוב לכיסלה עוד (אספקלריה המאירה עמוד תז).

פעם אחת ראה הרה"ק התפארת שלמה זיע"א למדן אחד שישב כל הלילה בבית המדרש ולמד שלשה דפים גמרא עם תוספות בעיון, והלמדן הזה היה בטבעו אוהב כסף. ויאמר אליו התפארת שלמה: 'וַיִּשְׁקִיחֵם כֶּסֶף' (שמות כז י) – 'זווי העמודים', פירוש, שלמדת ששה עמודים גמרא, 'אחשוקיהם כסף' ועדיין יש לך חשק לכסף' (הגה"ח רבי יצחק מרדכי רבינוביץ זצ"ל אב"ד פאלאוונא, נכד התפארת שלמה, 'עטרת שלמה' עמוד פח).

(מתוך שיעורי הגה"ח רבי מנחם מנדל פומרנץ שליט"א)

כתב הרה"ק השם משמואל זיע"א (אמור תרע"א) בזה הלשון: אשר סיפר הצדיק ר' פייבלי מגריצא זצ"ל, שפעם אחת דיבר את כ"ק זקיני [הרה"ק רבי מנחם מנדל] זצלה"ה מקאצק דבר כסף. והשיב לו כ"ק זקיני זצלה"ה בלשון מאוים: מה אתה אומר כסף, זה אני שונא בתכלית! והיו נקבעים הדברים האלה בלב הצדיק ר' פייבלי זצ"ל עד כעבור איזה חדשים שהיה כסף נמאס בעיניו, ולא היה יכול להביט בו כלל.

אחד החסידים הקדמונים, רבי לייב געסער, מן העיר שצ'ריץ, מספר היה עובדה שהיתה בדידו: בעודו צעיר לימים מתגורר היה בעיר וילקוטש. וממנה נוהג היה כפעם בפעם לצאת ביום החמישי בשבת ולצעוד רגלי אל העיר פרימישלאן, כדי לשבות שבת במחיצת רבי מאיר הרה"ק רבי מאיר זיע"א.

ערב שבת אחד בבואו אל רבי מאיר עיף ויגע מדרך הילוכו, פנה רבי מאיר אל משמשו ואמר: אריה, מזוג נא ללייב כוס יין שרף, גם פרוסת עוגה גדולה פרוס למענו, כי עוד רבה הדרך לפניו! ואל ר' לייב, נענה רבי מאיר ואמר: אכול ושתה וצא מיד לדרך, כי לא תשבות השבת אצל מאיר בפרמישלאן, כי אם אצל פלוני היהודי בכפר פלוני.

פתח ר' לייב והחל מתנה לפני רבי מאיר את גודל היגיעה שמשקיע הוא בצעידתו הרגלית הלום, והתחנן על נפשו כי יורשה לשבות את השבת במחיצת רבי מאיר. השיב לו רבי מאיר: יהודי זה המתגורר בכפר הניח פה על שולחנו של מאיר במשך השנים סכומים גדולים ורבים לצורכי צדקה. עתה פרש השטן רשת לרגליו והוא עלול חלילה וחס להילכד בה. מאיר חפץ על כן כי תשבות את השבת בצל קורתו של היהודי, ותשמור את צעדיו מבוא השבת ועד צאתה לבל יעשה את אשר הוא זומם לעשות.

לא יכול היה עוד ר' לייב לסרב, אבל התאונן ואמר, כי רגליו כואבות לו מאוד מן הצעידה הארוכה שסיים זה עתה ואין בהן עוד כדי לשאתו בדרך הנוספת שלפניו. השיב לו רבי מאיר: צא עד לקצה העיר בדרך העולה אל הכפר המדובר, ומצאת שם עגלה אשר גלגליה שקועים ברפש ובעליה מצפה לעובר אורח שיבוא ויסייע לו לחלצה, תטה את שכמך קמעה, תסייע לו לחלץ את העגלה, ובשכר

חדש בממלכת התורה

חדש

סידור חול עם ביאודי מילים

בכריכת דמוי עור – נוסח אשכנז
ממלכת התורה 'עוז והדר'

סידור לימות החול עם ביאודי מילים בנוסח אשכנז, בכריכת דמוי עור מהודרת, ניתן לבחור ב-3 גוונים – כחול, חום בהיר וחום כהה. עיצוב מרהיב עין. תתקבל צלוחתהון ובעותהון!

אוצר פניני החסידות ז' אדר

מהדורת 'קרון טללי ברכה'
מכון 'אור לישרים' – נהריה
בהוצאת ממלכת התורה 'עוז והדר'

ליקוט דברי רבותינו מאודי הדורות גאוני ישראל ורועי החסידות בלשונם, מעשי צדיקים, משא קודש מאת כ"ק אדמו"ר רבי דוד אביחצירא שליט"א, וספיר ויהלום מהגאון רבי מנחם מנדל פומרנץ שליט"א.

חדש

סידור השל"ה - מנחה מעריב

בכריכת דמוי עור
מהדורת זיכערמאן
בהוצאת ממלכת התורה 'עוז והדר'

סידור השל"ה עם כפי שנדפס בסידור שער השמים לתפילות מנחה ומעריב, בגודל כיס עם כריכת דמוי עור מהודרת. פירוש השל"ה נדפס במהדורה חדשה ומפוארת, מאירת עינים, מוגהת בהגהה מדויקת ומתוקנת, נוספו מראי מקומות וצינונים, ונפתחו ראשי תיבות וקיצורים, וכתוספת מעלות רבות.

ספרי מאירים – 18 כרכים

סדרת הספרים הפופולארית 'מאירים' קנתה שם דבר בעולמם של ספרי התוכן החינוכי לילדים, והפכה למוצר חובה בכל בית יהודי.

ספרי קריאה בכריכה קשה בעיצוב מרהיב, מלאים במידע עשיר וערכי על שושלות החסידויות וגדולי התורה מדורות עברו ומעוררים את לב הילד למען ילך בדרך טובים. עם הופעתם של כרכים נוספים, מתרחבת הסדרה המפוארת בהדר וביופי כראוי לחינוך דורותינו בדרך ישראל סבא.

חדש

סידור בית כנסת עם תהילים

מהדורת נוסח ספרד
ממלכת התורה 'עוז והדר'
סידור לבית כנסת עם תהילים – נוסח ספרד, בהוצאת ממלכת התורה 'עוז והדר' עיצוב מרהיב עין ומשובב נפש. תתקבל צלוחתהון ובעותהון!

חדש

זמירות שבת אלבומי

אותיות גדולות
ממלכת התורה 'עוז והדר'
זמירות שבת בצורה אלבומית עם אותיות גדולות מאירות עיניים, בעיצוב מרהיב עין. ניתן לבחור ב-2 גדלים 20 ס"מ, 14 ס"מ ובשתי גוונים זהב, כסף. זמירות שירות ותשכחות למלך אל חי!

משנכנס אדר מרבנים בשמחה

סעודת ראש חודש וסיום מסכת נדרים
במעמד מיוחד לרגל הוצאת ספרי 'אור המאיר'
של הרה"ק רבי זאב וולף מזיטומיר זי"ע
במהדורה חדשה ומפוארת
בראשות מורינו הרב שליט"א

בהשתתפות רבי משה דוד פערלמאן שליט"א רב ביהמ"ד זכרון משה - שווייץ
אורח כבוד במעמד הרב שלמה וילהלם שליט"א רבה של זיטומיר ומערב אוקראינה

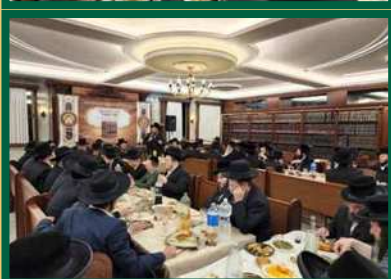

נאמל
בניית אגודת ישראל

בעז"ה מדי ערב מתקיים
שיעור דף היומי
מפי הרה"ג
משה ראובן ארליך
שליט"א

לאחר תפילת ערבית בשעה 8:30 בערב
בבית מדרשנו
בדיווח פתוח בן אורך 20 בית שמש

שימעו ותחי נפשכם

מלוך יקדין ויהושים נפלאים מלוקט
מדברות קדשו ותורתו של
רבי דוד חי אביהצירא שליט"א

מִי־הָרֵא חֹזֶה־תֵּא

חֹזֶה־תֵּא דְאֹרֵי־תֵּא
יסוד חדש ונפלא על הפרשה

מדוע לא ירדו משמים אוצרות של כסף וזהב לבנין המשכן

חלילה וחס, מבלי אפשרות שיכפר עליהם חורבן הבית, לכך רצה ה' יתברך שיבנה משל ישראל דווקא, כדי שיוכל להתמשכן בעונותיהם וישפוך חמתו על עצים ואבנים ולא על ישראל.

שלא ישתמשו במעשה ניסים לחטא העגל
טעם נפלא שמעתי ממור"ר אבי הקדוש ע"ה לבאר מדוע לא ירד עם המן מן העננים זהב לעבודת המשכן, כי גלוי וידוע לפניו יתברך שעתידיים לחטוא ח"ו בעגל, ואם היה יורד זהב מן השמים היו מביאים ממנו גם לעשיית העגל, ולא היה רצון לפניו שזהב הבא במעשה ניסים ישמש לחטא העגל. וכי תקשה מה זה משנה אם זה מגיע במעשה ניסים או מבני ישראל עצמם, הלא בכל מקרה זה דבר אסור וחמור כל עניינו של עגל הזהב.

אלא, כי חומרה יתירה יש בכך שדבר רוחני משמש לחטא ועוון, על דרך שהחמירה תורה מאוד שלא יעבדו ישראל עבודה זרה, ופירש האלשיך הקדוש ע"ה (לעיל כ ה) שנשמת ישראל היא 'חלק אלוה ממעל' (איוב לא ב), בבחינת 'חלקי ה' אמרה נפשי' (איכה ג כד), וכשמכניע את נשמתו הקדושה לעבודה זרה, הרי הוא כביכול כופה על המלך שישתחווה לפני אחד מעבדיו. וזהו שכתוב 'אנכי ה' אלקיך וגו', לא יהיה לך אלהים אחרים, כיון שאנכי 'אלקיך' וייחדתי שמי עליך ביותר, לכן צריך להיזהר ביותר שלא לעבוד אחר זולתו וכו', שלא יעבדו כביכול בנשמה שהיא חלק ה' יתברך. כטעם זה הטעים מור"ר אבי, שכדי שלא יבואו להשתמש במעשה ניסים שבו ניכר ביותר שמו יתברך, ואם היו לוקחים ישראל ממעשה ניסים לעגל היה זה חמור ביותר. לפיכך לא ירד הזהב מן השמים, והביאו ישראל משלהם, ואז כשהביאו זהב לחטא העגל היה זה פחות חמור מאילו היה נעשה במעשה ניסים.

כוח הכפרה מתרומת בני ישראל
פירש הרה"ק בעל ישמח משה ע"ה שבמשכן היה כוח מיוחד לכפר על ישראל, וכיון שנחרב המקדש נמחלו בכך עוונותיהם של ישראל, כמו שדרשו חז"ל (שמו"ר נא ג) על כפל הכתוב (להלן לח כא) 'משכן משכן', לומר שנתמשכן שתי פעמים בשביל עונותיהם של ישראל, וכוח הכפרה שבמשכן שורשו מכך שכל עשייתו הייתה מממונם של ישראל, לפיכך אם לא היה נעשה מתרומתם של ישראל לא היה בכוחו לכפר עליהם, והיו נידונים לכליה

אֲשֶׁר תִּקְחוּ מֵאֲתֶם זָהָב וְכֶסֶף וְנַחֲשֶׁת (כה ג). התורה מאריכה מאוד בכל ענין המשכן וכליו שיהיה הכל מתרומותיהם של בני ישראל, וצריך להבין, הרי העולם ומלואו לה' המה, וגם 'לי הכסף ולי הזהב נאום ה' צבאות' (חגי ב ח), ולכאורה כמו שגילה הקב"ה למשה באהלו מחצב של סנפירינן לצורך הלוחות, וכן מצינו שהאבנים הטובות לאפוד ולחושן באו עם ענני השמים, מדוע אם כן לא הגיעו משמים אוצרות של כסף וזהב וכל הנצרך לבנין המשכן.

מִי־הָרֵא דְפִלְיָאָה

תרומתם של כלל ישראל חביבה במרום ביותר

וְזֹאת הַתְּרוּמָה אֲשֶׁר תִּקְחוּ מֵאֲתֶם זָהָב וְכֶסֶף וְנַחֲשֶׁת. וְתִכְלַת וְאַרְגָּמָן וְתוֹלַעַת שָׁנִי וְשֵׁשׁ וְעִזִּים. וְעֵרַת תְּחָשִׁים וְעִצֵּי שִׁטִּים. שִׁמֹן לְמָאֵר בְּשִׁטִּים לְשִׁמֵן הַמִּשְׁחָה וְלְקִטְרֵת הַסַּמִּים. אֲבָנֵי שֹׁהַם וְאֲבָנֵי מִלֹּאִים לְאֹפֶד וְלַחֹשֶׁן (כה ג-ז).

בפרשה נזכרו הדברים הנצרכים למלאכת המשכן, וסדר הזכרתם בפסוק מוקשה, כי הכתוב סידר את המשובח קודם לפחות ממנו, תחילה הזכיר את הזהב המשובח ואחריו את הכסף הפחות ממנו, וכך פוחת ויורד על זה הסדר, מלבד השנים האחרונים 'אבני השוהם' ואבני המילואים שלמרות שעולים על כולם בחשיבותם נזכרו בסוף, בעוד שמן הראוי היה להזכירם קודם לזהב הראשון.

פירש הרה"ק שר שלום מבעלזא ע"ה, שאבני השוהם ואבני המילואים היו תרומתם של הנשיאים, ואילו הזהב הכסף ושאר דברי התרומה, היו מתרומתם של כלל ישראל, ותרומתם של כלל ישראל חביבה במרום ביותר, ועל דרך שאמרו (ברכות ח). בתפילת רבים שאהובה וחביבה היא לפני המקום, משום כך נדחו האבנים היקרות ממקומם ונמנו לאחר תרומתם של ישראל.

אחר שראינו חשיבות הרבים על פני הנשיאים, שוב נבין שזהו הטעם גם שהזכיר הכתוב 'אבני שוהם' קודם ל'אבני מילואים', כי על אבני השוהם היו כתובים ששה שבטים על כל אבן, ואילו על אבני המילואים היה כתוב על כל אבן שם אחד בלבד, ולמעלת חביבות האחדות הקדים הכתוב את אבני השוהם לאבני המילואים.

ברזא דאח"ד רמזים נפלאים על סדר הפרשה

רמזים נפלאים בלחם הפנים - המלמד לפרנסת האדם

הרגל היו מגביהים את השלחן ומראים לעולי רגלים ראו חיבתכם לפני המקום שהלחם בעת סילוקו כמו בעת סידורו. יתכן לבאר החיבה שיש בנס לחם הפנים יותר משאר הניסים שנעשו במקדש, על דרך דברינו שבלחם הפנים נמצא רמז על הפרנסה, ובא בזה לומר שפעמים נראה לאדם שפרנסתו יום אחד מועטה ויום אחר מרובה ודואג על זה ומצטער, לפיכך מראים לעם ישראל עולי רגלים שהלחם אף על פי שהוא מונח על השלחן הטהור שבוע ימים עדיין הוא טרי וחם כאילו עכשיו יצא מן התנור, ולמדנו שגם הפרנסה מוכנה תמיד ומזונוותיו של אדם קצובים לו מראש השנה עד ראש השנה, ויאמין בבורא עולם שהוא אל זן ומפרנס לכל ונותן מזון ומחיה לכל בשר כי לעולם חסדו.

סוד הצלחת נכסיו - ידיעה ברורה שהכל בהשגחה פרטית

כלל גדול נקוט בידך, ידע האדם תמיד בידיעה ברורה סוד ההצלחה בעולם הזה, עד כמה שיזכור שכל המקרים והפעולות נעשו בהשגחה פרטית מן השמים, כך יצליח בכל מעשה ידיו, וכמו שפירש השפת **אמת** (תצוה תרל"א ד"ה במדרש) את דברי זקנו **החידושי הרי"מ ע"ה** בגמרא ביצה (טו): שאמרו הרוצה שיתקיימו נכסיו יטע בהן אדר שנאמר (תהלים צג ד) 'אדיר במרום ה', ופירש רש"י שם: שנאמר 'אדיר במרום', כלומר שאדר לשון קיום וחוזק, ולכך נקרא אדר. ופירשו כוונתם ביתר עומק, כלומר שיחזק עצמו לדעת שאדיר במרום ה' להבין ולהשכיל שכל מה שעובר עליו בכל עניניו בגשמיות ורוחניות הכל מהקב"ה, ואז יצליח ותשרה הברכה בכל מעשה ידיו, ויתקיימו נכסיו בשלימותם.

כן דוקא לחם הפנים שממנו באה פרנסה לישראל הוא הנמצא תמיד על השלחן ללא הפסק אפילו רגע אחד, להורות נתן בלבבות עם ישראל שה' יתברך בטובו בחן ובחסד וברחמים דואג ומזמין לחם לכל בשר בעם ישראל ולכל העולם כולו בכל עת ובכל שעה.

זמן סידור לחם הפנים בשבת קודש שהיא מקור הברכה לכל השבוע

והנה מה טוב ומה יפה שזמן סידורו וסילוקו של הלחם הוא ביום שבת קודש, כי לחם הפנים מרמז על השפע והפרנסה מן השמים כנ"ל, והלוא שבת קודש היא מקור הברכה וממנה מתברכים כל ששת ימי המעשה, וממילא היא הזמן הראוי ביותר לסדר בו את לחם הפנים שאף הוא מקור השפע. וכענין זה יש לרמז בפסוק (ויקרא כג ג) 'ששת ימים תיעשה מלאכה וביום השביעי שבת' וגו', שעל ידי קדושת השבת והשפעתה תיעשה המלאכה מאליה וישרו בה ברכה ושפע בכל ימות השבוע.

חיבה יתירה בחמימות לחם הפנים - גם ממנה רמז לפרנסת האדם

חיבת יתירה נודעת לישראל במצות לחם הפנים כדאיתא בגמרא (חגיגה כו:), אמר רבי יהושע בן לוי נס גדול נעשה בלחם הפנים, כסידורו כן סילוקו, שנאמר (שמואל א' כא ז) 'לשום לחם חום ביום הלקחו', דיינו כשהיו מניחים שתיים עשרה חלות חדשות על שלחן הטהור בשבת קודש, ובשבת שלאחריה נוטלים הכהנים את הישן ומחלקים אותו לכהני המשמר, ועל אף שזמן סילוקו הוא שבוע ימים אחר סידורו על השלחן, עדיין היה הלחם חם ממש כאילו עכשיו הניחוהו על השלחן, ובשעת

ונתת על השלחן לחם פנים לפני תמיד (כה ל). מצינו שלשה מקומות שמוזכר בהם 'תמיד', א'. במצות הדלקת המנורה שכתוב (שם כז כ) 'להעלות נר תמיד', ב'. בענין קרבן התמיד כתוב (במדבר כח ו) 'עולת תמיד', ג'. בסידור לחם הפנים הכתוב בפרשתנו - 'ונתת על השלחן לחם פנים לפני תמיד'.

והנה **הגאון רבי שלמה קלוגר ע"ה** כבר דיין ועמד על ההבדל העצום שיש בין שלשה עניינים אלו, שבלחם הפנים מצותו שיהיה מונח על השלחן תמיד בכל עת ובכל שעה, ואף בשעת סידור הלחם החדש בשבת היו שני כהנים מושכים את הלחם הישן, ושנים אחרים מניחים את החדש מיד, כדי שלא ישאר השלחן אפילו רגע אחד בלא הלחם מעליו. ואילו במנורה פירש רש"י ע"ה 'נר תמיד' כל לילה ולילה קרוי תמיד, והיה חיוב שידלקו הנרות רק בלילה. ומאידך, בקרבן תמיד מצינו שיעור שלישי שאין משמעות 'תמיד' כי אם מיום ליום, שהקריבו קרבן פעם אחת בשחרית ופעם נוספת בין הערבים.

וצריך ביאור, מדוע רק בלחם הפנים דרשו תיבת 'תמיד' כפשוטה - כל הזמן ממש, ולמה לא פירשו כך לגבי הדלקת המנורה שיהיו הנרות דולקים כל היום וכל הלילה או בענין קרבן התמיד שיקריבו קרבנות כל היום וכל הלילה.

דאגת הפרנסה מיותרת לגמרי כי הקב"ה מספק כל צרכי האדם

אך נראה לבאר על פי המצוי בדרכו של עולם, שכל דאגותיו של כל אדם כל היום על המחיה ועל הכלכלה, שאם לא ידאג אדם לעצמו מי ידאג לו, ובאמת כל הדאגה מיותרת כי הקב"ה וברוך שמו מספק צרכיו של כל אחד וכל בריה הנמצאת בעולמו, על

שויתי ה' לנגדי תמיד - כל אחד לפי דרגתו

ה' לנגדי תמיד' לכל הפחות בקביעות כמו קרבן התמיד מיום אל יום, ויראה השכינה כנגדו בזמני התפילות שהם כנגד קרבנות התמיד, פעם אחת בבוקר ופעם אחת בין הערבים, ובעזר ה' יתברך תישאר הארה והרגשה בחיות הקדושה אף לאחר זמן הרבה ולא יפול לרשות היצר כל היום, וזו ידיעה יקרה לידועה, שניתנה האפשרות שאף השפל מישראל יוכל לקיים את דברי הרמ"א בראש השולחן ערוך, ואין תוקף חסידות כבתחילתה (רוקח הקדמה), ובכך יוכל לקיים בהמשך את כל ארבעת חלקי השולחן ערוך.

זמן השינה והלילה מיוחד לדביקות הבורא ואם אינו עומד במדרגה זו ואין ביכולת האדם להיות דבוק בבורא כל היום וכל הלילה, אזי יראה לקיים 'שויתי ה' לנגדי תמיד' על פי השיעור הניתן במנורה, שלפחות יראה השכינה לנגדו **תמיד** בכל לילה ולילה, שגם זו מדרגת החסידים עובדי ה' יתברך שהם דבוקים בבורא אפילו בשעת השינה, ולא זו בלבד אלא דוקא בזמן השינה כשבטלו כוחות הגשמיות והגופניות אז הם משיגים ביותר את מדרגות הקדושה והדביקות.

אף השפל מישראל יקיים דברי הרמ"א ואם גם זה קשה לו, אז יראה לקיים 'שויתי

דבר חיזוק נוסף ניתן ללמוד משלשת הפירושים בתיבת **תמיד** [וכפי שהבאנו בריש מאמר הקודם], שעל ידם יוכל כל אחד ואחד מישראל לקיים לפי דרגתו מה שכתב הרמ"א (או"ח סי' א ס"א) 'שויתי ה' לנגדי תמיד', כי יתכן שלצאת ידי מצוה זו יספיק להרהר במחשבה זו פעם אחת ביום, אולם לכתחילה יש לקיים דבריו כפשוטו במדרגה הגבוהה ביותר כמעלות הצדיקים שרואים השכינה נגד עיניהם ולא מפסיקים מדביקות הבורא ברוך הוא כל היום וכל הלילה ולדרגה זו צריכים אנו לשאוף.

בית המקדש שבכל יהודי

בתוכם' בתוך בני ישראל ממש, כלשונו של האלשיך שהובא לעיל: שהמשכן אין השראת שכינה בו מצד עצמו, כי אם באדם, כמה דאת אמר 'ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם', כי 'בתוכו' לא נאמר אלא 'בתוכם', שהוא כי היכל ה' הוא האדם וממנו יתפשט אל המשכן.

ישראל נצטוו על הקדושה כי יש בעצמותם הכח לזה

זהו יסוד הקדושה שבכל איש ואיש מישראל, שגם היום יכול להקים משכן ומקדש בתוכו לייבו, כי לכל יהודי יש חלק בקדושה, ומן השמים מוזכים כל אחד לבוא אל הקדושה, כמו שכתוב (ויקרא יט ב) 'קדושים תהיו כי קדוש אני ה' אלקיכם', 'קדושים תהיו' ולא 'קדושים היו', כי אינו לשון ציווי אלא לשון הבטחה, שיהיו כל ישראל קדושים, כי חיות כל יהודי היא מה' יתברך ובכך יוכל לבוא אל הקדושה.

וכפי מה שמקדש האדם עצמו זוכה להתדבק בה', כי הקב"ה לרוב קדושתו אי אפשר להתקרב אליו מבלעדי הקדושה, ולפי שהוא חפץ לקרב אליו את בני ישראל, לכן ציוה את בני ישראל להתקדש בתוספת קדושה שיהיו ראויים להידבק בה', וזהו שנאמר (שם כ כו) 'והייתם לי קדושים כי קדוש אני', כפי ההתנהגות בקדושה כך זוכים להיות 'לי להקב"ה'.

ועיקר השראת השכינה כפי עבודת בני ישראל בתורה ובמצוות, ורמז לכך בלשון הכתוב (דברים כג טו) 'כי ה' אלקיך מתהלך בקרב מחנך', ופירש **בשפת אמת** (כי תצא ד"ה בפסוק) שהילוכו של הקב"ה בעולם הוא 'בקרב מחנך', היינו כפי הנהגתם של בני ישראל, כי במעשיהם הטובים הם גורמים השראת השכינה בעולם.

כאשר איש ואשה מתנהגים בקדושה שורה השכינה ביניהם

כן כל בית יהודי יכול להיות משכן להשראת השכינה, כמו שאמרו חז"ל (סוטה יז). 'איש ואשה שזכו שכינה שרויה ביניהם', 'זכו' היינו שזככו עצמם ומתנהגים בקדושה, שאם זכו אזי תשרה השכינה ביניהם, אך צריך שיקדש עצמו לכך כדי שתוכל השכינה לשרות בתוך ביתו, וזהו 'ועשו לי מקדש' רמז לקידוש המעשים ועל ידי כך 'ושכנתי בתוכם'.

'בתוכו' אלא 'בתוכם', דהיינו בקודש קדשים שהוא הלב, כי כפי התעוררות הלב בא התפשטות לכל המדות והנהגות.

כשעושה מעשיו בכוונה זו להשרות שכינתו בתוכו הרי שהוא מקיים כל הבריאה וכל תכלית בריאת העולמות שהיא מה שאמרו רבותינו ז"ל (תנחומא נשא טז): 'נתאוהו שיהא לו דירה בתחתונים כמו שיש בעליונים'. וכך ביאר **האלשיך** בפרשת אמור (פכ"ג): 'הוקשה לרבותינו ז"ל מה ראה יתברך לעשות עולם גשמי ועכור בארץ הלזו. על כן אמרו כי לא מהארץ עשה עיקר, כי מה הארץ, והאמנם ישב אלקים על הארץ, אך כל כונתו לא הייתה רק על בני אדם גם בני איש, כי חלק ה' נפשם, ובקיימם תורה ומצות יזדככו ויתלבנו עד מושב אלקים יהיו. וזהו מתק לשונם באומרו 'נתאוהו שתהיה לו דירה בתחתונים', ולא אמרו 'בארץ', כי על בני אדם שוכני ארץ אשר תחתונים המה כיוונו שבשבילם נברא העולם.

בני ישראל מוכנים לקדושה בעצמותם

והנה בני ישראל הוכנו לכך בעצמותם שכן מלאים הם בפנימיותם שמות קדושים, כפי שנרמז בפסוק (לעיל א א) 'ואלה שמות בני ישראל', לומר ששמות הקודש מצויים בתוכם. לפיכך מצינו שבכוח קדושת האדם לברוא מלאכים קדושים, ובכל מצוה שמקיים בורא ממנה מלאכים קדושים, וכן כל דיבור והבל קדושה היוצא מפי האדם נברא ממנו מלאך קדוש, ואפילו מחשבה טובה נברא ממנה מלאך טוב.

ועיקר הקדושה היא בעשיית המצוות בשלימות הנדרשת להם, מעשה דיבור ומחשבה, שהרי כל מצוה כוללת גם מחשבה גם דיבור וגם מעשה, וכשמשלים כל חלקי המצוה נבראים שלושה מלאכים קדושים, וזו אפוא ההוכחה כי האדם יש בפנימיותו קדושה ובכוחו לברוא מלאכים קדושים.

וכפי גילוי הקדושה באדם כך זוכה להכין בקרבו מקום משכן להשראת השכינה, ולקיים בעצמו את המצוה 'ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם', שעל ידי קידוש רמ"ח איברים בקיום המצוות זוכים ל'ושכנתי

ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם (כה, ח). מפסוק זה למדו רבותינו ע"ה מה גדלו ועצמו מעשי איש מישראל בקיום התורה והמצוות, שבאמצעותם זוכה להשרות שכינת כבודו יתברך בעולם הזה, וכאמרו 'ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם' שכאשר יהודי מכין את ההכנות הנדרשות ועושה מקדש לה', זוכה לנאמר אחריו 'ושכנתי בתוכם'.

הנה ידוע **מהבעל שם טוב הקדוש ע"ה ותלמידיו**, כי התורה הינה נצחית ולא נאמרה לדור מסוים אלא נוהגת לדורי דורות בכל אחד מישראל, אם כך יש לנו להבין כיצד מקיימים מצוה זו של 'ועשו לי מקדש' בימינו אנו כאשר אין בית המקדש קיים.

קדושת המשכן והמקדש מכוח הקדושה שבבני ישראל

תחילה לכל חובה עלינו להביא ולדעת את אשר כתב **האלשיך הקדוש ע"ה** (פרק לא), וזה לשון קדשו: **שהמשכן אין השראת שכינה בו מצד עצמו כי אם באדם**, כמה דאת אמר 'ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם', כי 'בתוכו' לא נאמר אלא 'בתוכם', שהוא כי היכל ה' הוא האדם וממנו יתפשט אל המשכן.

עיקר השראת השכינה בתחתונים הוא באדם הנקרא 'עולם קטן'

ויש לבאר דבריו הכיצד יתכן לו לאדם להכין כלי הקודש בתוכו עצמו שבאמצעותם תשרה השכינה, הרי בבניין המשכן והמקדש נאמרו דברים הרבה שרק ע"י עשייתם באה השכינה ושורה בתוכם, אם כן האם יתכן שבהכנת האדם נפשו רוחו ונשמתו תבוא השכינה לשרות בו.

לשם כך יש לנו לשוב בראשונה לתכלית בריאתו של עולם. האדם הוא תכלית הבריאה ולכן נברא לאחר כל מעשי בראשית כדי שיקבל כוחות כולם ויסיעוהו כולם לעבוד את בוראו. ולכן מצינו שהאדם נקרא עולם קטן, וכמו שבעולם נמצאת הקדושה בקודש הקדשים כך בכל אדם יכולה שתהיה השראת השכינה בקרבו במוחו וליבו שהם ההיכל וקודש הקדשים, וכמו שכתב **השל"ה הקדוש** (שער האותיות אות למ"ד ב): **צריך הלב להיות תמיד קודש קדשים שישרה בו השכינה**, כמו שכתוב 'ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם', לא אמר

יצא לאור ע"י מכון אור לישירים
© כל הזכויות שמורות
אין להעתיק או להפיץ ללא אישור
מפורש בכתב ממכון אור לישירים
עיצוב ועימוד: שוקי קנר

איצרות ומעורבות ממעורבות

בית מדרשו של המגיד

סיכום ותמצות דברי תורתו של המגיד
**מציאות בני ישראל בעולם
העשיה - המשכה ממציאותם
הרוחנית במחשבה קדומה**

בדיבור זה מבאר רבינו את ענין המנוחה ותיקון עולם המעשה, על ידי התדבקותו בבחינת שורשו הפנימי, כפי שהוא במחשבת השם יתברך, ששם מקור חיותו והווייתו האמיתית. וענין זה מבואר על פי ההקדמה הידועה בדברי רבינו, שכאשר הקדוש ברוך ברוך הוא התבונן במעשי הצדיקים, צמצם את מחשבתו כביכול להתענג ולהתפאר ממעשי הצדיקים, ויצירת ישראל בעולם העשיה היא המשכה ממציאותם של ישראל כפי שהיא קיימת בעולם המחשבה של הקדוש ברוך ברוך הוא, והיא הנקראת בלשון רבינו 'ציור', ואם כן הצורה העליונה של העולם החקוקה במחשבה העליונה (שהוא ענין השעשועים שנפעלים ממעשי הצדיקים), היא מקור המעשה - קיום כל העולם על כל פרטיו.

ואם כן הצדיק שדבוק במחשבת הקב"ה עצמו, שהיא חיות ושורש העולם, אזי כשמביט ורואה את העולם, ומקשרו אל השורש של העולם שהוא רצון הקב"ה לחיותו ולהוותו על מנת שתתגלה מלכותו, אזי במחשבה זאת הוא מייחד את הגוף של העולם שהוא מציאותו החיצונית, אל צורתו הפנימית שהוא 'נשמתו' דהיינו שורש הווייתו במחשבת הקב"ה כביכול. וענין זה מבאר רבינו על ענין השבת, שבו נשלמת כוונת ומחשבת הקב"ה לברוא את העולם על מנת שתתגלה מלכותו יתברך, ועל ידי נשלמת יצירת העולם הזה בשלימות, כיון שאז שהוא מקבל את חיות מעולם התענוג שהוא הציור העליון שבו נצטייר העולם כפי שעתיד להיות בשלימות.

וזהו שנאמר "ויכל אלוקים ביום השביעי", ומשמע שיצירת העולם נשלמה על ידי השבת עצמו, ששרתה על הבריאה נשמתה וחיותה שהיא המחשבה העליונה שיתמלא כבוד השם בעולם, ועל ידי הבהיק עליה הקב"ה ממחשבתו יתברך שהיא "עצם אלהות", "והבהיק זיו הדרו מסוף העולם ועד סופו".

מגיד מראשית

תורתו של המגיד זי"ע א' לפרשת השבוע

שהיא בריאת האדם הראשון. ורבינו מבאר העניין על פי הסוד, שהכוונה בבחינת 'חיה' הוא על צורת כללות נשמות ישראל, השכינה המכונה "כנסת ישראל", כפי שהיתה כלולה במחשבת הקב"ה הנקרא 'אדם' כביכול, **כִּי בְּאֵמַת בְּשִׁעָה שְׂרֹאָה הַדְּבָר בְּעֲצָמוֹ אִינוּ נִכְר הַנוֹקְבָא כָּלֵל** כשהמשפיע עצמו ניכר ונראה בשעה שמשפיע, אין מורגש הרשימו שנחקק בלב המקבל באותה שעה למציאות, כיון שהוא נכלל בהארתו של המשפיע וכמציאות אחת הם נחשבים, ולענייננו, מכיון שמציאות ישראל נמשכה ממחשבה עליונה, נחשבה כל מציאות ישראל כחלק מאלוקים חיים, ולא נחשבה מציאות לעצמה, **אָךְ אַחַר שְׁיִלָּף הַמִּשְׁפִּיעַ מִזֶּה הַמְּקוֹם נִשְׂאָר רֵק הַרְשִׁימוֹ בְּעֲצָמָה** ואז הוא ניכר ומורגש ונחשב לעצמו, **וְאַחַר כֵּן, אֶפְלוּ כְּשֶׁרֹאָה עוֹד שֶׁהַמִּשְׁפִּיעַ חוֹזֵר וּמְתַגַּלֵּה וּמֵאִיר לוֹ, אָךְ עַל פִּי כֵן נִשְׂאָר וְנִכְר הַרְשִׁימוֹ לְבַחֲיָנָה מִיַּחַדָּת, הַרְשִׁימוֹ שְׁבִלְבוֹ** שנחקק לאחר הראייה שראה בעבר כשהשתוקק לראותו שוב, מתחבר עם המראה שרואה עכשיו וההתפעלות היא משניהם יחדיו, ואין הרשימו אינו מתבטל לגבי המראה המשפיע אליו, אלא הוא בבחינת נוקבא המקבלת מבעלה ועם כל זה עולה בשם לעצמה.

וְזֶהוּ 'וַיִּפֶּל ה' אֱלֹהִים תְּרַדְמָה עַל הָאָדָם' (בראשית ב כא) לצורך בריאת חווה, **דְּהֵיִינוּ שְׁנִסְתַּלַּק הַזְכָּר, וְנִכְר הַנוֹקְבָא, כְּלוֹמַר** נסתלקה הנהגת הזכר שהיא מחשבת הקב"ה המשפיע לכל חי בבחינת זכר, וזהו נקרא שנפלה עליו שינה כביכול, והכוונה על פי הסוד נסתלקו המוחין והשפעתו אינה ניכרת היינו שנתעלם השפע שנמשך ממחשבה זו לכנסת ישראל כדי שיקבלו צורה וחשיבות לעצמה, כמשל הנזכר, שבתחילה ראה הרואה את הבנין, ולאחר מכן כשנסתלקה מעיניו ציור הבנין יש לציור ממשות וחשיבות, **דְּהֵיִינוּ הַרְשִׁימוֹ** שהיה כלול עד עכשיו בזכר, כלומר שלא היה לו שום היכר ומציאות לעצמו כנגד עיקר ההשפעה שהוא הזכר, ועכשיו כיון שכבר אין נראה השפעת הזכר לעין, ניכר ונעשה **פְּרָצוּף בְּעֲצָמוֹ**.

וְזֶה פְּרוּשׁ שֶׁאִמְרוּ מִשֶּׁה אֶסְתֶּרָה נָא וְאֶרְאֶה

וְרֹאֶה וְעִשֶׂה בְּתַבְנִיתָם אֲשֶׁר אֲתָה מְרַאֶה בְּהָר (שמות כה מ).

כָּל הָאוֹמֵר וַיְכַלּוּ בַשֶּׁבֶת כָּאֵלוּ וְעִשֶׂה שְׂתָף לְהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּמַעֲשֵׂה בְּרֵאשִׁית (שבת קט"ו): על דרך דברי רש"י **מָה הִיא הָעוֹלָם חֹסֵר, מְנוּחָה, בְּאֵה שֶׁבֶת בְּאֵה מְנוּחָה. וְגַם לְבֹאֵר הַפְּסוּק (בראשית ב ב) 'וַיְכַל אֱלֹהִים בְּיוֹם הַשְּׁבִיעִי'.**

כִּי כָּלֵל גְּדוֹל הוּא אִם רֹאֶה אָדָם דְּבַר צִיּוֹר וּבְנִין, וְאַחַר הָרְאוּת הַזֶּה נִשְׂאָר הַרְשִׁימוֹ חֲקוּק בְּלִבּוֹ וְכָל הַבְּנִין. וְזֶהוּ וְנִקְרָא רְשִׁימוֹ בְּכָל מְקוֹם, כי הזכרון הוא שמתעורר שוב מה שנרשם ונחקק בלבו בשעת הראיה, ובחֲיִינָת הַרְשִׁימוֹ שהיא החקיקה, שאינה עצם הדבר, אלא ההשפעה של אותו דבר שנחקק לעד אצל המקבל, **נִקְרָא מְלֻכּוֹת,** כי ענין המלכות היא כח התגלות ההשפעה של המלך אל עבדיו כפי שנחקקת בלב העם המקבלים מלכותו, וכן רשימו זה הוא ההשפעה של הבנין כלפי הרואה, והוא **נוֹקְבָא,** בחינת מקבל שאין לו מעצמו כלום כנקבה שמקבלת את השפע מבעלה, **לְגַבֵּי בְנִין** שהוא שורש הציור - בחינת המשפיע, **מִמֶּשׁ** כמו כל בחינת נוקבא המקבלת מזכר בכל העולמות, שבכל עת ורגע מתחדשת השפעתה מהמשפיע אליה, כי הרשימו אינו מציאות לכשעצמו, אלא השפעה הנוולדת מהחיות הנחקקת בו בכל עת מהשפע הנשפע אליו, ולענייננו כפי שנחקק בו כתוצאה מראיית הבנין הזה, והוא חיות.

וּבִנְדָאִי כָּאֵן בְּרֵשִׁימוֹ הנחקק בלב שהוא בבחינת זכרון **יֵשׁ כַּח הַדְּבָר עֲצָמוֹ גַּם כֵּן, כִּי כַח הַפּוֹעֵל בּוֹנֵפֵעַ** כי כל מציאותו של הרשימו הוא מכח המצייר שהוא פועל אותו, ומחדש אותו מאין ליש, ונמצא שהבנין המצייר הוא הפועל והרשימו שהוא הציור שבלבו הוא הנפעל, **וְכֵן לְהַפְּךָ,** מכך שכל כוחו של הנפעל הוא רק מכוח הפועל, למדים אנו להיפך, שכוחו של הנפעל כולל בתוכו את כוחו של הפועל הגנוז בו.

וְזֶהוּ פְּרוּשׁ אָדָם וְחַוָּה ד"ו פְּרָצוּפִים נִבְרָאוּ (עירובין יח) - שני צורות נבראו כאחד, ששניהם היו כלולים ביצירה הראשונה

ציור, והיינו ציור הבניין שממנו בנה משה את המשכן, ולכן היא נקראת 'מנוחה' שממנה נמשכת התנועה שהיא הציור בפועל. וְהוּ הַחַיִּית שֶׁל הָעוֹלָם שמקבל חיות בכל עת מה'מנוחה' שהיא הבינה ששורה על העולם בשבת.

וְכִּי שֶׁלֹא הָיָה הָעוֹלָם בְּשִׁלְמוֹת בששת ימי המעשה וממילא לא נתקיימה בו התכלית הנרצית במחשבה קדומה - לֹא הָיָה הַחַיִּית של ציור המחשבה הקדומה שוֹרָה עָלָיו, וְהַשְּׁלוֹם הצורה השלימה שבמחשבה הנקראת מנוחה לֹא שָׂרְיָא אינה שורה אֶלֶּא בְּאַתֵּר שְׁלֵיִם רק במקום שלם (זוהר ויחי רטז); שהוא בשלימות רוחנית כמו השורש שלו, והשורש שלו יכול לשרות עליו. וְהוּ מָה הָיָה הָעוֹלָם חֶסֶד לקיומו - חיבור אל הַמְּנוּחָה. וְהוּ (בראשית ב ב) 'וַיִּכַּל אֱלֹהִים בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי' וְגו' שביום השביעי של הבריאה נשלם כבוד השם בעולם, ואז שרה הציור הפנימי של כבוד השם על מציאות הגשמית של העולם, ובכך נשלמה השראת נשמת העולם וחיותו בקרבו.

וְהוּ הַצִּיּוֹר שהוא המחשבה קדומה הַחַיִּית שֶׁל הָעוֹלָם, כִּי כַח הַפּוֹעֵל בְּנִפְעָל, עַל דְּרָךְ מִשְׁל כְּמוֹ שֶׁהָאִמּוֹן מְצִיר תַּחֲלָה כָּל הַבְּנִיָּן במחשבתו או על הנייר וְאַחֵר כָּךְ עוֹשֶׂה אוֹתוֹ, וּבִזְהָ בציור שחוקק במחשבתו נוֹתֵן חַיִּית מוֹלִיד חַיִּית המעשה בתוך הנפש של האומן עצמו, וחיות זאת היא גם מקור כח המציאות שהוא עושה, ולכן הוא נותן כח, אֶל בְּנִיית הַבְּנִיָּן שֶׁיְהִיָּה קָיָם גם כשהוא עומד, שהכל מכח מחשבתו ומעשיו שמקיימים את הבנין.

אָךְ הַבְּנִיָּן שֶׁבְּצִיּוֹר שנצטייר במחשבתו של האומן, ולעניינו - העולם כפי שנצטייר במחשבת הקב"ה עצמו, הוא נִקְרָא מְנוּחָה, שֶׁלֹא הָיָה בְּמַעֲשֵׂה מְלָאכָה, וְנִקְרָא עוֹלָם הַתְּעִנוּג שבו הוא משתעשע בבנין העתיד להיות ובכך מוליד חיות אל כח העשייה שלו, וכמו שאיתא בספרי הקבלה (עינין זוהר חדש בראשית ב: שם שמות כב.) שְׁבִינָה שהוא במחשבה צִיּוֹרָה צִיּוֹרִין כְּנוֹדָע, הבינה היא תענוג שנמשך אל תוך המחשבה באופן של

אֶת הַמְּרָאָה וְגו' (שמות ג ג). כִּי מִשֶּׁה רָאָה אֶת הַנּוֹקְבָא את אורה של ספירת המלכות שהיא בחינת ה'רשימו', שמקבלת את האור מהקדוש ברוך ברוך הוא, וְהִבִּין שֶׁזֶה הַדְּמִיוֹן דהיינו אספקלריא שאינה מאירה כי אין אורה מעצמה ולית מגרמה כלום - אלא שנובעת מֵאֲסַפְקֵלְרִיָא הַמְּאִירָה, דְּהֵיִינוּ אורו יתברך כְּנִזְכָּר, וְעִקְר הָרְאִית מקור השפע המראה ומשפיע כבוד השם שבו יש להתדבק הוא הַמְּרָאָה, היינו בחינת המשפיע שהוא בחינת הזכר, "מראה" מלשון מפעיל - מביא ומשפיע את הראיה, והוא המכונה הַגְּדֵל הָזֶה, דהיינו בחינת אספקלריא המאירה המכונה המראה הגדול כי היא המשפיעה אל המראה הקטן, וְלִכֵּן אִמְר אֲסֵרָה נָא, לְהַסִּיר עֲצָמוּ מִזֶּה הַמְּרָאָה שֶׁהוּא הַרְשִׁימוּ לְבוֹא לְבַחֲיַנֵּת דְּכָר שהוא העיקר, כי כן דרך החכם שמדבק את עצמו תמיד בשורש החכמה, וכשרואה את הציור החיצוני שנוולד מהחכמה, מיד חוזר לידבק עצמו בעיקר שהוא החכמה המשפיעה אל הציור, ולעניינו רצה משה רבינו להתדבק בכנסת ישראל כפי שהיא כלולה במחשבת הקב"ה, שקודשא בריך הוא וישראל חד הם.

וְזֶה הָרְאָה לוֹ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ בְּרוּךְ הוּא בְּנִבְוָאָה רְאִשׁוֹנָה את בחינת הרשימו, וְזֶכֶה מִזֶּה לְאֲסַפְקֵלְרִיָא הַמְּאִירָה לראות את האור הפנימי של מחשבת הקב"ה כביכול, להתכלל בו ולהתאחד בו.

ועתה מבאר רבינו ענין נוסף, באופן בניין המשכן על ידי משה רבינו:

וְהוּ שֶׁאִמְר לוֹ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ בְּרוּךְ הוּא לְמִשְׁה עַל עֲשִׂית הַמִּשְׁכָּן וְכִלְיוֹ (שמות כה מ) וְרָאָה וְעָשֶׂה בְּתַבְנִיתָם אֲשֶׁר אִתָּה מְרָאָה בְּהָר. כִּי מִשֶּׁה רָאָה בְּהָר סִינַי כְּשֶׁעֲלָה הַשָּׁמַיְמָה - אֶת הַחַיִּית וְהַרוּחָנִית מִהַמִּשְׁכָּן עִם כָּל פְּרִטְיוֹתָיו, וְכִשְׂרָאָה נִשְׂאָר הַרְשִׁימוּ אֶצְלוֹ נותרה הארת המראה חקוק בנפשו, כי ההסתכלות עושה כלים בתוך הנפש, וְכִשְׂעָשָׂה הַמִּשְׁכָּן בְּזֶה הַרְשִׁימוּ, מכח הרשימו הזה שנחקק במחשבתו שהוא הפועל את המעשה הָיָה כַח הַפּוֹעֵל בְּנִפְעָל כח המראה החקוק בנפשו שמכוחו עשה את המשכן הוא אשר פעל את הרשימו אשר בו, וְנִמְצָא שֶׁעַל יְדֵי זֶה יִשְׂרָה הַרְשִׁימוּ עִם הַבְּחִינָה הָרְאִשׁוֹנָה שהיא הצורה הרוחנית של המשכן על הַמִּשְׁכָּן הגשמי, כִּי בְּרְשִׁימוֹ כְּלוֹל הַדְּבָר שֶׁהוּלֵד את הרשימו גַּם כֵּן, כְּנִזְכָּר וְנִמְצָא שֶׁהַמִּשְׁכָּן נִבְרָא עַל יְדֵי עֲצָם הַמִּשְׁכָּן שֶׁלְמַעֲלָה, שהארתו נמשכה למשכן שלמטה על ידי ה'רשימו' שנחקק בלבו של משה.

וְהִנֵּה כְּשֶׁעֲלָה בְּרִצּוֹן הַמְּאִצִּיל אֵין סוּף בְּרוּךְ הוּא לְבִרְאָ אֶת הָעוֹלָם, נִצְטִיר במחשבה קדומה כֵּן בְּנִיָּן הָעוֹלָם, ואז נוצרה היצירה הראשונה של בנין העולם בבחינת מחשבה וציור שהיא השורש המחיה את המעשה בפועל, וְהוּ שִׁיסַד הַפִּיטוֹן בְּפִיטוֹ לִכְה דוּדֵי 'סוּף מַעֲשֵׂה' מציאות העולם - שורשו וחיותו מבחינת הרשימו 'בְּמַחְשְׁבָה תַּחֲלָה'.

כֶּסֶד

בְּנִיָּן מִלְכָּנוּ הַנְּבִיאָה

לְהוֹרָא
דְּבֵי אֲבוּהֶם זִינְיָא
מִסְלָאִים

- פְּרָקִי מְכוּא וְתוֹלְדוֹת
- כְּתוּרֹת מִשְׁנָה
- בִּיאוּר
- צִיּוּנִים וְהַשְׁוֹאוֹת

- חִלּוּקָה לְקִטְעִים
- סִימְנֵי פִּסּוּק וְנִקּוּד
- פְּתִיחַת רֵאשׁ תִּיבּוֹת
- עִיּוּד מְפִיאָר וְשׁוֹכָה לֵב

חיים של תורה

מרכז הזמנות: 1800-22-55-66

מהדורה חדשה מפוארת, מאירת עינים, שלא נראה כמותה אור המאיר המבואר

ממוהר"ר זאב וואלף מזוטאמיר

מסטינאור

להשיג בחנויות הספרים

מרכז הזמנות: 1800-22-55-66

המאור הגדול לתורת החסידות

מאור ושמש המבואר

ביאור נרחב | ציונים והשוואות
אלפי מראי מקומות

פיסוק וניקוד | הקדמות מופלאות
פרקי תולדות ומבוא

מתרזת משנה | מפתחות
עימוד מרהיב עין

להשיג בחנויות הספרים

מרכז הזמנות: 1800-22-55-66